

МЕТОДИЧКИ УЗЛЕТИ 4

ЗБИРКА ИЗАБРАНИХ ПРИПРЕМА ЗА ЧАСОВЕ
ИЗ ОБЛАСТИ ФИЛОЛОГИЈЕ И ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

<https://doi.org/10.46630/mtu4.2024>

Уредник Издавачког центра
Др Маја Д. Стојковић

Рецензенти
Проф. др Весна Симовић
Доц. др Иван Николић

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

МЕТОДИЧКИ УЗЛЕТИ 4

Збирка припрема за часове у основној и средњој школи
- филологија, друштвено-хуманистичке науке

Приредили:

Проф. др Снежана Милосављевић Милић

Доц. др Николета Момчиловић

Доц. др Милица Тошић Радев

Ниш, 2024.

САДРЖАЈ

НАЈБОЉЕ МЕТОДИЧКЕ ПРИПРЕМЕ ИЗ ОБЛАСТИ НАЦИОНАЛНЕ ФИЛОЛОГИЈЕ

Прва награда:

- Марија Јеверичић, Александар Гордић (Пожега)
Поезија Шарла Болдера, збирка песама „Цвеће зла” 11

Награђене припреме:

- Татјана Јеремић (Коцељева)
Инфинитив 21

- Љиљана Ивановић Јованчевић, Марија Алексић (Јагодина)
Косовски јунаци – легенда и историја 27

- Виолета Симић (Зајечар)
Све док је приче и причања, живот неће бити тамница 33

- Данијела Милчић Ђошић (Житковац)
Белем, ђелем (тематски час поводом кампање „16 дана активизма“) .. 45

- Виолета Драшковић (Смедерево)
Домаћа лектира Галеб Џонатан Ливингстон, Ричард Бах 53

- Милица Стојиљковић (Врањска Бања)
Село, Јован Дучић 65

- Сања Перовановић (Чачак)
Средњовековна књижевност 73

- Душан Симић (Баваниште)
Новогодишње и божићне честитке 83

НАЈБОЉЕ МЕТОДИЧКЕ ПРИПРЕМЕ ИЗ ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

- Сара Илић (Ниш)
Начела разума у праву и политици 91

Иван Цветковић, Јована Јоцић (Црвена река) <i>Вулканизам (Географија) и Обликовање и преобликовање употребних предмета (Ликовна култура)</i>	97
---	----

Наташа Чворовић (Ниш) <i>Успон Српског краљевства</i>	103
--	-----

НАЈБОЉЕ МЕТОДИЧКЕ ПРИПРЕМЕ ИЗ ОБЛАСТИ
СТРАНИХ ФИЛОЛОГИЈА

Катарина Минић (Зајечар) <i>Das Müllgedicht, Георг Бидлински (немачки језик)</i>	115
---	-----

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

Центар за професионално усавршавање Филозофског факултета у Ниппу организовао је четврти пут наградни конкурс за избор најбоље методичке припреме из области филологије и друштвено-хуманистичких наука, намењен наставницима предметне наставе у основним и средњим школама. У пропозицијама конкурса наведени су критеријуми за избор најбољих методичких припрема: оригиналност и креативност у приступу, стручност, целовитост, иновативност у концепцији часа и примењеној методологији, подстицање разноврсних облика рада, примена савремених наставних средстава, испуњеност стандарда савремених образовних стратегија.

Као и претходних година, формиране су посебне комисије из области националне филологије, области друштвено-хуманистичких наука и области страних филологија, које су одабрале по три најбоље методичке припреме из прве две наведене области, а једну из области страних филологија.

Из области националне филологије на конкурс су пристигла двадесет три рада. Прва награда за најбољу методичку припрему је додељена ауторима Марији Јевричић и Александру Гордићу из Пожеге за рад *Поезија Шарла Болдера, збирка песама „Цвеће зла”*. Равноправно су награђени и следећи аутори: Татјана Јеремић из Коцељева за методичку припрему *Инфинитив*, Љиљана Ивановић Јованчевић и Марија Алексић из Јагодине за методичку припрему *Косовци јунаци – легенда и историја*, Виолета Симић из Зајечара за методичку припрему *Све док је приче и причања, живот неће бити тамница*. Данијела Милчић Ђошић из Житковца за методичку припрему *Белем, ђелем (тематски час поводом кампање „16 дана активизма“)*, Међу награђеним су и следеће методичке припреме: *Домаћа лектира Галеб Џонатан Ливингстон, Ричард Бах*, Виолете Драшковић из Смедерева, *Село, Јован Дучић*, Милице Стојиљковић из Врањске Бање, *Средњовековна књижевност*, Сање Перовановић из Чачка и *Новогодишње и божићне честитке*, Душана Симића из Баваништа. Сви награђени и похваљени радови на креативан, стручан и професионално квалитетан начин приступају обради одабраних наставних јединица. Полазећи од стандарда савремене методике наставе језика и књижевности, аутори иновативно повезују релевантне методе тумачења књижевног текста, а контекстуализацијом наставне теме различитим облицима културне праксе, те прожимањем са другим уметностима и научним дисциплинама остварују успешну синергију постављених образовних, васпитних и функционалних циљева. Остваривањем међупредметних корелација и подстицањем ученика у развоју социјалних, емоционалних, естетичких и дигиталних компетенција, аутори изабраних методичких припрема су потврдили висока професионална постигнућа. Притом треба похвалити и понуђена решења којима су успешно надомештена ограни-

чења у промењеним облицима рада изазваним пандемијом COVID 19 (настава на дилџину, потенцијал рада у дигиталном окружењу или у амбијенталним просторима и учионицама на отвореном).

Из области друштвених наука на конкурс су пристигле четири методичке припреме из различитих области: историје, филозофије, уметности и дизајна, као и интердисциплинарна припрема која представља спој наставних јединица из географије и ликовне културе. Комисија је одлучила да прву награду у области друштвено-хуманистичких наука додели Сари Илић, наставници Гимназије „Бора Станковић” у Нишу, за припрему из области филозофије - *Начела разума у праву и политици*. Такође, похваљене су, и вредне публикавања, интердисциплинарна припрема часа *Вулканизам, обликовање и преобликовање употребних предмета* наставника ОШ „Јован Аранђеловић” из Црвене Реке, Ивана Цветковића и Јоване Јоцић, као и припрема Наташе Чворовић, наставнице ОШ „Чегар” из Ниша на тему *Успон српског краљевства*. Аутори припрема на стручан и оригиналан начин приступају организацији часа, комбинујући више метода и облика рада, при чему се користе бројна наставна средства, укључујући и савремене информационо-комуникационе технологије. Предложене методичке припреме часова пример су успешног остваривања дефинисаних образовних, васпитних и функционалних задатака.

У категорији страних филологија на конкурс су пристигле две методичке припреме за наставу немачког језика, и то једног аутора. Комисија је припреми под називом *Das Müllgedicht – Georg Bydlinski* доделила награду за креативну методичку припрему. Интердисциплинарним приступом аутор успешно повезује садржаје из области немачког језика, немачке књижевности и екологије, подстичући јачање језичких компетенција, приближавајући ученицима поезију на немачком језику, обнављајући стилску фигуру риму, уз истовремено развијање еколошке свести. Награђена припрема је добар пример повезивања садржаја и циљева наставе сраних језика и нефилолошких предмета, уз примену адекватних облика рада и наставних средстава.

Уредници

ПРВА НАГРАДА ЗА МЕТОДИЧКУ ПРИПРЕМУ ИЗ ОБЛАСТИ НАЦИОНАЛНЕ ФИЛОЛОГИЈЕ

Прву награду у области националне филологије освојила је методичка припрема *Поезија Шарла Болдера, збирка песама „Цвеће зла”* чији су аутори Марија Јеверичић и Александар Гордић, наставници у гимназији „Свети Сава” из Пожеге.

НАГРАЂЕНЕ МЕТОДИЧКЕ ПРИПРЕМЕ ИЗ ОБЛАСТИ НАЦИОНАЛНЕ ФИЛОЛОГИЈЕ

- Татјана Јеремић, *Инфинитив*, ОШ „Мића Станојловић”, Коцељева
- Љиљана Ивановић Јованчевић, Марија Алексић, *Косовци јунаци – легенда и историја*, ОШ „Рада Миљковић“, Жагодина
- Виолета Симић, *Све док је приче и причања, живот неће бити тамница*, Гимназија Зајечар
- Данијела Милчић Ђошић, *Белем, ђелем* (тематски час поводом кампање „16 дана активизма”), ОШ „Вук Караџић”, Житковац
- Виолета Драшковић, *Домаћа лектура „Галеб Џонатан Ливингстон”, Ричард Бах*, ОШ „Јован Цвијић”, Смедерево
- Милица Стојиљковић, *„Село”, Јован Дучић*, ОШ „Предраг Девеџић”, Врањска Бања
- Сања Перовановић, *Средњовековна књижевност*, Медицинска школа, Чачак
- Душан Симић, *Новогодишње и божићне честитке*, ОШ „Бора Радић“, Баваниште

Марија Јеверичић, Александар Гордић

Гимназија „Свети Сава”, Пожега

ПОЕЗИЈА ШАРЛА БОДЛЕРА, ЗБИРКА ПЕСАМА *ЦВЕЋЕ ЗЛА*

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Гимназија
Разред:	Трећи
Тема:	Поезија Шарла Бодлера, збирка песама <i>Цвеће зла</i>
Циљ / циљеви учења:	Развој одговорности за заједничка постигнућа и уочавање значаја поезије француских модерних у развоју књижевне културе; Разумевање карактеристика и значаја дела <i>Цвеће зла</i> за развој модерне.
Задаци:	а) образовни: Стицање нових знања о периоду модерне, упознавање са основним одликама поменутог књижевног периода, животом и радом пре свега Шарла Бодлера, као и других француских песника тог времена, односом критике према њиховом стваралаштву. Уочавање мотива, песничких слика, приказа лирског субјекта и његовог односа према друштву; б) васпитни: Развијање љубави према читању и стварање књижевног/ естетског укуса. Оспособљавање ученика за критичко процењивање текста као и ликовне обраде промотивних материјала (постера, брошура) и видео записа; в) функционални: Проучавање и разумевање основних карактеристика књижевности модерне у смеру оспособљавања ученика да самостално приступају обради одређеног књижевног дела. Ученици ће бити способни да обављају мисаоне радње које су неопходне за стицање знања и самообразовање: запажање, упоређивање, закључивање, уочавање битних детаља поезије симболизма. Ученици развијају смисао за уочавање значајних појединости, стилских и стваралачких битних за одговор на тему која им је дата. Повезивање наставних садржаја из различитих наставних области: књижевности, ликовне културе, рачунарства и информатике, музичке културе.
Наставни предмет / предмети:	Српски језик и књижевност Ликовна култура
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	<i>Цвеће зла</i> , Шарл Бодлер Ликовна обрада промотивних материјала
Методе / стратегије:	Дијалогска, текст метода, хеуристичка, демонстративна, истраживачка
Облици рада:	Групи облик рада
Неопходни материјали и средства:	Рачунар / паметни телефон
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	Реализација пројектне наставе траје 4 недеље, а презентовање продуката рада, провера остварености исхода и вредновање у учионици траје 2 школска часа.
Место реализације:	Реализација се одвија на даљину, а презентовање продуката рада, провера остварености исхода и вредновање у учионици.

Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена):	Професор српског језика и књижевности, педагошки саветник Магистар сликарства, професор ликовне културе, педагошки саветник
---	--

Очекивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
<p>Ученици ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наводе и објашњавају обележје уметничког периода на датом делу; - прикупљају грађу за израду задатка; - анализирају прикупљене податке; - праве критеријуме по којима ће селектовати прикупљену грађу; - процењују и врше одабир података који одговарају одабраним критеријумима; - праве избор веб алата који ће најбоље приказати прикупљени материјал; - презентују резултате рада приказујући их у одређеном веб-алату и наводећи примере из дела; - прате и вреднују рад других група као и успешност часа; - наводе и објашњавају значај сарадње за остваривање заједничких циљева као и значај одговорности за заједничка постигнућа; - закључе који је значај Бодлерове поезије за развој књижевности; - прикупе релевантне податке, користећи различите изворе информација; - процењују поузданост извора информација поштујући постављене критеријуме; 	<ul style="list-style-type: none"> - праве дизајн пројекта (планирају све фазе и ток рада, дефинишу пројектне активности) користећи Linoit таблу; (линк до табле: Лого и назив пројекта, Поезија Шарла Бодера) - гласају за најуспешнији предлог логоса пројекта и називају пројекта користећи Гугл упитник; - постављају изабрану литературу на Padlett: Поезија Шарла Бодлера, литература - изналазе решења проблема (истражују, самостално прикупљају релевантне податке, организују материјал, предлажу решења, осмишљавају промотивне активности и израђују промотивни материјал); - сређују и анализирају податке; - презентују резултате рада (избор начина презентовања сређених података: постер, брошуре, видео-материјал, фејкбук профил писца) линкови до видео материјала Цвеће зла, Шарла Бодлера (из угла књижевне критике и публике), Слика друштва, жене и лирског субјекта у поезији Шарла 	<ul style="list-style-type: none"> - у сарадњи са ученицима, пажљиво планирају и припремају пројектну наставу; - врше поделу ученика на групе и бирају координаторе група; - постављају на Гугл учионицу документ у коме се може прочитати списак чланова група, задаци сваке групе као и упутства за њихову израду; - помажу ученицима да поставе циљеве и задатке одабране теме; - помажу ученицима у осмишљавању и изради пројекта; - прате, пружају подршку и усмеравају ученике током целог процеса; - подстичу ученике на стваралачко истраживање и креативна решења; - подстичу сарадњу и тимски рад ученика; - помажу ученицима да превазиђу неочекиване проблеме и ситуације; - постављају у Гугл учионицу ученицима упутства за рад у веб-алатима предложеним за коришћење; - постављају у Гугл учионицу примере добро урађених постера, брошура, трејлера; - израђују са 	<ul style="list-style-type: none"> - ученици ће учествовати у Wordwall квизу чији је садржај у вези са резултатима до којих су дошли током израде пројекта; линк до квица: Поезија француске модерне Ученици и наставници: - дефинишу шта ће се све пратити и вредновати; - одређују ко ће, кад и како вршити процену (наставничка процена, самопроцена, вршњачко оцењивање); - дефинишу критеријуме вредновања линкови до упитника за вредновање пројектне наставе: Вредновање пројектне наставе, Грешник чамотиње Вредновање рада, прва група, "Грешник чамотиње" Вредновање рада чланова друге групе, Грешник чамотиње Вредновање рада чланова треће групе, Грешник чамотиње Вредновање рада чланова четврте групе, Грешник чамотиње Вредновање рада чланова пете групе, Грешник чамотиње

<p>- креирају одговарајући промотивни материјал поштујући постављене критеријуме;</p> <p>- креирају текстове различите књижевне врсте поштујући постављене критеријуме.</p>	<p>Бодлера, Интервју са песницима француске модерне</p> <p>линк постера: Постер за књижевно вече Шарла Бодлера</p> <p>линк брошуре: Брошура 1 за књижевно вече Шарла Бодлера</p> <p>Брошура 2 за књижевно вече Шарла Бодлера</p> <p>линк трејлера: Цвеће зла, Шала Бодлера, трејлер</p> <p>- креирају фејкбук профил Шарла Бодлера у коме постављају продукте рада: Шарл Бодлер (Грешник чамотиње);</p> <p>- извештавају, заједно са наставницима сумирају и изводе закључке који воде ка наредним задацима;</p> <p>- учествују у вредновању пројектне наставе и рада чланова група.</p>	<p>ученицима критеријуме вредновања пројектне наставе и чланова група;</p> <p>- постављају критеријуме вредновања задатака;</p> <p>- заједно са ученицима вреднују резултате процеса и пројекта.</p>	
<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<p>1) компетенција за (целоживотно) учење;</p> <p>2) одговорно учење у демократском друштву;</p> <p>3) естетичка компетенција;</p> <p>4) комуникација;</p> <p>5) одговоран однос према околини;</p> <p>6) одговоран однос према здрављу;</p> <p>7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција);</p> <p>8) рад са подацима и информацијама;</p> <p>9) решавање проблема;</p> <p>10) сарадња;</p> <p>11) дигитална компетенција.</p>		

Планирани ток наставе и учења:

Ово је пример пројектне наставе на тему *Цвеће зла* Шарла Бодлера. Планирана је и реализована кроз два наставна предмета, а то су српски језик и књижевност и ликовна култура. Сви кораци пројектне наставе видљиви су у Гугл учионици одељења, од планирања, поделе ученика на групе, упутстава и постављања критеријума за израду задатака, упутстава за коришћење веб-алата до провере остварености исхода и вредновања рада ученика и пројектне наставе.

Време трајања пројектне наставе: 4 недеље

Међупредметна повезаност: Рачунарство и информатика, ликовна култура, музичка култура

Начин укључивања окружења у пројекат: Коришћење материјала из Народне библиотеке Пожега

Улоге и одговорности: У оквиру сваке активности ученици се на нивоу група договарају о улогама и одговорностима. Наставници су упознати са договореним поделама улога и одговорности и интервенишу у случају могућих потешкоћа.

Ресурси: Приступ интернету, библиотека, јавна читаоница, часописи, стручна литература, рачунар, пројектор, фотографије, видео материјали, веб алати, образовни дигитални садржаји

Продукти пројектне наставе: Аудио и видео садржаји, постер, брошуре, фејсбук профил песника

Овако планирана пројектна настава може се организовати и реализовати и на даљину. Планирани задаци су дати тако да за њихову реализацију ученици треба да се баве истраживачким радом, анализирају прикупљене податке, селекују их, изводе закључке и креирају продукте којима ће приказати резултате свога рада. Како би дошли до потребних података, потребно је да пажљиво прочитају збирку песама правећи примарну документацију, а потом прикупе потребну литературу и створе секундарну документацију. Сва знања која стекну примениће приликом креирања задатака и тако ће она бити трајно усвојена и применљива. Овакав рад захтева од ученика успешну комуникацију и сарадњу, испољавање креативности и развој дигиталних вештина (упутство како креирати садржаје у одређеном веб-алату ученицима је постављено у Гугл учионицу). Даје могућност социјалног учења (рад за групне резултате, толеранција у вођењу дијалога, размена мишљења и знања) ученика, али и пружа могућност за стицањем ширег знања од оног на редовном школском часу, савладавање многих вештина које су битне за целоживотно учење. На овај начин пружена је могућност ученицима да могу и практично своја знања показати, стицати компетенције самостално, уз подршку и усмеравње наставника.

Уводни део часа

Наставник у сарадњи са ученицима планира и припрема пројектну наставу. Врши поделу ученика уз договор са њима, на групе према њиховим афинитетима и бира координаторе група.

Поставља на Гугл учионицу документ у коме се може прочитати списак чланова група, задатке сваке групе као и упутства за њихову израду. Јасно су установљена правила и начин рада као и временска динамика за израду задатака.

Главни део часа

Ученици подељени у групе имају следеће задатаке:

1. група: Израда аудио и видео садржаја на тему: *Цвеће зла* Шарла Бодлера из угла критике и публице;
2. група: Израда аудио и видео садржаја на тему: „Слика жене, лирског субјекта и друштва у поезији Шарла Бодлера”
3. група: Израда постера и брошуре за књижевно вече посвећено Шарлу Бодлеру
4. група: Израда аудио и видео-садржаја на тему: „Интервју са песницима француске модерне”
5. група: Креирање трејлера за збирку песама *Цвеће зла* и фејкбук профила Шарла Бодлера

Током **прве недеље** свака група: 1. креира лого и назив пројекта користећи алат *Canva*, поствља на *Linoit* таблу, гласа за најбољи предлог лога и назива пројекта помоћу Гугл упитника; 2. поставља литературу на *Padlet* како би све групе могле да виде и, уколико им је потребно, и оне користе исту.

Током **друге недеље** чланови група анализирају прикупљене податке и креирају критеријуме по којима ће селектовати прикупљену грађу. Врше процену и избор података који одговарају одабраним критеријумима. Ученици се договарају и изводе закључак који су то веб-алати којим ће најуспешније приказати креирани материјал.

У **трећој недељи** ученици креирају продукте рада: брошуре, постер, трејлер, видео-садржај (интервју, садржај на дату тему). Постављају продукте рада на креирани фејкбук профил писца (што је и задатак једне групе).

У **четвртој недељи** ученици имају могућност да погледају све садржаје постављене на фејкбук профилу. Врши се праћење остварености исхода, користећи квиз *WordWall*.

Завршни део часа

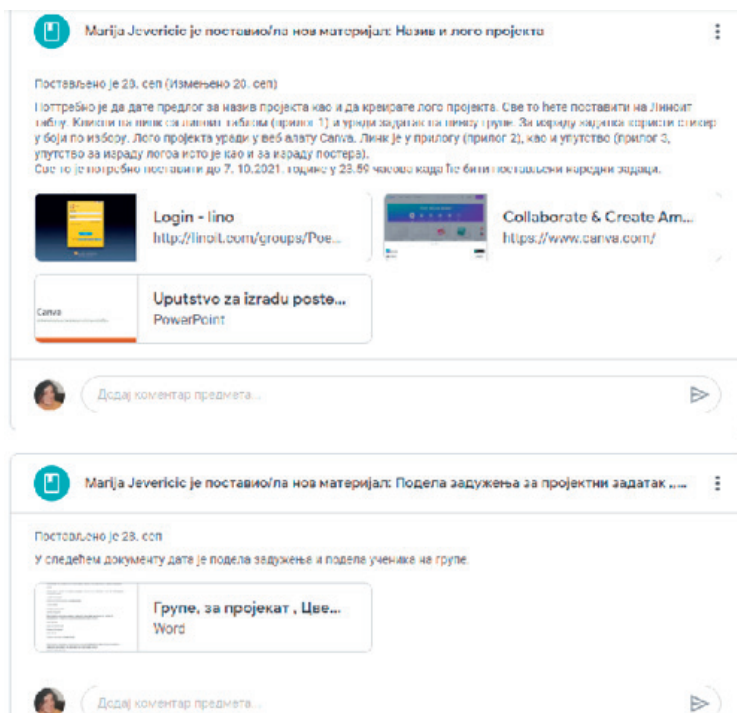
У завршном делу ученици врше вредновање пројектне наставе и чланова група дају предлоге за њено унапређење.

Прилози:

За реализацију пројектне наставе користили смо *Linoit* таблу и *Padlet*. То су корисни алати, јер су сваки постављен садржај сви ученици могли видети. Тако су им предлози за назив пројекта и изглед лога били видљиви, као и одабрана литература сваке групе. Креирање фејкбук профила и поставка свих продуката на њега у функцији је видљивости и сабирања свих добијених материјала на једном месту, а и на ученике делује подстицајно за рад с обзиром на то да велики део времена користе тако што прате садржаје друштвених мрежа

- линкови до упитника за вредновање пројектне наставе:
[Вредновање пројектне наставе, Грешник чамотиње](#)
[Вредновање рада, прва група, «Грешник чамотиње»](#)
[Вредновање рада чланова друге групе, Грешник чамотиње](#)
[Вредновање рада чланова треће групе, Грешник чамотиње](#)
[Вредновање рада чланова четврте групе, Грешник чамотиње](#)
[Вредновање рада чланова пете групе, Грешник чамотиње](#)

Изглед планиране пројектне наставе у Гугл учионици:

Aleksandra Gordić je postavio/la nov materijal: Plakat

Postavljeno je 9. okt

Poštovani učenici, evo primere dobrih plakata. Nadam se da će vam biti od koristi.

	2.jpg Слика		3.jpg Слика
	4.jpg Слика		5.jpg Слика
	dizajn-plakata-1.jpg Слика		

Džerom Selindžer je postavio/la nov materijal: Džerom Selindžer ...

Marija Jeverić je postavio/la nov materijal: Пример трейлера

Postavljeno je 8. sep

Dijam nam samo primeri (video) -trajnera

	Džerom Dejvid Selindžer ... YouTube видео · 1 минут
--	--

Marija Jeverić je postavio/la nov zadatak: Izrada produkata projekta

Рок: 27. okt 23:59

Postavljeno je 17. okt

Деца, од сутра можете кренути са израдом продуката пројекта (видео садржаја, интервјуа, трейлера, постера, брошура и све то поставити на Фејкбук профилу који ћете креирати). Надам се да ћете до вечерас поставити материјале на Паџет како би сви могли да погледате што више садржаја и користите више материјала за обраду. Постери и брошуре радите у Canvi (шаблон нам упути на рид у том яла ту), за израду видео презентација можете користити Active Presenter, а за снимање звука Audacity, па онда све то спојити и поставити на канал. Ту сам да вам објасним како ћете то урадити. Ако ви желите и знате на други начин да урадите видео садржај, може и тако. Фејкбук креирате тако што откуцате classtools.net facebook и потом ћете лако наћи и профил.

Важно је да када радите постер или брошуру одаберете бесплатни шаблон, као и да фотографије које преузимате са интернета буду бесплатне. Можете их преузимати са бесплатних сајтова као што су:

- Pixabay.com
- FreePik.com
- Pexels.com
- Unsplash.com
- А ево и корисног текста како је могуће проверити извор слике на интернету : <http://edukacija.rs/tutorial/kako-da-kazo-priznac-izvor-slike-na-internetu> .

20

Предали су

6

доделилих

	Упутство за израду poste... PowerPoint		Инсталација Audacity и... PowerPoint
	Кako uspešno uraditi pos... Word		

 Marija Jevericic је поставио/ла нов задатак: Гласање за најуспешнији пос... Рок: 18. окт 28:56

Постављено је 17. окт
Пажљиво погледајте садржај на Личној табли, предлоге лого и називе пројекта, свакој групи и гласајте користећи даје упитник.

19 **7**
Предали су додељених

 Најуспешнији лого и на...
<https://docs.google.com/for...>

 Marija Jevericic је поставио/ла нов материјал: Материјал за израду пројекта

Постављено је 19. окт
На овај зад. ћете постављати материјал који користите за израду пројекта (емисије, текстове и сл). Ника се види ко је што поставио. До краја ове седмице радите на прикупљању материјала и селектујете потребне подетке. Наредне недеље радите на изради продуката (босшур, постера, трејлера, видео садржаја и сл.). Обавезно материјал поставите на јаз. Платформу.

 ПОЕЗИЈА ШАРЛА БОДЛ...
<https://padlet.com/marijajev...>

Пажљиво прочитајте постављена питања и одговорите на њих. Сваки ученик попуњава два упитника

6 **20**
Предали су додељених

„Грешник чамотиње”, вредновање пројектне наставе и упитник „Грешник чамотиње”, вредновање рада чланова (наведено је којој групи сте припадали током извођења пројектних задатака) групе.

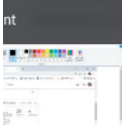
 „Грешник чамотиње”, в... https://docs.google.com/for...	 „Грешник чамотиње”, в... https://docs.google.com/for...
 „Грешник чамотиње”, в... https://docs.google.com/for...	 „Грешник чамотиње”, в... https://docs.google.com/for...
 „Грешник чамотиње”, в... https://docs.google.com/for...	 „Грешник чамотиње”, в... https://docs.google.com/for...

 Marija Jevericic је поставио/ла нов задатак: Провера остварености исхода

Постављено је 29. окт
Пажљиво прочитајте задатке и одговорите на постављена питања.

17 **9**
Предали су додељених

 Поезија француске мод...
<https://wordwall.net/play/24...>

Коришћена литература и други извори:

Шарл Бодлер, *Цвеће зла*, Чигоја штампа, Београд, 2020.

Младен Вилотијевић, Нада Вилотијевић, Данимир Мандић, Пројектна настава у ИКТ окружењу, Учитељски факултет Универзитета у Београду, Београд, 2018.

Дигиталне приче и бајке, ОКЦ семинар

<https://kultivisise.rs/porok-kao-nacin-zivota-sarl-bodler/>

<https://nova.rs/kultura/cvece-zla-kako-je-ziveo-i-pisao-sarl-bodler/>

<https://kultivisise.rs/bodler-rembo-i-verlen-ukleti-pesnici-moderne/>

<http://www.bms.ns.ac.rs/izlozbe/izlozba317.pdf>

Методички коментар

Методичка припрема је одличан пример амбициозно замишљене, стручно вођене и успешно реализоване теме. Као пример пројектне наставе рад пружа добре будуће смернице за реализацију овог комплексног типа наставе. Избалансиран однос унутар међупредметних корелација српског језика и књижевности са ликовном и музичком културом и информатиком поткрепљен је хеуристичким и интерпретативним стратегијама. Комбиновањем неколико начина реализације теме на просторном и временском плану понуђен је флексибилни модел рада којим се у потпуности остварују планирани циљеви и исходи.

ИНФИНИТИВ

Школа: Основна школа
Разред: Пети
Тема: Инфинитив
Циљ / циљеви учења: Упознавање ученика са одликама инфинитива и његовим грађењем помоћу инфинитивне основе
Задачи а) образовни: - Повезивање познатих појмова са новим; - Запажање, закључивање и усвајање нових појмова; - Уочавање инфинитива датог глагола; - Разликовање глагола чији се инфинитив завршава на <i>-ти</i> , од оних са инфинитивом на <i>-ћи</i> или оних којим испред <i>-ти</i> имају <i>-с-</i> ; - Одређивање инфинитивне основе различитих глагола. б) васпитни: - Разумевање различитих граматичких законитости и њихово примењивање у свакодневним приликама; - Подстицање општих интелектуалних способности повезивања познатог са непознатим; - Развијање љубави према матерњем језику; - Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета код ученика; - Неговање језичке културе ученика. в) функционални: - Стицање основних знања о глаголским облицима, у овом случају о инфинитиву; - Повезивање стеченог знања са новим појмовима; - Примењивање наученог градива на новим примерима; - Остваривање везе градива из граматике и књижевности.
Наставни предмет / предмети: Српски језик и књижевност, међупредметна корелација, ликовна култура, информатика и рачунарство
Методе/ стратегије: Монолошка, дијалoшка, истраживачка, текстуална
Облици рада: Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Неопходни материјали и средства: Вербална, Граматика (страна 58), Радна свеска (страна 48, задаци 12, 13, 14, 15), наставни листови, картони са гласовима (и задацима), ПП презентација
Период реализације (ефективно трајање и период реализације): Двочас
Место реализације: Кабинет за информатику
Реализатор: Наставник српског језика и књижевности

Оčekивани исходи: Ученик би требало да научи како да препозна глагол у основном облику (инфинитив), употребљава глаголски облик у реченици, разликује личне и неличне глаголске облике, одређује инфинитивну основу у једноставнијим и сложенијим примерима (ићи, сести).

Кључне активности учења: Ученици прате излагање наставника, записују неопходне податке у свеске, слушају наставникова упутства, решавају задатке самостално и у групи, сарађују са члновима групе и групама међусобно, запажају, дефинишу, закључују, креирају, објашњавају недоумице другарима из групе (вршњачка едукација).

Активности наставника: Излаже ново градиво, упућује у литературу, координира међу групама, објашњава, разрешава евентуалне недоумице...

Начин вредновања процеса и продуката учења: Кроз асоцијацију, квизове и задатке које наставник дефинише у тзв. едукативним играма (будући да кроз игре деца највише науче).

Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне):

1) компетенција за (целоживотно) учење;

2) одговорно учење у демократском друштву;

3) естетичка компетенција;

4) комуникација;

5) одговоран однос према околини;

6) одговоран однос према здрављу;

7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција);

8) рад са подацима и информацијама;

9) решавање проблема;

10) сарадња;

11) дигитална компетенција.

Уводни део часа

Ученици су на претходном часу подељени у четири хетерогене групе. Наставник почиње разговор са ученицима реченицом: „Подсетимо се у ком су падежу основни облици именских речи!”, након чега подсећа ученике да је то облик у коме се именске врсте речи налазе у речнику, а затим их пита да наведу неколико примера именских речи у номинативу. Након тога, објашњава ученицима да још једна врста речи има свој основни облик и да се он зове инфинитив и тако најављује наставну јединицу. После прве игре, ученици ће закључити која је врста речи у питању.

Главни део часа

Наставник заједно на табли, а ученици у школским свескама наслов: *Инфинитив*

❖ Прва игра - Два чаробна шешира:

Капитени група из првог шешира извлаче картоне на којима су написани гласови од којих треба да саставе најдужу реч, искористе сва слова и употребе у реченици коју ће самостално формулисати. Из другог шешира, такође, извлаче картон са гласовима, састављају реч, а реченицу формулише наставник и касније је користи да ученицима објасни инфинитив, инфинитивну основу и сл.

Када ураде овај задатак, ученици закључују да је реч о глаголима, да они у речнику, такође, имају основни облик и увиђају да се глаголи могу користити

у свакодневном говору (закључак на основу реченица које су самостално или у групи формулисали) и у уметничкој књижевности (закључак на основу сентенце Максима Горког коју је написао наставник).

Гласови из 1. шешира:

1. група: И Ч И Т У
2. група: Р С П А О Е И Д Р Т И
3. група: Н Љ С Т А А В И А Т
4. група: И Е Н О М А И Т В

Реченица из свакодневног живота, нпр. „Треба редовно учити градиво.”

Гласови из 2. шешира:

1. група: Т А И Р Т А П О М С
2. група: О И К Р Т Т А В И
3. група: П Ч У О А Т В Р А И
4. група: З И Н Т А

Сентенца Максима Горког: „Није довољно само посматрати, проучавати и знати. Треба и откривати.”

❖ Друга игра – На слово:

Сети се и испиши што више глагола у основном облику који почињу словом:

1. група: М
2. група: В
3. група: Р
4. група: Н

Када ученици ураде овај задатак, разговором их наводим да дефинишу инфинитив.

Могућа питања:

Да ли знамо ко врши радњу, нпр. у реченици коју сте навели решавајући први задатак? Да видимо да ли се уочава вршилац радње у сентенци М. Горког?

Зна ли се кад се и где се врши радња?

Да би се уверили да је инфинитив прост и неличан глаголски облик, којим се само именује радња, ученици решавају задатак у **трећој игри** – *бележим и учим (Од глагола које сте исписали у другом задатку, саставите краћи текст и дајте му наслов. Глаголи морају бити у инфинитиву).*

Овај задатак може бити заједнички за све групе, а може и да свака група има свој задатак што зависи од динамике часа:

1. група: *Осмислите рецепт за своју омиљену посластицу и поделите га са друговима (нпр. рецепт за сладолед);*
2. група: *Напишите упутство за коришћење неког уређаја за домаћинство (фен, машина за веш, соковник и слично);*
3. група: *Осмислите оригиналну рекламу;*
4. група: *Осмислите наслов у новинама.*

Након овог задатка, ученици потврђују дефиницију.

❖ **Четврта игра – Ланчање речи:**

Наставник даје глаголе и помоћну реч на основу којих ће ученици 1. и 2. групе саставити реченицу из свакодневног живота, а ученици 3. и 4. пословице, а након тога и уочити како се инфинитив завршава.

1. група: глаголи: *стећи, задржати*; помоћна реч: *љубав*;
2. група: глаголи: *пасти, не дићи се*; помоћна реч: *лако*;
3. група: глаголи: *имати, умети*; помоћна реч: *боље*;
4. група: глаголи: *(не) обећати, (не) одржати*; пом. реч: *реч*.

Могући одговори ученика које наставник касније може користити:

1. *Љубав треба стећи и задржати је.*
2. *Дићи се треба ако си могао пасти.*

Наставник уважава ученичке одговоре и казује им пословицу од понуђених речи, чиме показује да се ове речи могу употребити, не само у свакодневном говору, већ и у народним пословицама:

- *Лако је љубав стећи, али је тешко задржати.*
- *Није срамота пасти, али је срамота не дићи се.*
- *Боље је умети него имати.*
- *Боље је не обећати него не одржати реч.*

На примерима које су навели, ученици уочавају инфинитиве, а затим и да се инфинитив, осим наставком **-ти**, завршава наставцима: **-ћи**, и **-ти** испред којег је сугласник **с**, а наставник им уводи појам инфинитивне основе и објашњава како се она добија: на пример, од глагола *задржати* инфинитивна основа се добија на следећи начин:

задржати - **-ти** = *задржа-*

Ученици изводе закључак како се добија основа код глагола чији се инфинитив завршава на **-ти**. Наставник им објашњава поступак добијања инфинитивне основе глагола на **-ћи** и глагола који имају сугласник **с** испред наставка **-ти**:

- Код глагола са инфинитивом на **-ћи** инфинитивна основа се добија тако што се направи облик (аориста) са **-ох** у првом лицу, а одбијањем тог наставка долази се до инфинитивне основе;
- Исто се дешава и са глаголима који имају **-с-** испред наставка **-ти**.

Ученици наводе пример инфинитива на **-ћи** и **-сти** из претходног задатка који наставник објашњава:

Глагол на **-ћи** = 1. лице једине аориста – наставак 1. л. јд. аориста = инфинитивна основа

стећи = *стекох* – **-ох** = **стек-** (инфинитивна основа)

- Инфинитивна основа глагола *стећи* гласи **стек-**
Глагол на **-сти** = 1. лице једине аориста – наставак 1. л. јд. аориста
пасти = *падох* – **-ох** = **пад-** (инфинитивна основа)

- Инфинитивна основа глагола *пасти* гласи **пад-**

Ученици од глагола које су навели у игри *на слово* стварају и објашњавају инфинитивну основу, чиме се проверава савладаност добијања инфинитивне основе. То се може учинити фронталним путем или тако што једна група осталим групама наводи пример инфинитива који су замислили у наведеној игри, а групе казују инфинитивну основу и образлажу поступак добијања исте.

❖ Пета игра – Запажам и закључујем:

Ученици довршавају започету реченицу додавањем глагола у инфинитиву, а затим изводе закључак када се инфинитив употребљава и коју службу у реченици врши:

Глаголи: *одредити, научити, махати, остварити*

Пас поче _____ репом.

Ваљало би _____ ову лекцију.

Треба _____ службу инфинитива у овим реченицама.

Упорношћу се може _____ циљ.

Очекивани одговор ученика: *Инфинитив је допуна глаголима непотпуног значења, а у реченици врши службу предиката.*

Ученици добијају задатак да наведене примере искажу тако да им се значење не промени, тј. да смисао ових реченица остане исти, нпр. *Пас поче махати репом.* = *Пас поче да маше репом.*

Путем наведене асоцијације са ученицима се утврђује обрађено градиво, односно проверава се савладаност истог.

А	Б	В	Г
нема лице	двојезични	презентска	друго лице
заменице	енглески	творбена	заменица
инфинитни	улични	граматичка	јединина
глаголски облик	одредница	законска	... и ја
нелични	речник	основа	ти
И Н Ф И Н И Т И В			

У исту сврху служе и задаци којим ученици показују дигиталне компетенције користећи рачунаре како би решили квиз на линку: <https://wordwall.net/play/27126/744/538>.

На основу слика из наставникове презентације, ученици треба да напишу краћу причу и попакују те слике у новој презентацији (коју ће креирати у пару). Глаголе могу употребити у инфинитиву или у неком другом глаголском облику

(чиме се може уочити веза између инфинитива и футура уколико ученици буду писали причу у будућем времену).

Утврђивање инфинитива се може спровести и по групама и то тако што ће ученици креирати постер-пано, цртеж, мапу ума или написати песму о инфинитиву којом ће другу/другарици која није у школи објаснити инфинитив.

Завршни део часа

Уколико има недоумица које ученик ученику не може објаснити (вршњачка едукација), наставник их објашњава. Потом наставник задаје домаћи задатак да ураде примере инфинитива из Граматике и Радне свеске, чије ће решење заједно проверити на следећем часу.

Прилози

У методичкој припреми: садржај материјала за рад, примери и формулације задатака; ПП презентација.

Коришћена литература и други извори

Мркаљ, 2008: З. Мркаљ, *Наставна теорија и пракса 1*, Београд: Издавачка кућа *Klett*

Ломпар, Живановић, Кљајић, Марковић, Никић, Чорболоковић 2014: В. Ломпар, Ј. Живановић, Н. Кљајић, М. Марковић, Б. Никић, С. Чорболоковић, *Асоцијације у настави српског језика и књижевности*, Београд: Издавачка кућа *Klett*

Ломпар, 2010: В. Ломпар, *Граматика 5*, Београд: Издавачка кућа *Klett*

Ломпар, Станковић Шошо, 2010: В. Ломпар, Н. Станковић Шошо, *Радна свеска 5*, Београд: Издавачка кућа *Klett*

Методички коментар

Методичка припрема показује како се креативним методама и уз интерактивно ангажовање ученика настава граматике и српског језика може учинити занимљивијом и сврсисходнијом. Динамика реализације наставне теме усаглашена је са циљном групом ученика тако да је постигнут максимални степен оптимизације наставом предвиђеног градива.

КОСОВСКИ ЈУНАЦИ – ЛЕГЕНДА И ИСТОРИЈА

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Основна школа
Разред:	Шести
Тема:	Књижевност: <i>Косовски јунаци – легенда и историја</i>
Циљ / циљеви учења:	Тумачење одабраних народних епских песама о Косовском боју
Задачи:	<p>а) образовни: Читање, разумевање и тумачење народних епских песама о Косовском боју. Оспособљавање ученика за самосталну анализу књижевног дела. Упоредивање садржаја песама са историјским чињеницама о Косовском боју. Анализа ликова у песамама и стилска анализа песама. Обнављање знања о књижевнотеоријским појмовима (тема, кључни мотиви, стилске фигуре). Обнављање историјског знања о периоду крајем 14. века;</p> <p>б) васпитни: Оспособљавање ученика за самостално тумачење књижевног дела уз помоћ прецизних истраживачких задатака. Усвајање и примена функционалних и књижевнотеоријских појмова. Подстицање читалачке радозналости за дела наше народне епике. Оспособљавање ученика за критички приступ историјским изворима;</p> <p>в) функционални: Развијање љубави према нашој народној књижевности. Упознавање, чување и поштовање националног и културног идентитета на делима српске књижевности. Неговање родољубивих осећања и васпитавање ученика у духу правдољубивости, мира и хуманости. Развијање способности за логичко мишљење и критичко процењивање књижевног текста.</p>
Наставни предмет / предмети:	Српски језик и књижевност Историја
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	Косовски бој Песме о Косовском боју Историјско и неисторијско у народној књижевности
Методе / стратегије:	Дијалогска, текстуална и истраживачка метода, учење кроз игру, ИКТ метода (примена веб-алата за учење)
Облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни
Неопходни материјали и средства:	<i>Escape room</i> , мобилни телефони или рачунари
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	Час се одржава онлајн, ефективно је 45 минута, а ученицима је остављен отворен задатак током 24 часа.
Место реализације:	Онлајн час
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена):	Наставник српског језика и књижевности уз асистенцију наставника историје

<p>Очекивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)</p>	<p>Кључне активности учења (шта раде ученици)</p>	<p>Активности наставника</p>	<p>Начин вредновања процеса и продуката учења</p>
<p>По завршетку часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим наставним садржајима; - чита са разумевањем; - уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: (тема, мотив, радња, време и место радње); - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; - уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; - разликује историјске од легендарних личности, препознати личности из тог периода; - зна датум и време одржавања Косовског боја; - разуме значај Косовског боја за историју и традицију српског народа. 	<ul style="list-style-type: none"> - пажљиво слушају излагање; - закључују; - упоређују историјске чињенице од чињеница из епских песама; - формирају групе; - сарађују и решавају задатке; - разговарају са наставником; - говоре о својим утисцима; - попуњавају евалуационе листе. 	<ul style="list-style-type: none"> - подстиче ученике да понове градиво; - мотивише ученике на разговор; - истиче циљ; - објашњава како ће се час одвијати и како се игра игрица. - дели ученике у групе: <i>Хребељановићи, Обилићи, Југовићи и Бранковићи</i> (Ученици сами формирају вибер групе у којима комуницирају); - координира рад; - ученицима шаље игрицу на изабрану платформу; - прати рад и сарадњу, помаже, ако има недоумица; - проверава; - разговара са ученицима о томе зашто је тајанствена личност коју су открили значајна за књижевност и историју; - Разговара о утисцима. 	<ul style="list-style-type: none"> - решена игрица; - попуњене евалуационе листе.
<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) компетенција за (целоживотно) учење; 2) одговорно учење у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) одговоран однос према околини; 6) одговоран однос према здрављу; 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција); 8) рад са подацима и информацијама; 9) решавање проблема; 10) сарадња; 11) дигитална компетенција. 		

Уводни део часа

Наставник са ученицима приступа одабраној платформи за учење и преко видео-позива обнавља градиво о народним епским песмама. Посебан акценат

ставља на песме о Косовском боју које су обрађиване претходних часова. Подвлачи разлику између историјских чињеница о Косовском боју и чињеница у народној епизици о овом чувеном догађају. Објашњава како ће се час одвијати и како се игра игрица.

Ученици учествују у разговору и питају уколико имају неке недоумице. Пажљиво слушају излагање; износе своје закључке о народним епским песмама о Косовском боју, говоре о тематском јединству песама, мотивској разноврсности и упечатљиво дочараним епским јунацима; излажу историјске чињенице о Косовском боју; упоређују историјске чињенице од чињеница из епских песама; закључују да се историјске чињенице разликују много од чињеница изнетих у песмама.

Главни део часа

Наставник дели ученике у групе: *Хребелјановићи, Обилићи, Југовићи и Бранковићи*. Ученици сами формирају вибер групе у којима комуницирају. Наставник путем платформе координира рад.

Говори ученицима да је циљ игре да пронађу код помоћу ког ће открити тајанствену личност.

Ученицима шаље на изабрану платформу игрицу. Игра је у потпуности онлајн, наснимљен је видео са упутствима наставника, тако да се ученици увек могу вратити и погледати ако им нешто није јасно. За решавање игре је потребно пратити кораке. Свака мисија има за решење одређени број који ученици записују и користе када дођу до последњег задатка.

Наставник прати рад и сарадњу, помаже ако има недоумица.

Ученици формирају групе и бирају представника који ће у име групе записивати решења и на крају изложити шта је урађено.

Сарађују и решавају задатке како би стигли до кода који ће им открити тајанствену личност.

Завршни део часа

Наставник проверава да ли су све групе откриле тајанствену личност. Даје могућност да се игрица заврши у току дана, уколико су ученици имали проблем са интернетом. Разговара са ученицима зашто је тајанствена личност коју су открили значајна за књижевност и историју, након чега разговара са њима о утисцима. Говори ученицима да ће на наредном часу који имају у учионици попунити евалуациони лист.

Прилози:

Наставни материјал

Задаци:

ВЛАДАРИ И САВЛАДАРИ: <https://learningapps.org/display?v=pwk9usinn21>

ИСТОРИЈСКЕ И НЕИСТОРИЈСКЕ ЛИЧНОСТИ: <https://learningapps.org/display?v=px5sef5mn21>

КО ЈЕ ОВО РЕКАО? <https://learningapps.org/display?v=ppa85kyat21>

ОТКРИЈ СТИЛСКЕ ФИГУРЕ: <https://learningapps.org/display?v=p0vhxfdka21>

КОМПЛЕТНА ИГРА: <https://view.genial.ly/604731a50c21e50db9e823dc/interactive-content-kosovski-unaci>

ЕВАЛУАЦИОНА ЛИСТА:

<i>тврдња</i>	Сагласан сам.	Углавном сам сагласан.	Делимично сам сагласан.	Уопште нисам сагласан.
Час ми је био занимљив.				
Лако сам решавао/ла задатке.				
Инструкције су ми биле јасне.				
Научио/ла сам нешто ново.				
Обновио/ла сам градиво.				
Потребно је да имамо више оваквих часова.				

* У првој колони имаш тврдњу у вези са данашњим часом. Обележи онај део који се највише односи на твоје мишљење.

Коришћена литература и други извори:

- Вук Стефановић Караџић, *Српске народне пјесме*, Просвета – Нолит, Београд, 1987.
- Милија Николић, *Методика наставе српског језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
- Нада Милошевић Ђорђевић, *Косовска епика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1990.
- Александар Тодосијевић, *Историја са одабраним историјским изворима за шести разред основне школе*, Едука, 2019.

Методички коментар

Највећа вредност ове методичке припреме видљива је на нивоу остварених образовних, васпитних и функционалних циљева чија комплексност проистиче из природе наставне теме у којој су повезани историјска и документарна грађа са књижевноуметничком вредношћу текста. Избором одговарајућих веб-алата надомештена су могућа ограничења онлајн наставе. Игровне методе поспешују интерактивни ангажман ученика којим се додатно мотивише даља књижевноисторијска контекстуализација обрађеног градива.

СВЕ ДОК ЈЕ ПРИЧЕ И ПРИЧАЊА, ЖИВОТ НЕЋЕ БИТИ ТАМНИЦА

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Гимназија
Разред:	Четврти
Тема:	<i>Све док је приче и причања живот неће бити тамница</i>
Циљ / циљеви учења:	<p>Циљ часа: Проширивање знања ученика о Шекспировом и Андрићевом делу, оспособљавање ученика за анализу изабране теме и примену стечених знања.</p> <p>а) образовни: Упознати ученика са Шекспировим и Андрићевим делом. Истражити естетски свет дела и стваралачке поступке. Учити и протумачити како је у наведеним делима насликана власт и судбина поједнца;</p> <p>б) васпитни: Тумачењем текстова развијати код ученика свест о опасностима које могу доћи од власти која не поштује достојанство, образовање, хуманост, честитост. Код ученика треба подстаћи размишљање о томе како се човек може заштитити и сачувати од власти која је окренута ка себи и сопственим циљевима;</p> <p>в) функционални: Пробудити код ученика радозналост, истраживачки дух, машту, оспособити их за свестраније сагледавање, јачати и развијати моћ запажања, упоређивања, доказивања, анализе и синтезе.</p>
Задачи:	Ученици се за час припремају помоћу истраживачких задатака. Потребно је формирати две групе ради обављања посебних задатака. Да књиге нису схваћене као опасност само у причи о Ђамилу, показује историја забрањених и спаљених књига. Зато се један задатак односи на истраживање о забрањеним књигама и проналажење података о закону о забрани књига у нашој земљи. Књиге су Ђамилова утеха, а за Хамлета је уметност начин да открије истину о починиоцу злочина. Овај закључак је подстицај за други задатак. Ученици треба да издвоје из књиге по сопственом избору цитат који им је пружио утеху и који им је помогао да лакше разумеју себе и живот, да схвате да нису сами, јер често наше судбине личе на судбине других људи. Од тих издвојених цитата ученици праве презентацију или заједнички постер.
Наставни предмет / предмети:	Српски језик и књижевност
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	<i>Проклета авлија</i> , Иво Андрић <i>Хамлет</i> , Вилијем Шекспир
Методе / стратегије:	Обавештајне методе (дијалогска, монолошка, текстовна и метода показивања), логичке методе (анализа и синтеза, конкретизација и апстракција, поредбена метода), метода запажања, закључивање, метода одабирања и стваралачког маштања
Облици рада:	Индивидуални, фронтални, групни
Неопходни материјали и средства:	Рачунар, телефон, лектире <i>Хамлет</i> и <i>Проклета авлија</i>

Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	Наставна јединица ће бити реализована у трајању од два школска часа. За предвиђене истраживачке и посебне задатке потребне су две недеље.
Место реализације:	Учионица
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена:	Професор српског језика и књижевности

Очекивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
<p>Очековани исходи:</p> <p>Ученик ће бити у стању да се фантазијски, емоционално и рационално ангажује; да изнесе лични доживљај и развија моћ упоређивања; да стекне знање о Шекспировом и Андрићевом делу; да јача и развија мисаоне процесе, истраживачки дух; да развија смисао за апстракцију и моћ запажања; да анализира све слојеве дела и након тога приступи процесу синтезе; да ојача способност закључивања и доказивања на основу аргументације која долази из текста.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - припремају одговоре на дате истраживачке задатке и међусобно сарађују; - истражују различите изворе који се односе на дате задатке, прикупљају информације, планирају ток рада и организују материјал; - обраћају се наставнику уколико током истраживања наиђу на одређене нејасноће; - припремају презентацију; - активно учествују у разговору и бележе закључке; - емотивно и интелектуално приступају датој теми, исказују властите ставове, запажања, осећања, идеје. 	<ul style="list-style-type: none"> - даје истраживачке задатке и упутства за израду додатних задатака; - помаже ученицима да отклоне дилеме и нејасноће са којима се могу сустрести приликом истраживања; - истиче циљ часова; - подстиче ученике на обављање задатака и истраживање, сарадњу, анализу и синтезу; - подстиче ученике да учествују у разговору, допуњује њихове одговоре; - даје осврт на закључке до којих долазе ученици; - бележи ученичка постигнућа. 	<p>Вреднује се самосталност у раду, појединачно залагање и залагање у оквиру групног рада, разумевање прочитаног, прецизност и аргументација која се користи током излагања, садржај и организација презентације, тачност информација до којих су ученици дошли током истраживања.</p>

<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<p>Међупредметне компетенције су јединство знања, вештина и ставова који омогућавају ученику да оствари успешно и ефикасно одређену активност.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Компетенција за целоживотно учење: Ученик формира позитиван однос према учењу, оспособљава се да разликује битно од небитног, да изражава и обликује своје идеје и открива нова знања. 2. Вештина комуникације: Ученик познаје и користи различите видове комуникације усмену, писану, помоћу интернета и телефона. Јасно се изражава, на позитиван и аргументован начин износи своја запажања и ставове. 3. Рад са подацима и информацијама: Ученик користи и самостално проналази различите изворе информација и података, критички разматра поузданост и ваљаност података, користи ИКТ за чување, презентацију и обраду података. 4. Дигитална компетенција: Ученик ефикасно користи ИКТ, уме да претражује, анализира и систематизује. 5. Решавање проблема: Ученик препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију упоређујући је са претходно стеченим знањима школским и ваншколским искуствима, проверава применљивост решења у пракси. 6. Вештина сарадње: Ученик својим одговорним и савесним залагањем доприноси раду групе поштујући правила рада и заједнички циљ. 7. Вештина за живот у демократском друштву: Ученик има позитиван став према поштовању људске слободе и уме да препозна кршење хуманости и понашање појединца који не угрожава или угрожава остале људе. 8. Естетичка компетенција: Ученик препознаје естетичке елементе и вредност уметничког стварања.
--	---

Организација часа (ток часа)

Тумачење Шекспирове драме *Хамлет* и Андрићевог романа *Проклета авлија* може бити мотивација за проналажење тематских сличности између ова два дела. Паралелно тумачење књижевних дела која не припадају истим временским и књижевним епохама код ученика треба да развије и ојача моћ запажања, доказивања, уочавања сличности и разлика. У овом раду кроз образац припреме биће показано како су Шекспир и Андрић приказали власт и поступке којима представници власти прибегавају да би сачували своју позицију, а који неминовно воде појединца и друштво ка урушавању и пропасти. И *Ћамил* и *Хамлет* покушавају књигама и уметношћу да се одбране од нехумане и опаке власти. Ова идеја може покренути нова истраживања. Тумачење одређених ситуација и поступака ликова ученике треба да ојача да у реалном свету успеју да препознају власт која образованог човека одбацује као сувишног и проглашава га за непријатеља. Током процеса учења ученици проналазе одговоре и информације, препознају важност одређених података у односу на неке друге, објашњавају идеје и концепт, долазе до одређених закључака. Након тога их примењују у новим ситуацијама које захтевају анализу, испитивање и

компарацију. Ученици просуђују, проверавају, критикују и стварају нову идеју и продукт у оквиру презентације. Отвореност између ученика и наставника, позитивна очекивања, уважавање индивидуалних разлика и подстицање посвећености код ученика би требало да још више ојачају начин на који уче и научно примењују.

Уводни део: Први час

Уводни део часа (5 минута)

Наставник мотивише ученике да убедљиво, аргументовано и поштујући правила вербалне културе изнесу запажања до којих су дошли помоћу истраживачких задатака.

Средишњи део часа (35 минута)

„Па то је наука, то су књиге!” (Андрић, 2015: 47)

Истраживачки задаци:

Иако је валија епизодни лик у роману „Проклета авлија”, у животу усамљеног, меланхоличног и у књиге загледианог Тамила, одиграо је пресудну улогу.

Какав је валијин однос према књигама? Која осећања у њему књиге изазивају? Посебно обратите пажњу на то како је Андрић објаснио осећање мржње и гнева.

Валија се запрепастио и наљутио када је угледао многобројне странице у Тамиловом дому. Он није умео себи да објасни разлоге зашто књиге изазивају у њему толику мржњу и гнев. Андрић истиче да се мржња и гнев узајамно подстичу и узајмо расту.

Какав је валијин однос према сопственом незнању? Протумачите разговор између валије и кадије. Покушајте да објасните због чега валија не прихвата било какво кадијино објашњење.

Када је кадија, пријатељ покојног Тамиловог оца, покушао да објасни валији да је Тамил добар младић који никоме није наудио, него се предао науци и књизи у заносу и меланхолији након несрећне љубави, валија не прихвата његова објашњења. Он не осећа никакав стид, понаша се надмоћно и сигурно, не преиспитује своје одлуке и ставове, те отворено и недвосмислено кадији признаје: „Ја историју, или како се то зове, не знам!” (Андрић, 2015: 47).

За какав поредак се валија залаже?

Једино што се очекује од појединца који живи у свету валија је – не испитивати ни прошлост ни садашњост, покорно слушати заповести, не супротстављати се, не тражити објашњења, не сумњати у исправност наређења и ћутати.

Запазите како по друштво и појединца могу бити штетни људи попут валије који због своје ограничености неограничено верују у своју памет и проицљивост и у тачност свог суда и закључка. Уочите које валијине особине и која размишљања подижу зидине проклетства око Тамила и пре његовог одласка у Проклету авлију. Који страх управља валијиним одлукама и поступцима?

Приповедач је валију описао као немоћника, слаботињу, као човека који толико зла може починити и који је увек склон горој могућности. Валија је уплашен за себе и свој положај. То га чини још страшнијим, па због тога он постаје човек који је опасан за појединца и друштво у целини.

Кадији је постало јасно да не вреди разговарати са валијом јер је валијин наум био јачи од свега. Размислите да ли је, заправо, могуће разговором допрети до валије и како опстаје власт чији је представник валија.

Када је нечији наум јачи од разума, правде и морала, разговор који води ка решењу је често осујећен. Чињеница је да валија није усамљен у својим ставовима, понашању, страховима, мржњи, гневу, неукости и да је један у мноштву таквих. Због тога систем који он представља остаје затворен и неприступачан.

„У држави је Данској нешто труло.” (Шекспир, 1996: 42)

Закључите на основу Клаудијевих поступака и на основу онога што је изрекао али и прећутао како он гради свој пут до власти и која средства користи да би своју позицију сачувао.

Клаудијев пут до власти почиње убиством и издајом. Иако је кукавички и подмукло убио брата, он своју позицију учвршћује себичношћу и дволичношћу, злоупотребом породичних односа и пријатељства. Клаудије се понаша супериорно, он ниподаштава бол (Хамлетов и Лаертов), поиграва се туђим осећањима, подрива поверење. Клаудије се служи лукавошћу, за њега земаљски закони не важи, те их он свесно крши. Због тога је за њега насилно уклањање противника оправдан поступак.

Које све последице произилазе из Клаудијевих поступака? Размишљајте о разорној снази зла које се рађа из Клаудијеве жеље да има моћ и власт.

Након свирепог убиства које је починио Клаудије, Хамлетова породица је разорена. Из тога произилази и Хамлетова патња, разочараност, промена у понашању. Мења се начин на који Хамлет доживљава свет, људе, себе и живот који постаје као тамница. Клаудијево зло успева да пољуља Хамлетове идеале и оно подстиче многобројне Хамлетове дилеме, сумње у све, па и у себе самог: „Што да се овакави као ја шуњају између неба и земље?” (Шекспир, 1996: 80).

Завршни део часа (5 минута):

Узнемиреност, катарза и питања

Наставник износи закључке, чита цитат из *Проклете авлије* и исписује на табли питања којима ће почети следећи час. Ученици треба да размисле о могућим одговорима.

На крају трагедије *Хамлет*, на позорници је много мртвих тела. Почев од смрти на почетку драме, она као опасност све време лебди. Нема више ни младића из Смирне „који је једном умро још пре смрти... Ни људских зала, ни наде и отпора, који их увек прате. Ничег нема. Само снег и проста чињеница да се умире и одлази под земљу.” (Андрић, 2015: 89). Ове чињенице су узнемирујуће јер би требало да подстакну савременог читаоца на размишљање, приспитивање и одговорност, на тражење одговора на многа питања. Ово су нека од њих које треба поставити ученицима.

- Како честити људи попут Хамлета и Тамила могу да зауставе неправду тлачитеља, незакоње, безобзирност власти и да избегну замку тиранства?

- Зашто поједине жеље, као што је Клаудијева жеља да освоји и приграби власт, могу бити толико опасне?
- Да ли само један човек својим деловањем може зауставити разарајуће зло?
- Како се може препознати прави тренутак у коме зло почиње да се отима, а да не буде исувише касно, као што то показује Хамлетов случај?
- Може ли уметност бити клопка за прљаву савест Клаудијеву и људе који су попут њега? Могу ли речи које долазе из књига бити довољно оштре да погоде срце кривца и натерају га да призна неделу?

Наставник упућује ученике да, док траже информације о забрањеним књигама, посебно обратe пажњу на спаљивање књига у Берлину 1933. године, пошто ће на следећем часу подаци које се односе на овај догађај бити илустровани снимком Гебелсовог обраћања.

Организација и ток другог часа

Уводни део часа (5 минута):

Час почиње постављањем питања са претходног часа.

Средишњи део часа (25 минута):

Ученици су на постављена питања овако одговорили:

Како честити људи попут Хамлета и Гамила могу да зауставе неправду тлачитеља, безакоње, безобзирност власти и да избегну замку тиранства?

Помоћу образовања, упорности, одговорности, успостављањем међусобног разумевања и уважавања између свих који чине један друштвени систем може се зауставити тлачење. Неки ученици сматрају да је немогућа борба појединца против система, неки сматрају да је решење напуштање и повлачење из система.

Зашто неке жеље, као што је Клаудијева жеља да приграби власт, могу бити опасне?

Те жеље су разорне јер долазе из егоистичких побуда и због тога уништавају појединца и друштво.

Да ли само један човек својим деловањем може зауставити зло?

Неки ученици сматрају да је то немогуће јер је систем јачи, али остали ученици сматрају:

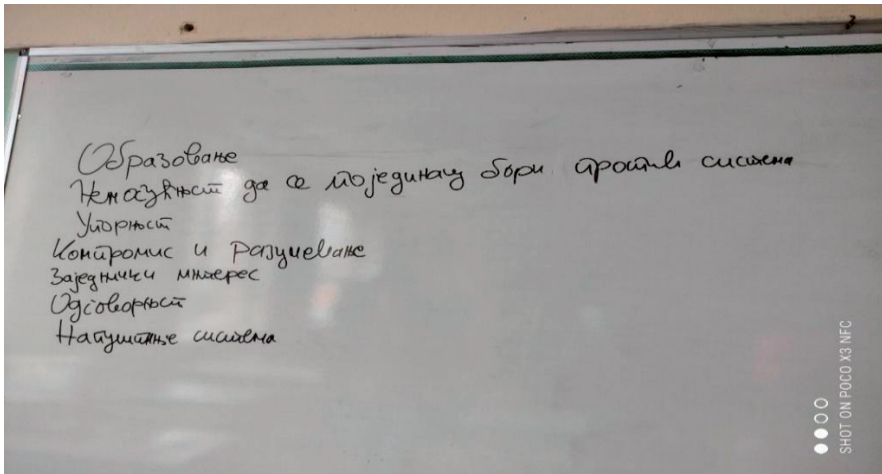
- Човек може да ублажи зло.
- Задатак појединца је да покрене ширење истине.
- Историјски подаци показују да је могуће срушити систем који угњетава ако се људи уједине у заједничким напорима.

Како се може препознати прави тренутак у коме зло почиње да се отима, а да не буде исувише касно?

Искуство које нам долази из свакодневног живота и које стичемо образовањем би требало да нам у томе помогну.

Може ли уметност бити клопка за прљаву савест Клаудијеву и људе који личе на њега?

Уметност може бити клопка, али је потребан систем у коме институције спроводе и поштују закон.

Завршни део часа (15 минута):

„И свет је онда тамница.” (Шекспир, 1996: 65)

Увод у овај део час даје наставник читањем цитата, а потом треба објаснити шта књига значи Тамилу у Хамлету и посебно нагласити да је књига један од начина за излазак из тамнице. Када Розенкранц потврди да није само Данска тамница него и цео свет, Хамлет потом каже: „И те каква; у њој има и те колико подрума, обора, ћелија тамничких, од којих је Данска једна од најгорих.” (Шекспир, 1996: 465).

Између Тамила и Хамлета постоји још једна сличност – љубав према књизи. Које значење за њих има књига?

И Тамил и Хамлет су се нашли у тамници. Несрећног, меланхоличног и одбаченог Тамила утамничео је валија, човек који мрзи и презире књиге. Тамил је утамничен и пре доласка у Проклету авлију. Заробила га је средина својим неразумевањем, предрасудама и речима које су о њему изговорили не знајући да изговорена реч мора подразумевати и одговорност. Од ћелијског мрака Тамил се брани *књигом* која му је била утеха, али је постала узрок за његов коначни пад и казну. Хамлет помоћу *уметности* и *књиге* покушава да суочи кривца са преступом и грехом.

Између Шекспировог и Андрићевог дела су три века, између нас, савремених читалаца и њих, много више, а питање је исто: Да ли су књиге опасне, или је опасан систем којим руководе они који књиге не воле, који их презиру и ниподаштавају?

Ученици на ово питање одговарају подацима до којих су дошли истражујући историју забрањених књига:

Историја нам показује да су диктатори одувек знали да је најлакше владати неписменом гомилом. На ломачи су због диктатора уплашених за своју власт завршиле многе књиге. Протагорина дела су спаљена 411. пре Христа у Атини, јеврејска библиотека у Јерусалиму уништена је 168. године пре нове ере. Агуст је прогнао Овидија и забранио његове књиге. Млади Гете је присуствовао спаљивању једне књиге у Франкфурту. Гебелс је у Берлину 13. маја 1933. године пред очима камера док је горело више од двадесет хиљада књига тврдио да ће се из тог пепела родити „феникс новог доба”. На списку је било око 2.500 забрањених аутора. Спаљене су књиге које су негирале нацистичке идеје – књиге Карла Маркса, Фридриха Енгелса, Томаса Мана, Хелен Келер, Сигмунда Фројда, Хермана Хесеа, Алберта Ајнштајна... Снимак Гебелсовог обраћања налази се на овом линку: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/film/books-burn-as-goebbels-speaks>.

Дневник Ане Франк је 1983. године забранио комитет у Алабама. Књига *Убити птицу ругалицу* Харпер Ли је забрањена у Минесоти и Тексасу. Критикована је због расизма. У Америци је због поруке против ропства забрањена књига *Чича Томина колиба*, а у Русији ју је забранио Николај Први због идеје о једнакости. У Кини је 1930. године била забрањена књига *Алиса у земљи чуда* јер се страховало да деца након читања ове књиге неће бити у стању да разликују родитеље од љубимаца. У Совјетском Савезу и у другим комунистичким земљама забрањена је Орвелова *Животињска фарма*. Бокачов *Декамерон* је више пута у разним земљама забрањиван и спаљиван. Представа Драгослава Михаиловића *Кад су цветале тикве* је имала само пет извођења када је 1968. године забрањена. Аутор је касније рекао да је Тито то наредио као и повлачење књига из продаје. Иако се Голи оток нигде не помиње у књизи, он је разлог за овакав однос према књизи која се данас налази у школској лектури. *Сатански стихови* Салмана Руждија је књига која је покренула бурне реакције. Против аутора књиге је издата фатва којом се позивају сви муслимани да, ако им се укаже прилика, убију аутора, издавача или било кога ко има везе са књигом.

У Србији не постоји закон који забрањује штампање неке књиге, осим ако књига шири расну, верску или националну мржњу.

„И ту је крај.” (Андрић, 2015: 88).

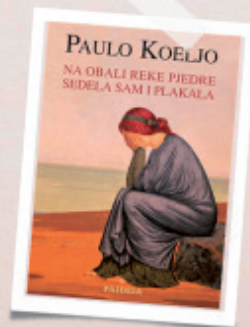
„Нема више ни приче ни причања. Као да нема света због кога вреди гледати, ходати и дисати...” (Андрић, 2015: 88). Да би човек могао да настави да дише, хода и креће се кроз свет, прича се, ипак, мора наставити. Зато су ученици издвојили цитате из књига које су им помогле да нађу и снађу. За крај часа приказати презентацију.

Паул Коелџо- На обали реке Пједре
седела сам и плакала

"Човек највише па тако није кадар да донесе одлуку."

"Да би смо држали срећу у рукама, треба да платимо високу цену- иницијативу."

"Човек само срцем добро види. Суштина се очима не да сагледати."

"Морам поднијети две, три гусенице ако желим упознати лептира."

"Човек је усамљен и међу људима."

"...очи су слепе. Треба тражити срцем."

Антоан Де Сент Егзипери- Мали принц

"Да пођем и долином сјена смртнога,
нећу се бојати зла; јер си ти са мном"

Дејан Стојиљковић- Константиново раскршће
Псалам 23 (део из Библије)

„Пре много времена, Нанали, Сузаку и ја смо разговарали о нечему. Питали смо се како би изгледала срећа ако бисмо јој могли дати физички облик. Ако се не варам, мислим да је Сузаку рекао да би облик среће могао подсећати на стакло. Његов разлог имао је смисла. Рекао је да, иако га обично не примећујемо, идаље је без сумње ту. Само морамо мало да променимо гледиште, и онда ће то стакло заблистати када рефлектује светлост. Сумњам да би било шта друго могло елоквентније аргументовати своје постојање.“

Ichirō Ōkouchi - code Geass: Lelouch of the Rebellion

"Добри пријатељи, добре књиге и чиста
савест: то је идеалан живот."

Марк Твен

Иво Андрић

"Чудно је како је мало потребно да будемо сретни, и још чудније: како нам често баш то мало недостаје."

"Човјека ћете најбоље упознати ако га посматрате како се понаша кад се нешто дијели бесплатно."

"Љубав, кад је искрена и дубока, лако прашта и заборавља."

"Живот нам враћа само оно што ми другима дајемо."

"Болест је сиротињска судбина, али и богаташка казна."

"Оно што је вредно задржати не треба испустити."

"Можда су најтужнији они који живе чекајући некога за кога нису ни сигурни да постоји.
-седам милијарди људи"

"Прихвати себе онаког каквим си дизајниран."

"Како волиш себе тако подучаваш и друге да те воле."

"Ти си себи сродна душа"

Рупи Каур- Мед и млеко

Коришћена литература и други извори:

Андрић Грујица, *Други светски рат, Немачка и нацизам: Како је пламен гутао књиге „ненемачког духа“*, ВВС на српском. Доступно на: <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-57040403>, 18. новембар 2021.

Андрић 2015: Иво Андрић, *Проклета авлија*, Београд: Евро-Giunti

Николић 1992: Милија. Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

Ђириловић Јелисавета, *Забрањене речи – „неподобне књиге“* које су данас лектира. Доступно на: <https://rs.n1info.com/kultura/a218136-zabranjene-knjige-koje-su-lektira/>, 18. новембар 2021.

Шекспир 1996: Вилијам Шекспир, *Хамлет*, Завод за уџбенике и наставна средства

Методички коментар

Ова методичка припрема је пример успешне реализације врло комплексне компаративне методе тумачења књижевног дела у којој је тежиште на интернационализацији књижевног наслеђа и његовим универзалним етичким, сазнајним и естетским вредностима. Динамика временског интервала двочаса прати планиране етапе постепене испуњености постављених циљева. Истраживачки задаци су јасно конципирани, а њиховом реализацијом оснажује се компетенција ученика за критичко промишљање и закључивање.

ЂЕЛЕМ, ЂЕЛЕМ

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Основна школа
Разред:	Осми
Тема:	Тематски час <i>Ђелем, ђелем</i> , поводом кампање „16 дана активизма”
Циљ / циљеви учења:	Укључивање у рад деце из осетљивих група и деце чланова школског Клуба за учење
Задаци:	<p>а) образовни: упознати ученике са ромским језиком као језиком националне мањине, проширити знања код ученика о ромској култури и традицији, стицање знања о томе шта значи језичка толеранција и толеранција уопште, равноправност и родна равноправност;</p> <p>б) васпитни: развијати код ученика став о важности поштовања језика националних мањина, развијати код ученика осећај узајамног поштовања, развијати емпатију за проблеме које имају припадници ромске националне мањине, усмеравати ученике да примењују толеранцију и равноправност у сваком облику рада (индивидуалном, тимском, групном);</p> <p>в) функционални: оспособити ученике да развијају основна знања о ромском језику, о ромској култури и традицији, оспособити ученике да усвоје неколико кључних реченица, израза или само речи важних за основну конверзацију на ромском језику, развијање способности за грађење личног става о проблемима ромске националне мањине, проналажење веза између егзистенцијалних проблема припадника ромске националне мањине и питања толеранције и равноправности (родне равноправности) уопште.</p>
Наставни предмет / предмети:	Српски језик и књижевност
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	Језици националних мањина, језичка толеранција и равноправност (уз то укључићемо и повезати и друге облике толеранције као и родну равноправност)
Методе / стратегије:	Дијалогска, монолошка, презентација, квиз питања
Облици рада:	Индивидуални, фронтални и рад у групи
Неопходни материјали и средства:	Лаптоп и пројектор, интернет веза, јутјуб апликација, флипчарт или табла и фломастери, евалуациони листићи, школске свеске
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	Један школски час
Место реализације:	Мултимедијална учионица или учионица са пројектором
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена):	Наставница српског језика и књижевности и педагошка асистенткиња

Очекивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
--	--	------------------------------	---

<p>Сви ученици требало би да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвоје шта значи реч Ром; - препознају ромску химну; - да препознају ромску заставу међу другим заставама; - развију поштовање за све људе, без обзира на то којим језиком говоре или како изгледају. <p>Већина ученика требало би да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвоји основна знања о пореклу и језику Рома; - запамти неколико основних израза из ромског језика; - разуме значење речи толеранција и (родна) равноправност; - развија осећај за поштовање различитости; - реши питања у квизу; - уме да попуни евалуациони листић. <p>Неки ученици требало би да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - науче да кажу краћу реченицу на ромском језику; - осмисле поруке часа; - дају завршну реч; - аргументују и бране свој став или мишљење. 	<p>Ученици прате предавање, учествују у разговору, износе мишљења и ставове у дијалошком делу часа, записују важне делове у свеске, присећају се у „олуји идеја“, посматрају презентацију, упоређују податке из презентације, читају на ромском језику, препознају ромску заставу, прате видео, бележе занимљиве речи, изговарају речи на ромском језику, закључују о задатој теми, смишљају решења за постојеће проблеме, попуњавају евалуационе листове, решавају квиз, креирају свој став, аргументују мишљење, дају завршну реч, бране свој став.</p>	<p>Наставник припрема презентацију, припрема квиз, припрема евалуационе листове, сарађује са педагошким асистентом и заједно припремају материјал који ће ученици читати, представља ученицима презентацију, интерактивно износи садржај, објашњава слајдове и појмове, поставља питања и помаже ученицима у формирању одговора, води разговор, даје ученицима квиз, дели евалуационе листове, прати рад на евалуационим листовима, прикупља евалуационе листове упућује на обнављање садржаја изнесеног током часа, подстиче формирање критичког става ученика и давање завршне речи.</p> <p>Активности педагошког асистента</p> <p>Помаже у раду са децом која су чланови Клуба за учење, проналази адекватну варијанту текста ромске химне на ромском језику као и превода на српски језик, увежбава са ученицима читање, прати активности на часу, снима делове часа који ће бити постављени на сајт школе, указује ученицима на правиан изговор речи на ромском језику.</p>	<p>Посматрање учешћа ученика, као и њиховог начина одговарања на питања, начина на који ученици повезују и закључују; посматрање успешности урађених евалуационих листова; успешности решавања квиза; успешности усвајања речи и израза на ромском језику; умећа састављања целовите реченице која носи поруку; посматрање вештине креирања мишљења, изношења аргумената и одбране става.</p>
--	---	---	---

<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<p>1) компетенција за (целоживотно) учење; 2) одговорно учешће у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) одговоран однос према околини; 6) одговоран однос према здрављу; 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција); 8) рад са подацима и информацијама; 9) решавање проблема; 10) сарадња; 11) дигитална компетенција.</p>
--	--

Описати планирани ток наставе и учења:

Час се реализује у подстицајном окружењу за ученике. То подразумева мултимедијалну учионицу са пројектором и добрим озвучењем. Такође, испоштоване су све епидемиолошке мере, па је могуће присуство већег броја присутних. На изложбеној страни сале налазе се фотографије, постери и текстуалне поруке које указују на толеранцију и родну равноправност, а које су настале као продукти рада претходних дана у школи у оквиру кампање „16 дана активизма”. Часу присуствује одељење 5. разреда које је наменски одабрано, у договору са педагошком асистенткињом и стручном службом школе, зато што се у њему налази чак петоро ученика из осетљивих група. Они су гости часа, али такође у свим активностима могу, што је и пожељно, да активно учествују. Са њима је и њихова наставница српског језика и књижевности која је посматрач на часу и која ће по завршетку часа учествовати и у дискусији о одржаној активности.

Уводни део часа (10 минута)

Наставница поздравља све присутне ученике, госте на часу и жели свима пријатан рад.

Увод у час је подсећање на тему „Није лако бити дете” коју су ученици наше школе обрађивали претходне недеље у оквиру кампање „16 дана активизма”. Наставница покреће разговор: „Препознајте ситуације које ће показати да је данас тешко бити дете. Присетите се неке ситуације. Именујте неку потешкоћу са којом се деца сусрећу у свом одрастању?”, након чега ученици дају одговоре. Углавном су одговори у вези са обавезама у школи, са тим што родитељи траже од њих да буду послушни, па само треба да уче, немају време за игру; родитељи су врло озбиљни или да се слабије виђају и мало разговарају, па се више поверавају бабама, браћи, сестрама, родитељи их условљавају или да имају проблеме због разведених бракова родитеља. Потом најављујемо да су са овом темом повезане и теме о толеранцији и родној равноправности. Усмера-

вамо ученике питањима („Према својим сазнањима, упоредите ова два појма. Пробајте да их дефинишете. Препознајте и кратко опишите животну ситуацију у којој ћемо их препознати”). Мотивишемо их да нам испричају неки пример. Деца наводе примере у вези са школским неправдама које их погађају или са односима са друговима када бивају исмејани због немаркиране одеће, обуће, „лошег” акцента, због неког телесног недостатка. Они са напреднијег нивоа наводе и конкретније друштвене појаве: расну, полну, језичку дискриминацију, неравноправност међу половима. Након тога заједно дефинишемо појмове толеранција и родна равноправност. Дефиниције ученици бележе у свеске. Све време у позадини се чује музичка пратња – инструментал *Белем, ђелем* Оливере Катарине преузет са јутјуб канала.

Главни део часа (25 минута)

Први део: 15 минута. Почињемо „олујом идеја”. На табли је флипчарт папир на коме је записана реч Роми. Ученици су више пута до сада радили ову методу и знају шта она значи, ипак наставница даје упутство: сетите се што више речи које вас асоцирају на задату реч. Ученици износе своје идеје. Наставница записује одговоре на флипчарту. Очекивани одговори су углавном везани за ромска насеља, за тежак положај Рома, сиромаштво, прошњу, нередовно школовање, дискриминацију. Онда наставница кроз презентацију (урађену у програму Канва) представља Роме у потпуно другом светлу. Упознаје ученике са основним појмовима о ромском језику, пореклу, култури, застави, химни. Двоје ученика, који су чланови Клуба учења наше школе, излазе на подијум и у пару читају ромску химну, најпре на ромском, а потом и превод на српском језику. Након читања, добијају аплауз, враћају се на место, а час тече даље. Наставља се презентација у којој разговарамо о проблемима на које наилазе чланови ромске националне мањине. Питања за ученике су: „На основу одгледане презентације поређајте по важности или по тежини проблеме које смо навели.”, „Издвојте један проблем за који сматрате да је најургентнији, најтежи.”, „Предвидите ко би требало да се бави овим проблемом, коме бисте се обратили за помоћ.”, „Направите кратак план активности у три корака како помоћи људима у ситуацији коју сте одабрали као најтежу.”, „Изведите закључке шта треба урадити да се поправи стање у ромској заједници.”. Ученици износе своја запажања, предлоге и своје закључке. Овде, уколико је потребно, укључујемо и педагошку асистенткињу или психолога који такође присуствује часу.

Други део: 10 минута. Наставница најављује кратак видео (у трајању од 2 минута) у коме ромска деца у вртићу говоре ромску абецеду и изговарају речи на ромском. Ученици су добили упутство: „Посматрајте видео и потрудите се да упамтите што више речи из овог видеа или да их запишете у свеске. Нека свако од вас издвоји по једну реч. Крећемо редом од првог ђака, да чујемо сваког ко је шта упамтио: како се каже *кућа, зима, кашика, коњ, врата, цвет, пас,*

човек и сл.". У овом сегменту деца су врло весела, неке су им речи познате, али већина није и то им причињава радост и задовољство сазнања. Овде нам у раду помаже педагошка асистенткиња, која нас упућује на правилан изговор речи. Још мало причамо на ромском, наставница даље даје инструкције: „Уочи и издвој реч која те подсећа на реч која се и у српском језику изговара исто“. Сви су издвојили реч тепсија. „Пронађи сличност између ромске и српске речи“. Деца су издвајала *фасуј* (српски *пасуљ*) и *џућел* (српски *џукела* у значењу пас). Код речи *џукела* тражим од ученика да изанализирају и повежу у којој ми ситуацији најчешће користимо овај израз. Напреднији ученици су препознали метафори-чан израз за некога кога желимо да назовемо погрдно, лошим човеком. Неки су уочили да је и то вид дискриминације јер смо баш ромски израз за пса искористили у те сврхе. Други су пак рекли да то није цела истина јер се и српски израз често користи у те сврхе, јер када кажемо некоме да је пас, ми свакако желимо да га увредимо. Тако се развила мала дебата са одличним учовањем и закључивањем. Да се на крају релаксирамо, основне изразе понављамо заједно са педагошком асистенткицом: „Добар дан“, „Како се зовеш?“, „Колико имаш година?“.

Завршни део часа (10 минута)

Први део: 3–4 минута. Решавамо квиз урађен у програму Вордвол. (Када има могућности, у учионици опремљеној таблетима, сваки ученик може самостално да решава квиз чиме се развијају дигиталне компетенције ученика). Може се радити и у групама или малим екипама, чиме се може развијати међупредметна компетенција или сарадња, активност може да се пренесе и на следећи час, да буде облик обнављања или екипног такмичења. Ми смо, због временске динамике, учествовали сви заједно, тако што је одговарао онај ко први подигне руку. Питања су била конципирана тако да се може одабрати један или два понуђена одговора. Ученици су били изузетно мотивисани, готово што су врло успешно решавали задатке. Били су задовољни и срећни.

Други део: 6–7 минута. На крају часа попуњавамо евалуациони лист, а онда дајемо завршну реч. Упутство за давање завршне речи: „На основу свега што си на часу чуо/чула, изведи закључке и осмисли поруку часа у само једној реченици“. Остављамо кратко време за формирање мишљења. Ученици добијају инструкцију да критички посматрају поруке које износе други ученици и да затим изнесу своју завршну реч.

Супротстављена мишљења (уколико их буде) посматрамо као малу дебату где ће свако са бар по једним аргументом бранити свој став.

На крају часа наставница се захваљује својим ученицима на активном учешћу у сагледавању овако сложене теме, такође се захваљује педагошкој асистенткињи на подршци у реализацији и, наравно, гостима, психологу и ученицима 5. разреда и њиховој наставници.

Прилози:

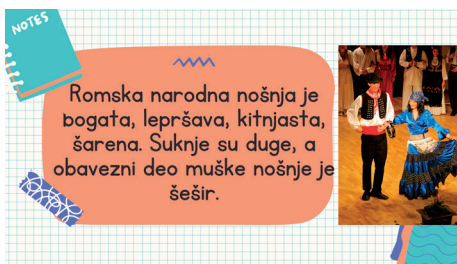
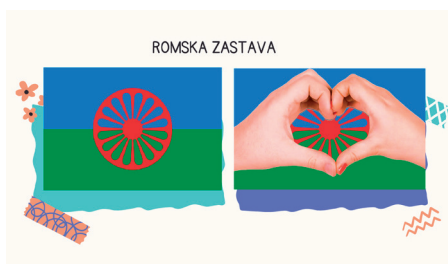
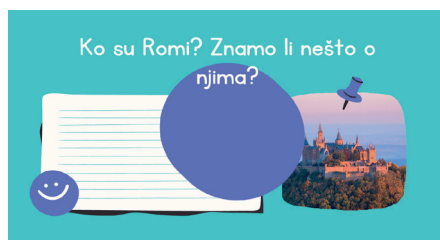
Пример евалуационог листа

Након што си присуствовао/ла часу наставнице Данијеле Милчић Ђошић који се реализује у кампањи „16 дана активизма”, а који је посвећен теми толеранције, родне равноправности као и ромском језику и животу Рома, имаш задатак да попуниш овај упитник како би проверио/ла колико си научио/ла.

Пријатан и успешан рад!

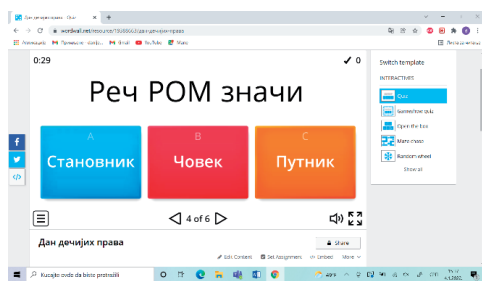
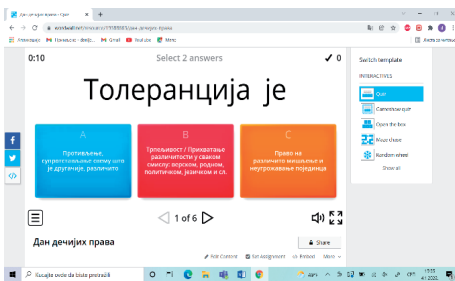
- 1. Опиши укратко твој најјачи утисак са часа.*
- 2. Шта, по твом мишљењу, подразумева толеранција?*
- 3. Како си разумео/ла шта је то родна равноправност?*
- 4. Којој групи језика припада ромски језик?*
- 5. Јеси ли запамтио/ла шта значи реч Ром?*
- 6. Запиши назив ромске химне.*
- 7. Наведи неке од најчешћих проблема са којима се сусреће ромски народ.*
- 8. Напиши неколико речи које си из посматраног видеа научио/ла да кажеш на ромском језику.*

Делови презентације:

Делови садржаја квиза:

Фотографије са часа:

Линк ка снимку часа који се налази на јутјуб страници школе: <https://youtu.be/oNgOup4LTK0>

Самопроцена рада наставника:

- Да ли су планиране активности адекватне?
- Да ли су сви ученици били активни?

- Да ли су ученици из осетљивих група довољно обухваћени радом?
- Да ли су сви циљеви остварени?
- Да ли су сви исходи реални, могући?
- Да ли нешто треба променити?

Самопроцена рада ученика:

- Да ли сам разумео /ла садржај часа? да не делимично
- Да ли сам задовољан / на решавањем евалуационог листа и квиза? да не делимично
- Да ли ћу садржаје са часа примењивати у свакодневном животу? да не делимично

Коришћена литература и други извори:

Образовни стандарди за крај обавезног образовања за наставни предмет језик и књижевност

Вања Станишић: Увод у индоевропску филологију, Чигоја; 2006

Рајко Ђурић: Историја Рома, Политика; 2006.

Конвенција о правима детета, УНИЦЕФ Београд; 1989

Линк до ромске абецеде: <https://youtu.be/HZzsxGAmQl8>

Методички коментар

Методичка припрема илуструје добро избалансиран однос између актуелних облика грађанског активизма и општих хуманистичких вредности на којима почива настава српског језика и књижевности. Изабраним методама рада и концепцијом часа ауторка показује сензибилитет за инклузивне облике наставе не нарушавајући притом континуитет добре праксе у раду са различитим циљним групама ученика. Имплементација рада педагошког асистента потврђује значај и неопходност сарадње у појединим аспектима образовно-васпитног процеса.

ДОМАЋА ЛЕКТИРА *ГАЛЕБ ЦОНАТАН ЛИВИНГСТОН, РИЧАРД БАХ*

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Основна школа
Разред:	Осми
Тема:	Домаћа лектира <i>Галеб Цонатан Ливингстон</i> , Ричард Бах
Циљ / циљеви учења:	Обрада изборне лектире <i>Галеб Цонатан Ливингстон</i> Ричарда Баха
Задаци:	<p>а) образовни: мотивисати и припремити ученике за доживљавање и наставно тумачење романа <i>Галеб Цонатан Ливингстон</i> Ричарда Баха; истаћи основне библиографске чињенице из живота писца; издвојити композиционе елементе романа; оспособљавати ученике да самостално читају, доживљавају и тумаче књижевно дело;</p> <p>б) васпитни: побудити љубав према књижевности; гајити позитивна осећања према свету који нас окружује; утицати на формирање позитивних духовних и моралних вредности; утицати на формирање позитивног односа према различитости, стварање читалачких навика; развијати критички однос према дискриминацији;</p> <p>в) функционални: примењивати стечена знања у даљем раду; побудити истраживачки дух ученика; развијати способност за критички приступ књижевном делу; прецизним истраживачким задацима оспособљавати ученике за самосталан рад; креативном радном атмосфером на часу навикавати ученике на тимски рад. Оспособљавати ученике да своје утиске и закључке доказују, позивајући се на текст и да их повезују са личним искуством. Развијати критичко мишљење.</p>
Наставни предмет / предмети:	Српски језик и књижевност, ликовна култура, информатика, енглески језик
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	Фабула романа, догађаји, мотиви, тачке гледишта, дијалози, монолози, мисли и осећања, поруке и језичкостилски поступци
Методе / стратегије:	Проблемска и истраживачка настава, дебата, критичко мишљење
Облици рада:	Фронтални рад, групни рад, индивидуални
Тип часа:	Обрада
Неопходни материјали и средства:	Књига лектире, свеска, папир А4, фломастери, бојице, рачунар
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	Два школска часа
Место реализације:	Кабинет за српски језик К6
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена:	Ученици осмог разреда и професорка српског језика и књижевности

<p>Очекивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)</p>	<p>Кључне активности учења (шта раде ученици)</p>	<p>Активности наставника</p>	<p>Начин вредновања процеса и продуката учења</p>
<p>- укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; - одреди тему, редослед догађаја; - именује позитивне и негативне особине ликова; - тумачи идеје књижевног дела; - препозна ситуације кршења/остваривања права и дискриминације; - очни стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевном делу; - разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и монолог и дијалог у књижевном делу; - преприча текст из различитих улога/ перспектива; - очу супротстављеност лица у књижевном делу; - усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаног књижевних дела; - учествује у предлагању садржаја и начину рада.</p> <p>ИОП и ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА: Ученик ради одломак из Читанке; Одређује књижевни род и врсту дела; наводи аутора и учествује у групном раду уз вршњачку подршку.</p>	<p>Ученици истражују, закључују, дискутују, презентују. Кроз активности спроведне на часу вежбају и развијају своје социјалне вештине. Дискусија спада по Блумовој таксономији у задатке вишег нивоа, тако да се од њих тражи мишљење вишег реда.</p> <p>Опредељивањем за неки од ставова, ученици су преузели одговорност за исказивање и одбрану оних идеја за које су сматрали да су добре.</p> <p>Мотивација је постигнута пре самог часа, као упутство за припрему за час. Од почетка до краја часа ученици су били стално ангажовани.</p>	<p>Наставник мотивише, подстиче, показује, упућује, координира рад група и пружа повратну информацију. Наставник је на претходном часу ученике поделио у три групе извлачењем три боје из шешира. Тако је свака група добила део из романа који истиче различиту перспективу ликова. Наставник даје инструкције ученицима да размисле о одговорима, уоче различите перспективе књижевних ликова и изнесу своје ставове о одломку кроз групну дискусију коју покреће наставник одређеним питањима. Час је имао процедуралност. Грађено је значење о теми кроз редослед свих потребних етапа: евокацију, грађење значења и разумевања, а на крају је дата рефлексивна и евалуација.</p>	<p>Евалуација је урађена помоћу листића на којима су ученици писали своје мишљење. Евалуација је у потпуности садржала позитивне коментаре учесника и ту би се требало задржати и анализирати шта је оно што је кроз одговор на питање „Шта смо данас научили?“ оставило најјачи утисак на њих. Уочени су доминантни коментари о интересантности изабраног дела и квалитету повезаних активности као и учешћу свих актера у самом процесу часа.</p> <p>Атмосфера на часу је била веома подстицајна и за ученике и за наставнике. Уважавала су се различита мишљења, а на почетку часа предложен је комуникацијски бонтон.</p> <p>Ученици који нису могли да самостално искажу ставове имали су помоћ другова или наставника.</p>
<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<p>1) компетенција за (целоживотно) учење; 2) одговорно учење у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) рад са подацима и информацијама; 6) решавање проблема; 7) сарадња; 8) дигитална компетенција.</p>		

Планирана реализација наставне јединице – два школска часа.

Очекивани производи:

- Написати сценарио и снимити кратак филм од неколико минута (3–5), користећи једноставне програме, на пример *Krita* <https://krita.org/en>;
- Направити е-стрип (ученицима дато упутство за кориштење алата битстрипс);
- Израдити плакат у неком електронском алату (глогстер, облак речи или неки други) или на папиру.

Структура часа

Редослед активности: Ученици су добили задатак да прочитају лектуру. Наставник је најавио ученицима да ће на часу анализирати школску лектуру на другачији, потенцијално занимљивији начин. Поделио је ученике у групе. Дат је задатак да код куће направе авион/птицу од папира. Ученици су детаљно информисани о теми и начину рада. На часу првом часу, наставник проверава да ли су се ученици груписали на договорени начин (подела на три групе извлачењем папирића исте боје из шешира); уверава се да су сви ученици на прави начин схватили шта треба да раде; одговара на евентуална питања и недоумице.

Уводни део часа (5 минута)

Прављење авиона/птице

Ток активности: Ученицима је дат празан А4 папир и бојице (фломастере). Уколико неко од ученика задати предмет није направио код куће, може то да уради на самом почетку часа. Наставник говори да птица представља њих саме. Авион/птица може бити велика, мала, шарена, разних облика... На предњој страни авиона/птице треба написати „**Ја сам...**” Карактеристике могу бити: девојчица, дечак, спортиста, ученик, нечија симпатија, нечији брат, нечија сестра, пријатељ, музичар итд., па написати штагод желе, а да се односи на њих. На страни где треба да буде перје ученици пишу „**Талентован сам за...**” и наводе 3 ставке које препознају као своје таленте. Након кратког лета, када птица/авион падне, наставник чита представљање ученика и карактеристику или таленат коју су ученици навели, након чега следи груписање авиона сличних или истих карактеристика или талената. Наставник ће навести више различитих карактеристика на основу којих пера чине део птице.

Након активности: Наставник поставља питања и води дискусију: „Како сте се осећали током лета вашег авиона/птице? Да ли сте желели да дуго и необично лети? Како сте се осећали када је ваш авион/птица падао? Да ли су неки ученици наводили исте таленте као и ви? Да ли сте написали исту

карактеристику као и неки ваш друг/другарица? Какав је осећај бити део неке групе? Како сте се осећали када нисте припадали групи и једини сте навели неку карактеристику? Да ли можете навести неке од група којима припадате? Како се осећамо када не можемо припадати некој групи, кад смо изузети из њених активности, а желели бисмо да будемо део ње? Да ли знате шта значи термин дискриминација?”. Након понуђених одговора ученика, наставник даје потпуну дефиницију. *Дискриминација је неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства, особине или талента што за последицу има неједнакост у друштву коме припада.*

Наставник усмерава разговор у смеру прихватања разлика. Наставник закључује да је посматрање других кроз само један аспект идентитета (нпр. припадност етничкој групи, полна припадност и сл.) узрок дискриминације и избијања конфликта и неспоразума у школи, породици, друштву итд.

Главни део часа (30 минута)

Након тога, наставник најављује наставну јединицу и пише наслов наставне јединице на табли. Износи податке о писцу. То може припремити и ученик добровољац.

Занимљивост – сматра се да је аутор романа, Ричард Бах, потомак славног композитора Јохана Себастијана Баха. Рођен је 1936. године у Сједињеним Америчким Државама. Први пут је сео у авион када је имао 14 година, а њиме је управљао већ са 17. По завршетку студија придружио се морнарици. Био је пилот војних авиона Националне гарде. После каријере у војсци, постао је акробатски пилот и почео је да пише. Тема свих његових књига је летење и многе имају аутобиографски карактер. Роман *Галеб Џонатан Ливингстон* донео је Баху светску славу. Књига је објављена 1970. године и одмах је продата у више од милион примерака. Три године касније на основу ње је снимљен и филм.

Саопштавањем утисака може се започети анализа и тумачење романа. Мотивација је постигнута пре самог часа, делом и као упутство за припрему за час. Од почетка до краја часа ученици су били стално ангажовани.

Какве је утиске на вас оставио роман? На која размишљања вас је подстакао? Ко је главни јунак? Наведите имена других јунака романа. Из колико поглавља се роман састоји?

Ученици саопштавају своје утиске. Роман их подсећа на неке ситуације из живота. Састоји се од **три** поглавља. Након тога, ученици се деле у **три** групе, од којих је свака група добила одломак из романа који наглашава перспективу одређених ликова. Добили су инструкције од наставника да прочитају свој одломак, па да изнесу своје ставове о одломку кроз групну дискусију коју покреће наставник одређеним питањима. Наставник позива ученике да се поделе у три групе које ће заузети своја места седења у различитим угловима учионице. Потом свака група одељењу укратко прича садржину свог одломка

и износи своје ставове о прочитаном, развија се креативна дискусија чије кратке тезе могу бити записане и на табли.

Ученици су кроз активности спроведне на часу вежбали развијање својих социјалних вештина поштујући бонтон комуникације. Дискусија спада, по Блумовој таксономији, у задатке вишег нивоа, тако да се од њих тражило мишљење вишег реда. Ученици су једни другима у групи пружали подршку, објашњавали, допуњавали и усаглашавали одговоре.

Опредељивањем за неки од ставова, ученици су преузели одговорност за исказивање и одбрану оних идеја за које су сматрали да су добре.

Листићи за групе изгледали су овако:

Група *Џонатан Ливингстон*

Да ли се галеб Џонатан Ливингстон разликовао од других галебова? Зашто је Џонатану летење било важније од хране? У чему је уживао? Шта о томе мисле његови родитељи? Шта га отац саветује? Због чега Џонатан није успевао да се уклопи у јато? Како изгледа Џонатанов лет и шта увежбава? Како је успео да убрза свој лет упркос ономе што му је природа дала? Како се осећа? Шта је за њега брзина? Џонатан мисли о томе како ће његов подвиг променити живот галебова. Шта је за њега смисао живота? Шта очекује када види окупљене галебове који га чекају?

Неки од одговора ученика: Џонатан је желео да научи савршено летење. Вежбао је сâм и уживао у акробацијама у ваздуху. Родитељи су га због тога критиковали. Мајка је бринула што је сувише мршав, а отац му је рекао да нема ништа против летења под условом да му то обезбеди храну за зиму. Џонатан је покушао да послуша родитеље, али се поново удаљио да би учио. Уживао је учећи како да усаврши свој лет. Размишља на који начин може повећати брзину летења и висину до које може стићи. Схватио је да би му за брзину помогла кратка крила, попут соколових. Како је повећавао брзину, узбуђење је расло, а страх нестајао. Био је срећан и поносан на себе. Летење је за њега било моћ, радост и сама лепота. Џонатан мисли да ће летење обогатити живот галебова, који ће моћи да уживају у слободи и лепоти, а не да стално буду у грчу због хране за којом трагају. За Џонатана то је смисао живота. Од осталих галебова очекује да ће бити срећни због његовог успеха.

Група *Јато галебова*

Због чега Јато галебова избацује Џонатана из јата? Шта их је највише повредило? Како галебови у том јату проводе своје време? Шта је Џонатан схватио о животу галебова? Шта се дешава са галебовима који се супротставе законима јата? Због чега су Џонатан и његови ученици одбачени од стране јата? Које њихове поступке не оправдавате? Када млади галебови почињу да се придружују Џонатану? Како јато тада реагује?

Неки од одговора ученика: Припадници Јата галебова стављају Џонатана у средину строја. Он очекује похвале, међутим, они га протерују јер сматрају да је непромишљен, неодговоран и не могу да му опросте што је повредио достојанство и традицију. Види се да га нису разумели. Остају сложни и непоколебљиви у идеји да је његово понашање недопустиво. Џонатан одлази са Далеких гребена несрећан што остали нису хтели да поверују у узвишеност летења. Галебови који се супротставе законима јата морају да буду одбачени. Међутим, као прогнаници, они те законе не морају да поштују, што им омогућава да се врате. Касније су прогнаници вежбали пред очима запањеног јата. Старешина је запретио да ће сваки галеб који се буде упустио у разговор са изгнаницима и сâм бити истеран из јата. Знатижељни галебови долазили су, међутим, ноћу и слушали Џонатана док је причао са својим ученицима.

Група Јато посебних галебова

Ко су Суливан и Чјанг? Шта мисле о Џонатану? Какав је Џонатан ученик? Које особине му помажу да напредује? Због чега је Флечер огорчен? Шта му се догодило? Које особине испољава? Шта Џонатан саветује Флечеру? Зашто је Флечер одлучио да се врати? Које савете Џонатан даје Флечеру? Шта симболизује Велики галеб?

Неки од одговора ученика: У пратњи још два галеба вештог лета, Џонатан се нашао у новој средини у којој је било много мање, али су они били слични њему. Свако од њих је желео да достигне савршенство у летењу. Нису крештали, већ су се споразумевали телепатски. Чјанг је старешина јата коме се Џонатан придружио, а Суливан је инструктор летења. Галеб Флечер Линд је био још један прогнаник из јата који је желео да научи вештину посебног летења. Огорчен на галебове који су му окренули леђа, размишљао је о томе како ће они зажалити једног дана. Џонатан му је рекао да треба да им опрости и помогне да и они схвате суштину и лепоту живљења. Флечер је имао је огромну жељу да научи да лети, међутим, када му вежбање није ишло од руке, био је бесан, незадовољан и мислио је да неће успети. Џонатану су долазили сви прогнани галебови који су желели да науче да лете. Трудио се да им покаже да је лет мислима могућ подједнако као и лет перјем и крилима. Џонатан на крају романа одлази, нестаје попут старешине Чјанга, а његову улогу преузима Флечер. Посветио се групи младих галебова које је требало обучити да савладају вештину летења. Учио их је да је галеб симбол слободе, оличење Великог галеба, који је сâм слобода, лепота, неограничена и неспутана мисао.

Након договора у вези са одговорима и ставовима, представник групе саопштава одговоре остатку одељења. Наставник записује кратке тезе на табли. Међу ученицима различитих група могу се јавити и неслагања у вези са изнетим, али је дозвољена креативна дискусија која подстиче на дубљу анализу.

Завршни део часа (5 минута)

Као предлоге домаћег задатка, наставник нуди следеће:

- Написати сценарио и снимити кратак филм од неколико минута (3–5), користећи једноставне програме;
- Направити е-стрип (ученицима дато упутство за кориштење алата битстрипс);
- Израдити плакат у неком електронском алату (глогстер, облак речи или неки други), а може и на папиру. Важно је да ученици објасне све елементе употребљене на плакату: боје, облике, симболе, текст (ако га буду додавали) и сл.;
- Нека друга идеја ученика.

ДРУГИ ЧАС

Уводни део часа (5 минута)

Наставник са ученицима води разговор у коме се подсећају важних детаља прошлог часа. Поставља им питање: „Да ли вас ово дело подсећа на неку модерну бајку коју смо радили?“. Ученици одговарају да их подсећа на *Малог принца*.

Коме је посвећена књига?

Правом Џонатану, који живи у свима нама.

Шта је прва слика којом почиње књига?

Књига почиње сликом хиљаду галебова, с једне, и сликом усамљеног Галеба, с друге стране, дакле **контрастом**: „Али далеко одатле, негде високо изнад брода и обале, Галеб Џонатан Ливингстон је вежбао у самоћи.“

Како разумете народну изреку: „Ексер који штрчи, добија по глави“? Шта за вас значи бити другачији? Шта је за вас слобода? Препознајеш ли сличност романа са дешавањима у животу људи?

Галеб Џонатан Ливингстон је штрчао јер је представљен као необичан члан своје заједнице који је свакодневно истраживао границе својих могућности. Његов циљ је био да постигне највеће брзине и савлада најкомпликованије окрете. Иако је покушавао да удовољи молбама родитеља да се уклопи у јато, био је несрећан. Доживљавао је и разне падове, али је једног дана дошао до формуле свог успеха. Схватио је да треба само да пресавије дуга крила и лети врховима. Не размишљајући о опасности, виноу се у висину и постигао рекорд у летењу у односу на све друге галебове. Међутим, убрзо је наишао на неразумевање и изненађујуће реакције свог јата које га је јавно осрамотило и због ове непослушности одбацило, пославши га на Далеке стене. Једне ноћи

јавила су му се два галеба која су била слична као он. Они су га повели са земље на небо међу изабране, где је наставио да вежба уз помоћ инструктора и научио све о животу. Достигавши невероватне брзине, пожелео је да се врати своје јату и помогне им да науче исто што и он – да буду слободни. Вратио се на Далеке стене на којима је срео још одбачених галебова које је подучавао неколико месеци, након чега су заједно отишли у своју првобитну заједницу.

Главни део часа (30 минута)

Како је Џонатан успео да лети боље и брже од свих?

Ученици разматрају и доказују примерима из текста да он прво савлађује ниски лет, па брзину, високи лет, скретање, разне акробације у ваздуху, премештање из једног места на друго путем мисли. Да би дошао до свог циља, дели га на етапе које мора постепено прелазити. **Ученици обликују своје ставове и долазе до закључка да је за испуњење циља потребан труд.** Набрајају шта је Џонатан све научио: петљу, споро котрљање, спирално понирање, обрнуту мртву петљу, широки лук, линијско понирање. Упоређују дати догађај са сопственим искуствима. Закључују – **да бисмо дошли до успеха потребно је време и некад ћемо претрпети и поразе који нам помажу да учимо.**

Да ли се током сталног процеса учења човек мења?

Ученици аргументују да се у роману види да Галеб постаје лепши, угланчаних крила, сјајан и савршен. Асоцијативним путем ученици долазе до искуствених, познатих мудрих изрека **да када је човек леп изнутра, леп је и споља.** Разматрање ових проблема утиче на формирање моралних ставова код ученика.

Шта је тема овог дела? Које су важне поруке романа?

Тема је одрастање галеба Џонатана Ливингстона и његова борба да достигне слободу и савршенство.

Поруке: Успех је процес. Треба бити истрајан у остваривању циљева. Треба пронаћи снагу и супротставити се средини која нас спутава у остваривању снова.

Пронађите у роману различите форме приповедања.

Ученици наводе неке од следећих примера, које наставник бележи на табли.

Форме приповедања:

Дескрипција: „Било је јутро и младо се сунце златасало на намрешканој површини мирног мора.”

Нарација: „Започе нови радни дан.”

Дијалог: „Помози ми’, рекао је сасвим тихо самртничким гласом.

‘Више од свега на свету желим да научим да летим...’

‘Добро, дођи’, рече му Џонатан. ‘Отисни се од земље са мном, па ћемо почети.’

'Али ти не разумеш. Моје крило. Не могу ни да га померим.'

Монолог: „Прецизно летење је корак ближе могућности да изразимо своју праву природу. Морамо да одбацимо све што нас ограничава.”

Унутрашњи монолог: „'Све је то бесмислено' мислио је”.

Коју стилску фигуру препознајемо на нивоу читавог дела? На које књижевно дело и ког јунака подсећа овај роман?

Препознајемо алегорију. **Алегорија** је стилска фигура заснована на пренесеном значењу неке представе, слике, појма или читавог дела. Настаје када се низ метафора проширених на слику или читаво дело.

Сети се раније рађеног дела које је слично по идеји да је слобода непроцењива, а да је у раду и таленту спас.

Дело врло слично по идеји јесте приповетка Иве Андрића *Аска и вук*, у којој овчица Аска не одустаје од своје намере да постане балерина, иако су је мајка и читаво стадо одвраћали од тога и убеђивали да буде као и остале овце. У приповеци је победила уметност играња, а у овом роману уметност летења, што је јунацима донело непроцењив осећај слободе и лепоте живљења.

Како разумеш цитат Леонарда да Винчија „Једном када пробаш да летиш ходаћеш земљом очима окренутим ка небу, зато што си горе био и зато што се горе желиш вратити”? Ради се о мотивационом цитату који ученике подстиче на размишљање о вишим циљевима којима треба тежити.

Завршни део часа (5 минута)

Пронађите и запишите лепе и корисне мисли из романа. Наставник записује два примера, а ученицима оставља место да наставе.

Онај ко лети највише види најдаље.

Сврха живљења је у томе да пронађемо савршенство и покажемо га другима.

Изглед табле

Галб Џонатан Ливингстон, Ричард Бах

Књижевни род: епика

Књижевна врста: роман

Јунаци: Џонатан Ливингстон, Суливан, Флечер, Чјанг

Тема: Жеља галеба Џонатана Ливингстона да летом достигне слободу и савршенство.

Поруке: Успех је процес и без обзира на препреке које живот пред нас поставља, не треба одустати од својих снова.

Евауација: Наставник папириће различите боје на којима би требало да запишу у једној речи или реченици како им се допао час, шта су научили на часу. Папири се скупљају у кутију или шешир, а потом их наставник чита док, у складу са временским могућностима, ученици коментаришу до каквих смо закључака након часа дошли. Евауација је је у потпуности садржала позитивне коментаре учесника и ту би се требало задржати и анализирати шта је оно што је кроз одговор „Шта смо данас научили?“ оставило најјачи утисак на њих. Оно што се уочава код коментара јесу интересантност изабране теме и квалитет повезаних активности као и учешће свих актера у самом процесу часа.

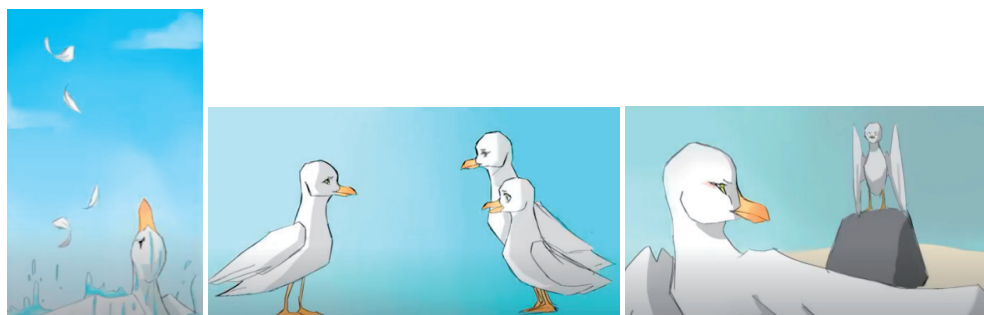
Веома је важан аспект развијања кооперативног учења; заједничко је било увиђање нејасноћа и начина како би могли да се реше проблемски задаци; заједнички су пратили фазе процеса рада где су ангажовани сви ученици; подстакнута је међусобна интеракција ученика; ученици су добили јасну повратну информацију која је функционална и важна за њихов даљи рад.

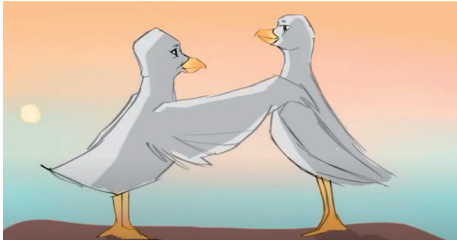
Прилози:

Ученици одељења 8/1 Ања Младеновић, Ива Петковић, Мина Урошевић и Душан Петровић направили су кратак филм на тему романа. Илустрације које су приложене биле су инспирација ученице Ање Младеновић. Филм погледати на овом линку:

https://drive.google.com/file/d/1Yb_Ds9nS6l_PgM2QUIVig6uLITCt0r_Z/view?usp=sharing

https://drive.google.com/file/d/1Yb_Ds9nS6l_PgM2QUIVig6uLITCt0r_Z/view?usp=sharing

Рад темперама ученице Валерије Марковић *Галеб Џонатан Ливингстон*

Коришћена литература и други извори:

Литература за ученике

Домаћа лектира: Ричард Бах *Галеб Џонатан Ливингстон*

Литература за наставнике

Домаћа лектира: Ричард Бах *Галеб Џонатан Ливингстон*

Бајић, Љ. (2007). Рецепција и деловање књижевног текста на ученика, *Норма*, вол. 12, бр. 1, 147-156.

Жутић, Д. (2009). О кризи читања у основној школи, њеним узроцима и неким могућностима превазилажења, *Детињство. Часопис о књижевности за децу*: Београд

Илић, П. (1997). *Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси, методика наставе*, Прометеј, Нови Сад.

Николић, М (1999). *Методика наставе српског језика и књижевности*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.

Методички коментар

Са посебним нагласком на самосталан и креативни рад ученика, ова методичка припрема путем прецизно осмишљених процедуралних сегмената часа демонстрира кључне аспекте проблемске и истраживачке наставе, те дебатног и критичког мишљења подстакнутог вредностима књижевно-уметничког дела. Посебно вредан похвале је ангажман наставника у циљу проширивања исходних резултата наставне теме у правцу трансмедијалних активности (писање сценарија за кратак филм, е-стрип, плакат).

СЕЛО, ЈОВАН ДУЧИЋ

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Основна школа
Разред:	VI
Тема:	<i>Мој свет</i>
Циљ / циљеви учења:	Књижевнотеоријско тумачење прочитаног дела, подстицање ученика за коришћење претходних знања приликом усвајања нових садржаја, развијање међупредметних компетенција.
Задачи:	<p>а) образовни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оспособљавање ученика за самостално читање, тумачење, доживљавање и разумевање књижевног текста; - оспособљавање ученика за тумачење песничких слика, мотива у лирској песми; - усвајање књижевнотеоријских појмова; - упознавање са животом и радом Јована Дучића. <p>б) васпитни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - неговање љубави према поезији; - оспособљавање ученика за доживљавање света уметничког дела (литерарног и ликовног); - оспособљавање ученика за уочавање узрочно-последичних веза и асоцијативних веза; - развијање стваралачке способности ученика, креативности и маште; - развијање осећања за естетске вредности; - неговање љубави према природи. <p>в) функционални:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оспособљавање ученика за активно учешће у наставном процесу; - неговање интересовања ученика за истраживање; - примена усвојеног знања; - оспособљавање ученика за самостална истраживања и решавање проблемских ситуација; - развијање моћи запажања, закључивања, анализе и синтезе; - подстицање такмичарског духа; - развијање вршњачког учења; - развијање и/или усавршавања дигиталних компетенција ученика.
Наставни предмет / предмети:	Српски језик и књижевност
Садржај наставног предмета који се обрађује:	<i>Село</i> , Јован Дучић
Методе / стратегије:	Дијалогска, текстуална, игровна, монолошка, истраживачка, аналитичко-синтетичка
Облици рада:	Фронтални, индивидуални, групни (рад у пару)
Неопходни материјали и средства:	Читанка, свеске, хамер-папир, припремљена слагалица, наставни листићи, интернет, мобилни телефони, Гугл учионица, платформа <i>Learning Apps</i>
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	1 школски час

Место реализације:	Учионица
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена:	Наставник српског језика и књижевности

Очекивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чита са разумевањем књижевно-уметнички текст; - тумачи значење песничких слика и структурне особине уметничког текста; - употребљава књижевне појмове и термине; - уочава слојевитост књижевног текста; - издваја универзални смисао текста; - аргументовано изражава став о конкретном делу; - одређује тематско-мотивске, версификацијске и језичко-стилске елементе; - развија богате асоцијације на основу тема и мотива. 	<ul style="list-style-type: none"> - упознају се / подсећају се на живот и дело Јована Дучића; - слушају наставниково интерпретативно читање песме; - износе запажања, утиске; - одређују тематско-мотивску структуру песме; - уочавају песничке слике; - бележе песничке слике у свескама; - уочавају версификацијске елементе; - подсећају се појма сонета; - усвајају нови појам – <i>опкорачење</i>; - пажљиво слушају наставникова упутства за групни рад; - приступају изради задатка; - представници група предају урађене задатке; - длушају упутства за рад на онлајн платформи; - ученици приступају самостално или у пару (уколико је неопходно због ресурса) изради задатка на онлајн платформи; - такмиче се у решавању игре; - најбољи ученик побеђује и са осталима размењује одговоре. 	<ul style="list-style-type: none"> - мотивише ученике за час решавањем слагалице; - помаже ученицима уколико је неопходно при обнављању појмова из слагалице; - лепи делове слагалице након сваког тачног одговора; - упознаје ученике са животом и радом Јована Дучића; - упознаје их са инспирацијом за настанак песме (која је у решењу слагалице – приморско село Трстено); - изражајно чита песму; - подстиче ученике на изношење утисака; - подстиче ученике на уочавање песничких слика; - бележи на табли; - са ученицима ради анализу песме; - ученицима предочава нови појам (<i>опкорачење</i>); - упућује ученике на групни рад и прецизно даје упутства; - подстиче ученике да сликовито опишу пределе које су добили; - пажљиво чита радове ученика (група); - ученицима представља нови задатак – игру на онлајн платформи; - дозвољава употребу мобилних телефона; - док ученици раде онлајн задатак, наставник уређује стихове група у целину (песму); - слуша одговоре ученика; - похваљује труд и ангажовање ученика на часу; - задаје домаћи задатак – учење песме за час изражајног рецитовања. 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање учешћа у активностима на часу; - успешност у изради задатака; - способност разумевања; - уочавање тачности датих одговора; - запажања ученика о одржаном часу; - самопроцена рада (упитник)
<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) компетенција за (целоживотно) учење; 2) одговорно учешће у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) одговоран однос према околини; 6) одговоран однос према здрављу; 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција); 8) рад са подацима и информацијама; 9) решавање проблема; 10) сарадња; 11) дигитална компетенција. 		

Уводни део часа

Уводни део часа (7 минута) предвиђен је за мотивацију ученика. Наставник објашњава игру уз помоћ које ће обновити досадашња знања из (теорије) књижевности. На овај начин ученици се опуштају, али и утврђују стечена знања. Игра је замишљена као слагалица (puzzle), коју чини 9 делова. На хамер-папиру је исцртан облик делова са назначеним бројевима; наставник насумично поставља питања и када ученици одговоре, део по део лепи на папиру. Решење ове слагалице је пејзаж Трстеног, места где је Јован Дучић нашао инспирацију за песму *Село*, чиме смо извршили идентификацију скривеног појма. Кроз кратки разговор наставник подстиче ученике да испричају искуства у вези са селом – да ли су ишли у неко село, које село је у питању, да ли им је било занимљиво и због чега.

Главни део часа

На почетку главног дела часа (30 минута) бележим наслов наставне јединице на табли, а ученици у свескама. Надовезујем се на пејзаж места које смо открили слагалицом и упућујем ученике да је песма *Село* из циклуса *Јадрански сонети*, који се налази у збирци „Песме сунца”. Ученицима предочавам основне податке из живота и дела нашег значајног песника Јована Дучића.

Изражајно читам песму. Објашњавамо непознате речи.

Започињемо разговор о песми – ученици износе запажања тако што истичу визуелне и аудитивне елементе/слике које су уочили, то јест оне које су оставиле утисак на њих. Уколико је потребно, ученици у себи још једном читају песму.

Следи анализа песме и додатна интерпретација садржаја.

Одређујемо књижевни род и врсту песме, тему и мотиве. Песничке слике издајамо поступно и бележимо на табли/у свескама. Утврђујемо промену атмосфере и одсуство/присуство звукова постепеним низањем слика. Потом, анализирамо стилска средства која су употребљена у песми: епитет, поређење, оноματοпеја, персонификација, са навођењем примера.

У песми је употребљен стилски поступак који се назива опкорачење. Именујем појам, објашњавам га ученицима и демонстрирам на примерима у песми. Потом бележимо дефиницију.

Версификацијска анализа песме – очекује се да ученици могу препознати, уз евентуална подстицања, сонет. Уколико је потребно, дефинишемо појам сонета и у писаној форми.

На крају оперативног дела часа, ученике организујем у групе и прецизно им објашњавам задужења. Свака група добија посебну боју папира на којој се налази фотографија неког српског села. Поред слике налазе се кључне речи, које ће ученицима послужити у изради задужења. Задатак је да напишу бар два стиха у којима

ће описати / вербално склопити визуелни моменат који им слика нуди. Сугеришем им да би било интересантно употребити поступак опкорачења како би утврдили постојећа знања. На овај начин подстиче се тимски и такмичарски дух код ученика, као и креативност и богаћење језичког израза. Добијају око 5 минута за писање.

Завршни део часа

У завршном делу часа (8 минута) ученици добијају прецизна упутства за рад на онлајн платформи *LearningApps* (ако друг из клупе нема телефон, онда се организује рад у пару). Линк и QR код, постављени у Гугл учионици, воде их до игре којом ће синтетисати постојећа и нова знања у вези са лирском поезијом. Такође, такмичарским приступом ученици су мотивисани да активно учествују у наставном процесу, али и да, након утврђивања победника, први подстакне остале на вршњачку сарадњу заједничким радом до решења.

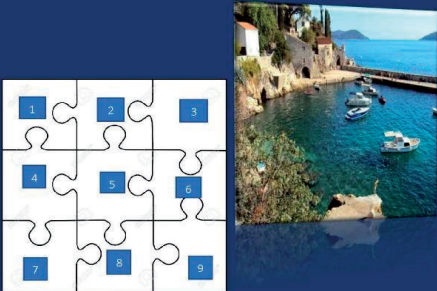
За време решавања онлајн игре и допуњавањем одговора међу ученицима, наставник лепо написане стихове на хамер-папиру у виду колажа који ће остати у учионици. Наставник приказује њихов заједнички продукт и разговара о утисцима са часа; ученици слободно износе закључке и запажања.

Задаје домаћи задатак – учење песме напамет за час изражајног рецитовања.

Прилози:

1. Изглед слагалице

Изглед слагалице

- Наброј књижевне родове. (део 1)
- Наброј врсте епике лирике. (део 2)
- Наведи назив једне родољубиве песме. (део 3)
- Наведи назив једне љубавне песме. (део 4)
- Наброј облике дескрипције у књижевности. (део 5)
- Како се назива строфа од 4 стиха? (део 6)
- Како се назива строфа од 3 стиха? (део 7)
- Ко је написао песму „Поље“? (део 8)
- Наведи назив једне оптиме песме. (део 9)

2. Изглед табле

„Село“
Јован Дучић (1871–1943)

– Из издања „Јадрански сонети“, збирка *Десет сунца* (1929)

Књижевни род: лирика
Књижевна врста: описна/описно-наративна песма
Тема: Ноћни пејзаж рибарског села.
Мотиви: месец, ноћ, шума, природа, тишина, село, вода...

Песничке слике:

1. Морски пејзаж ноћу.
2. Неспоројна шума.
3. Смирај рибарског села.
4. Ноћна тишина.

Стилиске фигуре:

- епитети („рибарско, тамна“);
- персонификација („рибарско село је погледно“)
- ономатопеја („у рив“)
- поређење („мо немирна савест“)

* Сонет (2 катрена и 2 терцета, 14 стихова)

* Отпорачење

3. Групни рад

Групни рад

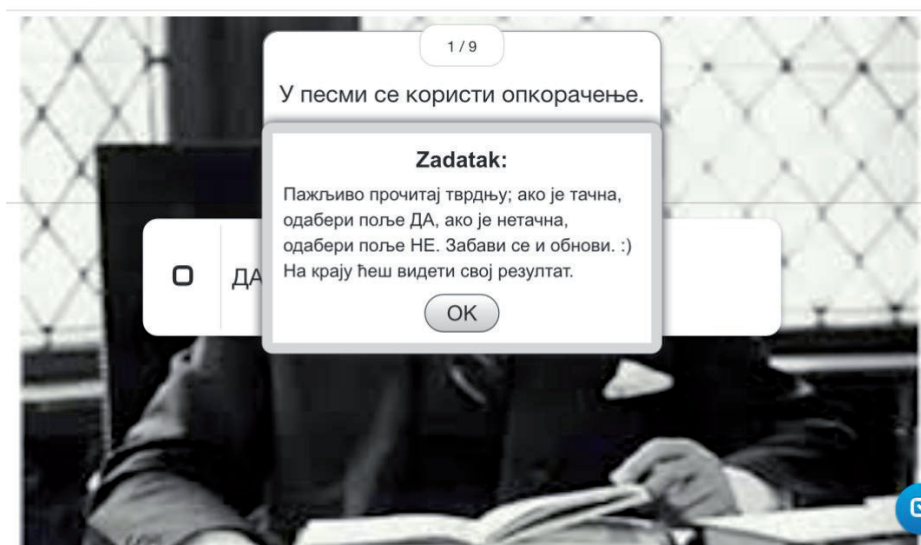
(писање стихова)

 <p>Група 1</p>	
 <p>Група 2</p>	 <p>Група 3</p>
 <p>Група 4</p>	 <p>Група 5</p>
 <p>Група 6</p>	 <p>Група 7</p>

4. Линк и QR код за онлајн игру <https://learningapps.org/23209190>

5. Изглед вежбе

Коришћена литература и други извори:

- БОЖИЋ 2018: Божић, Снежана. *Пријатељство на мрежи – о интернету и настави књижевности*. Ниш: Филозофски факултет, 2018.
- ИЛИЋ 2006: Илић, Павле. *Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси*. Нови Сад: Змај.
- ЈАЊИЋ 2017: Јањић, Марина. *Методички хоризонти – одабрана поглавља методике наставе српског језика и књижевности*. Београд: NM libris, 2017.
- МАРИНКОВИЋ 2000: Маринковић, Симеон. *Методика креативне наставе српског језика и књижевности*. Београд: Креативни центар, 2020.

МРКАЉ 2010: Мркаљ, Зона. *Наставна теорија и пракса 2*. Београд: Издавачка кућа Klett, 2010.

НИКОЛИЋ 2012: Николић, Милија. *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике, 2012.

ПЕТРОВАЧКИ–ШТАСНИ 2008: ПЕТРОВАЧКИ Љиљана и Гордана ШТАСНИ. *Методичке апликације. Планирање, програмирање и припремање наставе српског језика и књижевности*. Нови Сад: Филозофски факултет, 2010.<https://learningapps.org/>

Методички коментар

У овој методичкој припреми успешно је реализовано сврсисходно садејство традиционалних метода тумачења класичних дела српске књижевности и савремених онлајн платформи (*LearningApps*), као помоћних веб алата који у лудистичком окружењу и интерактивној комуникацији са књижевним текстом (креирање квиза и такмичење у групама), омогућавају стицање нових и надоградњу усвојених књижевнотеоријских знања о лирској поезији.

СРЕДЊОВЕКОВНА КЊИЖЕВНОСТ

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Средња стручна школа
Разред:	Први
Тема:	Средњовековна књижевност
Циљ / циљеви учења:	Упознавање са поетиком средњовековне књижевности, представницима и делима старе српске књижевности. Учење техникама учења, истраживачком раду, коришћењу примарне и секундарне литературе, оперисању подацима са интернета. Прављење базе знања одељења.
Задаци:	<p>а) образовни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - примена знања из теорије и историје књижевности у вези са епохом, тј. одликама средњовековне поетике из уводне лекције, на конкретним књижевним делима предвиђеним наставним планом и програмом; - упознавање ученика са животом и стваралаштвом писца средњовековне српске књижевности, жанровима, стилским одликама, идејама; - упознавање са техникама учења и истраживања у функцији стицања знања, функционалном коришћењу литературе и интернета, те изради презентације. <p>б) васпитни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - неговање вредности националне културе, осећања националног идентитета, поштовања традиције: културе, уметности, историје, православља итд.; - оснаживање и развијање моралних начела: племенитости, добротности, родољубља, праведности, љубави према породици и народу, алтруизма утемељених у делима српске средњовековне књижевности и православља. - оснаживање социјалних вештина <p>в) функционални:</p> <ul style="list-style-type: none"> - развијање интересовања за националну историју и културу; - проналажење релевантних података у примарној и секундарној литератури, на интернету, оперисање подацима; - оснаживање комуникационих вештина, тимског рада и сарадње; - израда функционалне презентације и презентовање рада групе.
Наставни предмет / предмети:	Српски језик и књижевност Међупредметна корелација (хоризонтална и вертикална) успоставља се са историјом, географијом, ликовном културом, верском наставом, грађанским васпитањем, рачунарством и информатиком.
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	Свети Сава: <i>Житије Светог Симеона</i> Лефимија: <i>Похвала кнезу Лазару</i> Деспот Стефан Лазаревић: <i>Слово љубве</i> Константин Филозоф: <i>Житије деспота Стефана Лазаревића</i>
Методе / стратегије:	Пројектна настава као стратегија учења. (интеграција знања различитих наставних предмета кроз међупредметно повезивање).
Облици рада:	Групни рад, истраживачки рад – обрада и утврђивање Групни рад, фронтални и индивидуални – систематизација
Неопходни материјали и средства:	Рачунар, видео-бим, интернет Читанка Секундарна литература Базе знања на интернету

Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	11 часова распоређених у четири наставне недеље
Место реализације:	Учионица (кабинет за српски језик и књижевност), библиотека
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена):	Наставник српског језика и књижевности, ученици првог разреда, библиотекари

Оčekивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
<p>Исходи учења о наставној теми Средњовековна књижевност</p> <p>На крају обраде наставне теме ученик је у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наведе представнике српске средњовековне књижевности и њихова дела; - наброји и издвоји одлике епохе у српској књижевности; - уочи и образложи одлике епохе у конкретним књижевним делима; - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела; - изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања; - повеже знања из српског језика и књижевности са знањима из историје, географије, грађанског васпитања, верске наставе; - препозна и усвоји вредности националне културе. <p>Исходи учења о техникама и начинима учења</p> <p>На крају обраде наставне теме ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - издвоји, подвуче битне податке из литературе и са интернета; - пронађе релевантне сајтове и странице; - селекује релевантне податке са интернета; - наведе кључне речи; - направи сажетак текста из секундарне литературе својим речима; - правилно наводи литературу; 	<ul style="list-style-type: none"> - изнесе идеје и предлажу начин рада на наставној теми; - распоређују задатке на чланове група. Задатке распоређују према нивоима постигнућа ученика и склоностима и способностима: естетским, информатичким, аналитичким итд.; - договарају се унутар групе о продукту пројектне наставе, о структури, дизајну презентације; - издвајају мото часа и кључне речи: стих или цитат који лепо одсликава песника, његову личност, живот и стваралаштво или књижевно дело којим се баве; - прикупљају, одвајају битне од небитних информација и систематизују информације из читанке, секундарне литературе и са интернета: основне биографске податке (праћене фотографијама: места рођења, породице, савременика манастира, фотипским издањима итд.); бирају и преузимају фотографије; - користе примарну и секундарну литературу; - локализују текст књижевног дела – књижевно-историјски контекст настанка; - повежу знања из различитих предмета (међупредметне корелације); 	<ul style="list-style-type: none"> - слуша идеје ученика, предлаже своје и систематизује их; - структурира час; - дели ученике на групе. Помаже у распоређивању задатака на појединце у групи водећи рачуна о индивидуализацији (нпр. ученици са постигнућима основног нивоа раде биографије песника; ученици средњег и напредног нивоа постигнућа анализирају песму на основу задатака (структура лирске песме), ученици основног нивоа анализирају једноставније примере стилских фигура; ученици напредног нивоа постигнућа издвајају идеје дела). Такође, задаци се распоређују по склоностима и способностима ученика; - предлаже секундарну литературу; - упућује ученике на међупредметне корелације; учи их да уче: како да пронађу релевантне информације, сајтове (Матике српске, САНУ, универзитета, посебно филозофских и филолошких факултета, пројекат Растко итд.), како да издвоје битно, воде белешке у припреми продукта пројектне наставе, сарађују у групи, користе базе знања и праве одељењску базу...; - прати и координира рад ученика током часова; - стоји на располагању за консултације у току сваког часа; - усмерава рад ученика исправљајући грешке, помажући у одабиру, дајући информације које ученици нису прикупили, или их се нису досетили, повежује њихова знања са реалним животом; 	<p>Формативно вредновање ангажовања ученика у настави.</p> <p>Сумативно оцењивање кроз контролни задатак.</p> <p>- Наставник <u>формативно вреднује</u> рад појединаца у групи уз повратну информацију ученику са упућствима за рад и препорукама за напредовање у току рада на наставној теми, а пре презентовања рада и сумативног оцењивања – бележи се у педагошкој документацији наставника (свесци за праћење ангажовања и напредовања ученика).</p> <p>- Презентације рада ученика (резултат пројектне наставе као стратегије учења)</p> <p>- Мерење исхода је двоструко:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на часу систематизације кроз ученичку вршачку процену и самопроцену кроз питања спецификована по нивоима стандарда постигнућа ученика; ученици добијају индивидуалну слику о постигнућима и упућства за кориговање и напредовање како би успешно савладали тему и припремили се за сумативно оцењивање; - <u>Писмена провера</u> - сумативно оцењивање; спроводи се кроз контролни задатак којим се завршава бављење наставном темом.

<p>- сарађује у групи одговорно се односећи према свом доприносу тимском резултату рада; - направи коректну презентацију.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - анализирају дела засновано на његовој структури: одређује позицију лирског субјекта/приповедача, мотиве, стилска изражајна средства и њихову улогу, формалне одлике (версификација); - издвајају и образлажу идеју/поруку дела; - израђују презентацију и др.; - раде групно/тимски. Сарађују са другим члановима групе; - усвајају упутства и препоруке наставника за даље напредовање; - праве базу знања одељења; - презентују свој рад унутар групе; - самостално раде писмену проверу; - процењују иновиране видове наставе; самопроцењују свој рад и његове ефекте; - раде анкету; учествују у анализи ефеката оваквог начина рада. 	<ul style="list-style-type: none"> - упућује их у израду презентације (редукција текста, прављење мапа ума, табеларних и симболичких приказа, одабира илустративних фотографија итд.); - проверава правопис и поштовање језичких норми; - пре презентовања рада проверава успешност израде сваке презентације; - процењује и оцењује рад појединаца у групи, даје савете, упутства и препоруке; коригује рад групе – формативно вреднује начин рада, заинтересованост, залагање...; - даје повратну информацију у формативном оцењивању са препорукама за даље напредовање како би постигли исходе у сумативном оцењивању на крају наставне теме; - прави базу знања одељења и шаље је ученицима; - израђује примере задатака писмене провере (за мерење исхода) и оцењује је; - анализира ефекте иновиране наставе – кроз писмену проверу, анкетирање ученика у гутл-упитнику (извештај педагога, колега – угледни час); - образлаже оцене, даје повратну информацију ученицима. 	<p>- Ученицима су предочени критеријуми вредновања (у прилогу) на основу којих креирају продукт. На крају обраде наставне теме по истим критеријумима ученици ће самовреновати свој рад и презентације.</p>
<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) компетенција за (целоживотно) учење; 2) одговорно учеће у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) одговоран однос према околини; 6) одговоран однос према здрављу; 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција); 8) рад са подацима и информацијама; 9) решавање проблема; 10) сарадња; 11) дигитална компетенција. 		

Уводне активности (пре почетка рада на часовима)

У анкети ученици су одабрали иновативан начин рада на наставној теми уместо традиционалног, чиме се задовољава могућност ученичког избора, мотивишу се за рад и дели се одговорност у постизању стандарда постигнућа и исхода.

Обавештавам ученике о начину рада у групи са подељеним задацима и одговорностима, те да треба да изабере на који ће начин презентовати свој рад

(презентација, дигиталне новине, виртуелна изложба или музеј), као и да ће сви радови представљати одељењску базу знања, да ће текстове књижевних дела анализирати сходно структури књижевног дела, те да ће структурираност излагања бити истоветна за све групе ради лакшег праћења и учења. Упућујем их на међусобну подршку и сарадњу јер је продукт резултат тимског рада.

Обавештавам их да је фокус на процесу учења, које треба да се одвија у највећој мери на часу, што омогућава пројектна настава као стратегија учења, што треба да их мотивише за рад.

Упућујем их на проналажење секундарне литературе у школској или градској библиотеци пре почетка рада на наставној теми.

Ученицима су предочени критеријуми вредновања (у прилогу) на основу којих креирају продукт. Наставник формативно вреднује рад у групи и презентације на основу унапред задатих критеријума. На крају обраде наставне теме по истим критеријумима ученици ће самовреновати свој рад и презентације.

1, 2. и 3. час – обрада; групни рад и рад у пару

Зависно од броја ученика, ученици се деле на групе од шест ученика. Две групе могу радити исти задатак. Групе су хетерогене, сачињене од ученика различитих нивоа постигнућа, свако добија задатак спрам својих сазнајних способности, али су усмерени за сарадњу, међусобне консултације у процесу учења на часу. Групе добијају имена по кључним речима везаним за писце или наслове: *Симеон, Јефимија, Лазар, Љубав, Деспот, Филозоф* итд. Одређује се тема *Српска средњовековна књижевност* и у оквиру ње подтеме по насловима дела, а унутар подтеме структурира се од биографије писца, преко локализације, стилске анализе и формалних одлика, потом опозиције и мотива, па до идеје дела како је приказано у методичкој припреми.

Задатак за ученике који оставрују основни ниво стандарда постигнућа; рад у пару у оквиру групе:

Биографија и опште одлике стваралаштва писаца (ученици обрађују само биографију писца без локализације књижевног текста):

- прикупљање и издвајање биографских података и општих одлика стваралаштва из читанке;
- прикупљање и издвајање биографских и општих одлика стваралаштва података из секундарне литературе;
- прикупљање и издвајање података са интернета;
- преузимање пригодних фотографија за пишчеву биографију (фотографија писаца, породице, места рођења или др. значајних за живот писца, манастира, фрески, савременика, фототипска издања, итд.);
- успостављање међупредметног повезивања са историјом, географијом, ликовном културом, верском наставом.

* Ученици који постижу основни ниво стандарда постигнућа прикупљају податке о писцима и стваралаштву из читанке, секундарне литературе и са интернета. Секундарну литературу по упутству предметног наставника траже и

узимају у школској или градској библиотеци и на час доносе књиге. Уче се правилном подвлачењу у уџбенику уз методичко вођење наставника како би издвојили битне информације, као и вођењу бележака у документу или у свесци.

* Издвојене биографске податке прате пригодне фотографије како би визуелизовали знања и успоставили међупредметно повезивање, такође уз наставникову помоћ. Праве избор најбољих фотографија. Фотографије повезују са образложењима и израђују своје слајдове у презентацији/документу.

* У презентацији истичу корелације како би сви ученици били упућени у међупредметна повезивања и освестили знање као систем који се гради узајамно на часовима свих наставних предмета. Биографије писаца сва четири дела предвиђена наставним планом и програмом су ризница историјских чињеница повезаних са историјом српске средовековне државе и њеним личностима; локација манастира/задужбина, битака корелира са наставом географије; манастири, фреске, Јефимијино везиљско дело корелирају са ликовном културом (примењеном уметношћу, архитектуром које обрађују унутар предмета), док коришћење ИКТ корелира са наставом рачунарства и информатике.

Задаци за ученике који остварују средњи и напредни ниво стандарда постигнућа:

Анализа конкретних наслова (подтема) из српске средњовековне књижевности:

- Свети Сава: *Житије светог Симеона (одломак)*
- Јефимија: *Похвала кнезу Лазару*
- Деспот Стефан Лазаревић: *Слово љубве*
- Константин Филозоф: *Житије деспота Стефана Лазаревића*

Локализација текста и дефинисање и објашњавање настанка средњовековне књижевне врсте којој дело припада:

Задатак за ученике који остварују средњи ниво стандарда постигнућа – локализују текст повезујући знања са историјом, географијом, ликовном културом, верском наставом.

- Група *Симеон* – обрађујући *Житије Светог Симеона* осврће се на Студенички типик и 1208. годину, манастире Хиландар и Студеницу, мирење завађене браће Вукана и Стефана, абдицирање с престола Стефана Немање, замонашење и стицање монашког имена Симеон;

- Група *Јефимија* истиче Битку код Ангоре (1402. год.), успостављање култа кнеза Лазара, Косовски бој, вазални однос Србије према Турској, пријатељство песникиње са кнегињом Милицом и васпитање Лазаревих синова Стефана и Вукана;

- Група *Деспот* наводи сукоб браће Стефана и Вукана 1409, вазални однос Србије, могућности настанка посланице везаним за сестру у Бајазитовом харему или вереницу, грчку принцезу;

- Група *Филозоф* истиче историјску подлогу записа о смрти Краљевића Марка и о Косовском боју, објашњава историјске појмове и личности српско-турских сукоба (Оркан, Амурат, Бајазит, Ровине).

Ученици који локализују текст испуњавају *дароказ* (излиставање и објашњавање непознатих речи, које је устаљено на настави на сваком часу): објашњавају значење речи *типик, хиландар, монах, епистола* итд.

Свака група такође дефинише и објашњава настанак средњовековне књижевне врсте којој дело припада: повезаност хагиографије и житија, развој средњовековних песама у прози похвале и слова, повезивање са развојем посланице у античкој књижевности, акростих.

Стилска анализа и формалне одлике (средњи и напредни ниво):

Ученици уочавају, издвајају и тумаче стилска изражајна средства, као и формалне одлике књижевног дела, позицију лирског субјекта/приповедача. Уочавају библијски стил, топос недостојности, скрушености и богобојажљивости, цитатност као одлике стила. Аргументују, тј. поткрепљују примерима из текста наводе. Израђују своје слајдове у презентацији/документу.

Композиција и мотиви (напредни ниво):

Ученици препознају, издвајају и анализирају главне и споредне мотиве; библијске и историјске мотиве. Аргументују, тј. поткрепљују примерима из текста наводе. Мотиве повезују са стилским изражајним средствима смештајући их у композиционе целине. Израђују своје слајдове у презентацији/документу.

Идеја/порука дела (напредни ниво):

Ученици истичу идеју дела, наводе цитате, афористичке мисли. Тумаче их у контексту књижевног дела, али и њихове универзалне поруке, доводећи их у везу са својим искуством и временом. Вреднују књижевно дело, аргументују свој став. Израђују своје слајдове у презентацији/документу.

* Сви ученици у презентовању рада истичу корелације како би цело одељење било упућено у међупредметна повезивања и освестило знање као систем који се гради узајамно на часовима свих наставних предмета. Остварује се и унутарпредметно повезивање нпр. Ракићева песма *Јефимија* недвосмислено кореспондира са *Похвалом кнезу Лазару* и првом српском песникињом; потом, значење изрека и фразеологизама „Давид против Голијата”, „као Мојсије пред Црвеним морем”, „муке Исусове” итд.

4. и 5. час – обрада и утврђивање

Израда презентација, мапа ума, фото-изложбе (виртуелне), дигиталних новина или виртуелног музеја итд. на основу појединачно урађених слајдова/докумената (повезивање и обједињавање појединачних делова унутар заједничког рада читаве групе).

Вршњачка рецензија и едукација, дорађивање и усавршавање рада, креирање коначне верзије. Припрема за излагање – сваки ученик излаже свој део пред одељењем у оквиру презентовања рада.

Структурираност презентације је истоветна за све групе како би сви ученици лакше пратили излагање и усвојили знања, те припремили се за мерење исхода учења у сумативном оцењивању:

- истицање крилатице часа/наставне јединице и кључних речи;
- биографија писца са пригодним фотографијама/илустрацијама;
- локализација текста и дефинисање и објашњавање настанка средњовековне књижевне врсте којој дело припада;
- анализа/интерпретација књижевног текста: композиција, мотиви, стилска анализа и формалне одлике дела;
- истицање идејне усмерености дела.

На крају обраде наставне теме одељење ствара своју базу знања у Гугл учионици којој сви могу приступити и користити је у учењу и преслишавању у припреми систематизације средњовековне књижевности и сумативног оцењивања кроз контролни задатак.

* Свака група истиче/наводи међупредметно повезивање у свом излагању, како је већ истакнуто.

6, 7, 8. и 9. час - систематизација

Часови посвећени писцима – презентовање резултата пројектне наставе:

Свака група презентује свој рад на једном школском часу, постављају га у гугл учионици стварајући одељењску базу знања.

- Свети Сава: *Житије светог Симеона* (одломак)
- Јефимија: *Похвала кнезу Лазару*
- Деспот Стефан Лазаревић: *Слово љубве*
- Константин Филозоф: *Житије деспота Стефана Лазаревића*

10. час – Средњовековна књижевност – систематизација кроз ученичку (само)процену знања

У уводном делу часа, у року од 10-15 минута, ученици сваке групе заједнички креирају (осмишљају) по два питања за остале ученике, спецификована по различитим нивоима постигнућа, а на основу индивидуализације и диференцијације задатака у току обраде наставних јединица; дакле, укупно шест питања (по два по нивоу). Питања записује свако у своју свеску.

Основни ниво:

- питања у вези са биографијом писаца и одликама поетике;
- препознавање и дефинисање књижевних врста;
- уочавање једноставнијих стилских изражајних средстава
- препричавање дела у деловима или целини

Средњи ниво:

- повезивање знања из књижевности са историјом нпр.;
- настанак средњовековних књижевних врста

- препознавање стилских изражајних средстава
- издвајање мотива из одломка
- објашњавање значења одређених мотива и довођење у везу са
- знањима из других наставних предмета

Напредни ниво:

- анализа улоге стилских изражајних средстава
- решавање компликованијих примера из стилистике
- уочавање композиционих целина и довођење у везу са мотивима
- тумачење идеја књижевног дела са поткрепљењем
- упоређивање различитих дела и аутора средњовековне књижевности
- синтеза знања из различитих наставних предмета у вези са мотивом, личношћу, темом итд.

* Уколико постоји могућност и интернет у школи, ученици пишу питања у дељеном Гугл документу у Гугл учионици преко својих паметних телефона.

У главном делу часа постављају питања својим друговима контролишући тачност одговора уз подршку наставника. Одговоре коригују и допуњују. Најпре се поставља први сет од три питања, а када се окрене круг свих група, прелази се на други сет од по три питања. Остварује се вршњачка едукација, као и самопроцена и вршњачка процена стечених знања.

Ученици проверавају и самопроцењују знања без обзира ко одговара. Ученици који не знају одговор на питања, било да одговарају или пасивно процењују оствареност исхода слушајући, добијају инструкцију да их запишу у свескама како би се вратили на одељењску базу знања, доучили и остварили исходе пре њиховог мерења у сумативном оцењивању. Тиме се остварује индивидуализован приступ сваком ученику и индивидуално оствареним исходима. Наставник прати и упућује ученике како да остваре исходе.

11. час – Писмена провера знања – мерење исхода учења (сумативно оцењивање)

Индивидуализација:

Појединачна задужења у групи (индивидуализација и диференцијација):

1. Биографија писца, фотографије (основни ниво);
2. Локализација текста – смештање дела у историјски контекст, дефинисање и објашњавање настанка средњовековне књижевне врсте којој дело припада (средњи ниво);
3. Стилска анализа и формалне одлике дела (средњи и напредни ниво);
4. Композиција дела и мотиви (напредни ниво);
5. Издвајање идеје/поруке дела, одређивање крилатице и издвајање кључних речи (напредни ниво);
6. Успостављање међупредметних кореалција са историјом, верском наставом, ликовном културом, грађанским васпитањем (остварује се на сва три нивоа стандарда постигнућа у учешћу целе групе).

Оквир за преиспитивање оствареног часа:

- Анализа писмене провере;
- Анкетирање ученика. – евалуација пројектне наставе (Гугл упитник).

Напомена:

Анкетирање ученика показује висок ниво задовољства овако осмишљеном наставом, а контролни задатак висок ниво остварености исхода учења (6 недовољних/129 уч., 4,46%). Учење се највећим делом одвија на часу у истраживању, коришћењу литературе на часу, учењу и примени техника учења, изради продуката (презентација, новина), у консултацијама са мном, сарадњи и комуникацији у групи. Како је данашњем ученику оцена важна спољашња мотивација, формативно праћење рада ученика и белешке у педагошкој документацији су додатни вид мотивације и дисциплиновања (нарочито за лење ученике), док контролни задатак у сумативном оцењивању детерминише редовност учења и залагање на часу.

Прилози:

Пример ученичког рада:

https://docs.google.com/presentation/d/1hySoYH-7sUujSUajRfutuQ6AMKJyBbjM/edit#slide=id.g10bdcab4f55_0_12

Примери инструмената формативног вредновања:

- рад у групи:

https://docs.google.com/document/d/13_Sri7gE-FcjUvrgFuRwTnsBxW1n1xeO/edit?usp=sharing&oid=108867818612515961109&rtpof=true&sd=true

- израда презентације:

https://docs.google.com/document/d/1zbA0zkiisSu8hPd_ygdN3AODdg2uF7Op/edit?usp=sharing&oid=108867818612515961109&rtpof=true&sd=true

Коришћена литература и други извори:

- Вучић-Милић 2019: Читанка за први разред средње школе, Завод за уџбенике, Београд
- Деретић Ј. 2000: Кратка историја српске књижевности, Завод за уџбенике, Београд
- Косидовски З. 1991: Библијске легенде, СКЗ, Београд
- Пијановић П. 2019: Књижевност и српски језик за гимназије и стручне школе, Завод за уџбенике, Београд

<https://www.rastko.rs/>

<http://www.narodnimuzej.rs/srednji-vek/>

<https://www.sanu.ac.rs/organizacija/odeljenja/odeljenje-jezika-i-knjizevnosti/>

Методички коментар

Садржајно-тематску екстензивност ове методичке припреме за 11 часова унутар четири наставне недеље прати врло захтевно и креативно планирање. Упознавање са поетиком српске средњовековне књижевности укључило је овладавање техникама учења, истраживачки рад, оперисање подацима са интернета и креирање базе знања одељења. Резултати пројектне наставе подразумевају хоризонталну и вертикалну међупредметну корелацију уз остваривање сва три нивоа стандарда постигнућа који се проверавају путем формативног праћења рада ученика и сумативним оцењивањем. Представљени методички модел илуструје могућности обраде и систематизације групе текстова са истим поетичким предзнаком чија отежана рецепција захтева етапни и кумулативни рад.

НОВОГОДИШЊЕ И БОЖИЋНЕ ЧЕСТИТКЕ

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Основна школа
Разред:	Пети
Тема:	Новогодишње и божићне честитке
Циљ / циљеви учења:	Савладавање писања честитке с акцентом на новогодишњу и божићну честитку; развијање индивидуалних способности ученика, али и међусобне сарадње, толеранције, креативности; прикупљање новчаних средстава за обележавање краја првог полугодишта (игранка); изражавање захвалности и поштовања на сарадничком односу пријатељима, спонзорима, локалној самоуправи.
Задачи:	а) образовни: Оспособљавање ученика за правилну употребу великог слова у писању празника, састављено и растављено писање речи, употребу интерпункцијских знакова; отварање простора и стварање могућности за разноврсне активности ученика у настави; б) васпитни: Развијање љубави према обележавању празника; развијање и јачање самопоуздања и задовољства у настави; развијање креативности; развијање способности за јавно наступање; в) функционални: Оспособљавање ученика за предузетништво, продају честитки и привилан распоред добијених средстава од пројекта.
Наставни предмет / предмети:	Српски језик и књижевност, руски језик, ромски језик, ликовна култура, информатика и рачунарство, биологија
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	Употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знаци; писање честитки и називи празника на руском и ромском језику; боје у дизајну, дејство боја на посматрача; рад са текстом, унос текста, дигитални правопис, уређивање и обликовање текстуалног документа; техничка средства у изради пројекта; исхрана.
Методe / стратегије:	Монолошка, дијалoшка, демонстративна, аналитичко-синтетичка
Облици рада:	Индивидуални, фронтални, групни
Неопходни материјали и средства:	Папир, картон, хамер; украсни папир, папир у боји; маказе, посебна средства за прецизно сечење папира; лењир; лепак; разне хемијске; фломастери, бојице, течне темпере; светлуцави штрафт, шљокице, циркони; рачунар, штампач
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	11 часова у три наставне недеље
Место реализације:	Кабинети за српски језик и књижевност, ликовну културу, рачунарство и информатику, хол школе
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена):	Ученици и наставници: српског језика и књижевности, руског и ромског језика, ликовне културе, информатике и рачунарства, биологије

Очекивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
<ul style="list-style-type: none"> - доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова; - користи правопис (школско издање); - поштује и уважава верске празнике, националне вредности као и вредности националних мањина. 	<ul style="list-style-type: none"> - осмишљавају текст честитки; - осмишљавају изглед честитки; - исписују текст на руском и ромском језику; - украшавају честитке; - обликују честитке; - израђују их и у дигиталном облику; - штампају честитке; - учествују у изложби и слању честитки; - учествују у продајној изложби; - купују здраву храну за игранку; - учествују у организовању игранке; - учествују у евалуацији пројекта. 	<ul style="list-style-type: none"> - обрада наставне јединице; - мотивација за израду честитки (разни примери, празници); - планирање пројектне наставе у осмишљавању и остваривању циљева; - одређивање времена реализације; - координира са другим наставницима укљученим у пројекат; - подстиче ученике на креативност, сарадњу, тимски рад; - најаву изложбе на сајту школе и на ковинском радију; - организовање изложбе; - евалуација пројекта заједно са ученицима. 	<p>Успешност реализације пројекта процењује се на основу следећег:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оствареност на почетку пројекта постављених исхода; - реализован циљ пројекта; - остварене међупредметне компетенције; - остварена сарадња и тимски рад; - активно учешће свих учесника пројекта - реализација пројекта за предвиђено време; - посећеност продајне изложбе; - прикупљена материјална средства за игранку; - укљученост окружења у реализацији пројекта. <p>*Инструменти за вредновање рада група приказани су у табели у прилогу припреме.</p>
Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)	<ol style="list-style-type: none"> 1) компетенција за (целоживотно) учење; 2) одговорно учешће у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) одговоран однос према околини; 6) одговоран однос према здрављу; 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција); 8) рад са подацима и информацијама; 9) решавање проблема; 10) сарадња; 11) дигитална компетенција. 		

Временска организација:

Планирање пројекта (два часа); израда пројекта (пет часова); презентовање пројекта (три часа); евалуација пројекта (један час).

Редослед активности:

1. Мотивација ученика за израду честитки;
2. Планирање пројекта;
3. Осмишљавање текста честитки;
4. Исписивање/куцање текста;
5. Дизајн честитки;
6. Штампање честитки;
7. Најава продајне изложбе;
8. Продајна изложба;
9. Слање једног броја честитки;
10. Куповина неопходног за игранку;
11. Игранка;
12. Евалуација пројекта.

Продукти ученичких активности:

Реализована израда честитки, продаја честитки

Активности ученика према Блумовој таксономији:

Знање, разумевање, примена, анализа, синтеза, евалуација

Опис окружења за учење:

Час се реализује у кабинетима српског и руског језика, информатике и рачунарства, ликовне културе. У кабинету српског језика осмишљава се текст честитки, проверава се правопис и интерпункција. У кабинету руског језика текст честитки се исписује на руском и ромском језику. У кабинету рачунарства и информатике део честитки се куца на рачунару, а потом штампа у боји. У кабинету ликовне културе ученици украшавају честитке.

Уводни део часа:

- Мотивација ученика за израду честитки (наставник на часу обраде и утврђивања показује ученицима разне примере честитки, такође говори о значају предстојећих празника – Нова година и Божић;

- Планирање пројекта (фазе и ток рада);
- Одређивање времена реализације (план, израда, презентација, евалуација).

Главни део часа:

- Смишљање текста честитки;
- Набављање неопходних ресурса (школа – наставници – ученици – родитељи);
- Исписивање/куцање текста честитки на српском језику, али и на руском и ромском језику
- Израда дизајна честитки (уз координацију наставника ликовне културе);
- Координација наставника српског језика са осталим наставницима;
- Сарадња и тимски рад ученика, али и свих учесника у пројекту;
- Израда честитки у електронској форми (уз координацију наставника информатике и рачунарства);
- Штампање честитки;
- Најава продајне изложбе на ковинском радију „Бус“, али и на сајту школе;
- Продајне изложба честитки у холу школе;
- Слање честитки за пријатеље школе у земљи и дијаспори, спонзоре и локалну самоуправу;
- Прикупљање новаца од продајне изложбе;
- Куповина неопходног за игранку поводом краја првог полугодишта (здрава храна – координација наставника биологије);
- Организовање игранке.

Завршни део часа:

- Евалуација пројекта заједно са ученицима уз посебан осврт на сваку фазу пројекта (запажања, препоруке).

Области вредновања	А – у већој мери остварено	Б – остварено	В – није остварено
Правопис	А	Б	В
Осмишљеност текста честитки	А	Б	В
Естетски изглед честитки (дизајн)	А	Б	В
Текст честитки на руском језику	А	Б	В

Текст честитки на ромском језику	А	Б	В
Промоција пројекта	А	Б	В
Презентовање пројекта	А	Б	В
Активно учешће свих ученика у пројекту	А	Б	В

- Уколико је нека од наведених области вреднована оценом В (није остварено), ученици се уз координацију наставника упућују да ту област коригују како би пројекат био што успешније реализован.

Начин укључивања окружења у пројекат

- Укључујемо и родитеље тако што ће помоћи деци у набављању појединих ресурса неопходних за израду честитки;
- Радио „Бус” – сарадња приликом најаве пројекта.

Коришћена литература и други извори:

Пројекат је заснован на досадашњем искуству наставника.

Методички коментар

У овој методичкој припреми на адекватан начин су обједињени образовни, васпитни и функционални циљеви наставе српског језика и књижевности. Садржајни, формални и прагматички аспекти писања новогодишње и божићне честитке препознати су као оквири унутар којих ученици могу развити шири дијапазон знања, умећа и вештина. У току 11 часова реализације наставног пројекта, од планирања, преко његове израде, до презентовања и евалуације, ученици прелазе пут од идеје до њеног практичног остварења стичући на тај начин компетенције за иновативну и креативну примену стеченог знања.

НАГРАЂЕНЕ МЕТОДИЧКЕ ПРИПРЕМЕ ИЗ ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Прву награду у области друштвено-хуманистичких наука освојила је припрема *Начела разума у праву и политици* наставнице Саре Илић из Гимназије „Бора Станковић“ из Ниша.

Поред тога, из области друштвено-хуманистичких наука **похваљене су и награђене и следеће две припреме:**

Припрема *Вулканизам* (Географија) и *Обликовање и преобликовање употребних предмета* (Ликовна култура) аутора Ивана Цветковића и Јоване Јоцић, наставника у ОШ „Јован Аранђеловић“ из Црвене Реке.

Методичка припрема *Успон Српског краљевства* наставнице Наташе Чворовић из ОШ „Чегар“ у Нишу.

Сара Илић

Гимназија „Бора Станковић“ Ниш

НАЧЕЛА РАЗУМА У ПРАВУ И ПОЛИТИЦИ

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Гимназија
Разред:	Четврти
Тема:	Начела разума у праву и политици
Циљ / циљеви учења:	<ul style="list-style-type: none">- Усвајање појма природног стања;- Увид у могућност вишеструког приступа проблему;- Диференцијација позиција и одређивање последица.
Задачи:	<p>а) образовни: - одређење и разумевање појма природног стања; - усвајање основних начела Хобсове теорије о природном стању; - усвајање основних начела Локове теорије о природном стању.</p> <p>б) васпитни: - развијање свести о неједнакости у друштву; - подстицање толеранције према инфериорним групама.</p> <p>в) функционални: - развијање способности менталног диспозиционирања; - јачање критичког мишљења и логичког аргументовања у одбрани става.</p>
Наставни предмет / предмети:	Филозофија
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	Зачетак политичке филозофије Новог доба (Природно стање)
Методе / стратегије:	Игровне активности, дијалог и дебата
Облици рада:	Фронтални и индивидуални
Неопходни материјали и средства:	Маркер, табла, три пара чарапа, довољан број кутија шибица тако да у просеку сваком ученику буду на располагању по четири палидрвца.
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	Један школски час
Место реализације:	Учионица
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена:	Предметни наставник и ученици

Оčekивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
<p>По завршетку часа сви ученици ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дефинишу појам природног стања; - наведу разлике које постоје између Хобсове и Локове теорије о природном стању. <p>Већина ученика ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни разлоге због којих долази до удруживања појединаца у природном стању Томаса Хобса, и да их разликује у односу на разлоге због којих долази до удруживања појединаца у природном стању Џона Лока; - антиципира и анализира могуће последице одрицања од слободе у корист државе, у природном стању Томаса Хобса; - антиципира и анализира могуће проблеме и поремећаје који могу настати у природном стању Џона Лока. <p>Неки ученици ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процењују и преиспитују исправност ограничавања слободе у њиховој и осталим државама света; - закључе да мора постојати морално оправдање постојања државе. 	<p>Ученици приступају описаној игровој активности према инструкцијама предметног наставника, учествују у дискусији, усвајају потребне појмове, очувају разлике између двеју обрађених теорија природног стања, антиципирају потенцијалне проблеме и једне и друге теорије, и излажу предлоге за њихова могућа решења.</p>	<p>Предметни наставник оквирно уводи ученике у наведену наставну јединицу, даје инструкције за планирану активност, започиње дискусију и прати њен ток, помаже ученицима да усвоје круцијалне појмове и артикулишу закључке до којих долазе учествујући у дискусији.</p>	<p>Током часа, предметни наставник континуирано прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у осмишљеној активности и започетој дискусији. Предметни наставник похваљује и, у својој евиденцији о активности ученика на часу, формативно оцењује спремност ученика на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима. Оцењује се способност предвиђања проблема и последица, предлагања потенцијалних решења, умеће аргументације и критичког мишљења, решавање сукоба мишљења, прихватање другачијег мишљења, квалитет постављених питања и способност извођења закључака.</p>
<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима</p>	<p>компетенција за (целоживотно) учење; одговорно учешће у демократском друштву; комуникација; решавање проблема; сарадња.</p>		

Уводни део:

Уводни део часа траје 5 минута.

У уводном делу часа професор оквирно упознаје ученике са темом часа. Професор наводи основна питања којима се бави модерна политичка фило-

зофија: зашто уопште долази до формирања државе, у чему се састоји оправдање за постојање државе, у које сврхе и зашто се може ограничити слобода људи. Потом, професор саопштава ученицима да ће кроз предстојећу активност сви заједно покушати да одговоре на ова питања, јер ће бити доведени у стање које симулира оно стање које претходи поступку удруживања појединаца у државу.

Главни део:

Главни део часа траје 35 минута.

Први део (20 минута)

Професор насумично набаца палидрвца по поду учионице. Три ученика добијају по пар чарапа које треба да навуку на руке. Затим, професор ученицима даје инструкцију да се поставе у круг око шибица. Циљ који се овим задатком пред ученике поставља јесте да свако од њих треба да сакупи што више шибица може.

Када заврше са сакупљањем шибица, ученици се враћају на своја места и подносе извештај о томе колико су шибица сакупили. Професор записује на табли колико је шибица сакупљено, разврставајући добијене податке у три групе: **3 и мање шибица, 4-5, 6 и више.**

Професор започиње дискусију служећи се следећим питањима:

- *Како сте освојили своје „богатство“?*
- *Које су вас емоције обузеле док сте сакупљали шибице? А које онда када сте сакупили највише што сте могли?*
- *Како бисте у једној речи описали оно што се дешавало?*
- *Које ваше особине су највише дошле до изражаја у таквом стању ствари?*

Ученици кроз дискусију треба да дођу до појмова **борба, сила, превара.** Док дискусија тече, професор ове појмове записује на табли. Онда када ученици дођу до очекиваних основних појмова, професор излаже теорију природног стања Томаса Хобса, односно, њен основни концепт према којем природно стање представља рат сваког против свију.

Затим, професор поставља нова питања:

- *Коју групу представљају ученици који су носили чарапе?*
- *Како сте се ви осећали? (питање је упућено ученицима који су носили чарапе)*
- *Шта препознајете као проблеме у оваквом стању ствари? Како се ти проблеми манифестују?*

Ученици кроз дискусију долазе до појма **неједнакости** као основног проблема. Професор записује овај појам на табли, а затим изводи формулацију „**заштита појединца**“. Заштита појединца од других егоистички настројених

појединаца темељ је начела самоодбране. Вођени наведеним начелом, људи се удружују у заједнице и одричу своје слободу у корист државе, уверени да ће држава гарантовати равнотежу између *сирове слободе* из природног стања и *једнакости људи*. Разрадом ових момената професор завршава обраду основних начела Хобсове теорије о природном стању и заокружује први део часа.

Други део (15 минута)

Професор ученицима даје инструкцију да сада могу да поделе своје „богатство“ са својим друговима уколико то желе. Ученици који то желе, дају своје шибице ономе коме желе и онолико колико желе.

Када се активност заврши, ученици извештавају о новом стању које професор поново записује на табли у три групе: **3 и мање шибица, 4-5, 6 и више.**

Професор започиње нову дискусију:

- *Колико вас је дало своје шибице?*
- *Коме сте дали своје шибице?*
- *Шта вас је мотивисало на такав чин?*

Ученици кроз дискусију долазе до појмова **сарадња, саосећајност, разумевање**. И ове појмове професор записује на табли.

Дискусија се наставља:

- *Шта сте постигли добровољним давањем свог „богатства“?*
- *Има ли места егоцентричности у оваквом стању ствари?*

Професор помаже ученицима да дођу до закључка о **сарадњи** као принципу који је вођен разумом. На тај начин, професор изводи теорију природног стања Џона Лока која се темељи на међусобном удруживању и сарадњи.

На крају, професор захтева од ученика да антиципирају могуће проблеме оваквог стања које је засновано на сарадњи и разумевању. Уз помоћ професора ученици додатно закључују да је могуће да се и у идиличном стању, у којем за сваког појединца мора остати довољно добара, појави неко ко ће за себе желети и присвојити више или, пак, на грубљи начин бранити свој живот и имовину. Професор сада истиче формулацију „**заштита ОД појединца**“, објашњавајући да ће и овакво стање ствари изнедрити начело самоодбране, које ће и овог пута довести до потребе за формирањем државе, али из разлога који су другачији у односу на оне због којих до потребе за државом долази у природном стању Томаса Хобса. Наиме, у природном стању Џона Лока потребно је велику већину појединаца заштитити од неколицине оних који се својим понашањем супротстављају општој сарадњи. А, у природном стању Томаса Хобса потребно је сваког појединца (који је по правилу егоистичан и вођен инстинктом самоодржања), заштитити од свих осталих појединаца (који су такође сви до једног егоистични). Разрадом овог закључка професор завршава обраду основних начела Локове теорије о природном стању и заокружује други део часа.

Завршни део:

Завршни део часа траје 5 минута.

У завршном делу часа професор оставља простор за евентуална додатна питања ученика, врши сумирање обрађеног градива и заједно са ученицима фиксира кључне разлике између Хобсове и Локове теорије о природном стању.

Домаћи задатак:

„Размислите како бисте ви решили проблеме до којих смо дошли и до следећег часа их запишите у форми концепта.“

Кључни појмови: природно стање, борба, сила, превара, неједнакост, сарадња.

Корелација: психологија, социологија, грађанско васпитање.

Прилози:

За опширније информисање предметни наставник предлаже ученицима следеће садржаје:

О политичкој филозофији Томаса Хобса –
[POLITICAL THEORY – Thomas Hobbes – YouTube](#)

О политичкој филозофији Џона Лока –
[POLITICAL THEORY – John Locke – YouTube](#)

О поређењу између Хобса и Лока –
[Thomas Hobbes and John Locke: Two Philosophers Compared – YouTube](#)

Коришћена литература и други извори:

Час је осмишљен уз помоћ садржаја доступних у одобреном уџбенику за Филозофију, за четврти разред гимназије и средње стручне школе (аутор: Милош Јеремић, издавач: Klett, година издања: 2014.), као и креативности самог предметног наставника.

Методички коментар

У припреми *Начела разума у праву и политици* се на савремен начин приступа обради садржаја на тему зачетка политичке филозофије новог доба. Ауторка комбинује више метода (игровне активности, дијалог и дебату) и облика рада (фронтални и индивидуални) како би ученици кроз сопствену

активност и на кретиван начин разумели основне идеје и разлике Хобсове и Локове теорије о природном стању. Поред предметног знања, организацијом часа код ученика се развијају и компетенције решавања проблема и целоживотног учења, негује се сарадња и ефикасна комуникација. Посебан допринос припреме огледа се у развоју интересовања ученика за област; усвајање знања кроз осмишљену, забавну активност и интеракцију ученика; постизању високе трансферне вредности и применљивости знања из филозофије.

Иван Цветковић, Јована Јоцић
ОШ „Јован Аранђеловић“ Црвена Река

ВУЛКАНИЗАМ

ОБЛИКОВАЊЕ И ПРЕОБЛИКОВАЊЕ УПОТРЕБНИХ ПРЕДМЕТА

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	Основна школа
Разред:	Пети
Тема:	Географија: Вулканизам Ликовна култура: Обликовање и преобликовање употребних предмета
Циљ / циљеви учења:	Разумевање узрочно-последичне повезаности појава и процеса у географском омотачу; Оспособљавање ученика за уочавање и усвајање с разумевањем појмова: рециклажа и уметничка инсталација.
Задаци:	а) образовни: <ul style="list-style-type: none"> ● развијање способности усвајања наставних садржаја о вулканима, ● објашњавање основних карактеристика датих појмова, ● развијање критичког мишљења ученика о повезаности природних појава и процеса, ● поређење облика из природе и уметничких дела према задатим примерима, ● објашњавање појмова рециклажа и уметничка инсталација, ● оспособљавање за самосталну креативну примену усвојених појмова. б) васпитни: <ul style="list-style-type: none"> ● развијање вештине уочавања и препознавања, ● развијање логичког мишљења и закључивања, ● развијање интересовања и радозналости, ● подизање свести ученика о природи, ● самостално проналажење и систематизација информација из различитих извора. в) функционални: <ul style="list-style-type: none"> ● практична примена усвојених знања и вештина.
Наставни предмет / предмети:	Географија, Ликовна култура
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	Географија: Вулканизам, вулкан, лава, елементи вулкана; Ликовна култура: Дводимензионални и тродимензионални облици, рециклажа, уметничка инсталација, обликовање и преобликовање различитих материјала, вајање.
Методe / стратегије:	Монолошко-дијалогска, илустративно-демонстративна, практична, вербално-текстуална, показивачка, проблемска и откривачка, метода сазнавања кроз праксу.
Облици рада:	Индивидуални, рад у пару, фронтални.
Неопходни материјали и средства:	За модел вулкана: Папир, картон, стиропор, глина, лепак, песак, каменчићи, пилевина, вода, брашно, пластични материјали, сода бикарбона, сирће, пигментна боја за храну - црвена. Уџбеник ликовне културе за 5. разред; Приручник ликовне културе за 5. разред; Дигитални уџбеник; Интерактивна фотографија вулкана; Уџбеници из других наставних предмета за 5. разред; CD са музичким композицијама; ППП са визуелним примерима (фотографије вулкана); Репродукције уметничких дела, ученички радови, рачунар, видео-бим, интернет.
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	Два часа распоређена у две наставне недеље.
Место реализације:	Учионица
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена):	Професор ликовне културе и професор географије.

Оčekивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
<p>Ученик разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље);</p> <p>Ученик разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље;</p> <p>Ученик помоћу карте и цртежа може да опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, набирање и раседање);</p> <p>Ученик разматра индивидуално и у групи, како је учио/учила о облицима и где та знања може да примени;</p> <p>Објашњава зашто је дизајн предмета важан и ко дизајнира одређене производе;</p> <p>Објашњава зашто је битна рециклажа и како може преобликовањем употребних паковања допринети очувању животне средине.</p>	<p>Гради облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад;</p> <p>Обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком;</p> <p>Примењује стечена знања о дводимензионалним и тродимензионалним облицима у решавању проблемских задатака;</p> <p>Развија стратегије проналажења разних решења у сопственом раду;</p> <p>Експериментише и истражује изражајне могућности технике преобликовања и вајања у сопственом раду;</p> <p>Самостално примењује ликовне технике и материјале на нов и неуобичајен начин;</p> <p>Осмишљава и ствара оригинална, креативна решења у ликовном раду;</p> <p>Производи и интерпретира разноврсне и оригиналне идеје;</p>	<p>Примењује одабране принципе, технике и методе;</p> <p>Повезује усвојена знања са знањима из других предмета;</p> <p>Указује на могућу примену стечених знања на часу;</p> <p>Планира време за реализацију часа;</p> <p>Подстиче интеракцију наставник – ученик;</p> <p>Прихвата ученичке грешке као важне информације о степену усвојености знања;</p> <p>Допуњава оно што се ради на часу, помаже ученицима;</p> <p>Оспособљава ученике за самостални рад у одређеној области;</p> <p>Мотивише ученике</p>	<p>Наставник врши оцењивање у складу са Правилником о оцењивању ученика;</p> <p>Наставник прилагођава захтеве могућностима ученика;</p> <p>Наставник похваљује напредак ученика;</p> <p>Наставник даје потпуну и разумљиву повратну информацију ученицима о њиховом раду;</p> <p>Наставник учи ученике како да процењују свој напредак;</p> <p>Наставник користи поступке вредновања који су у функцији даљег учења.</p>
<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) компетенција за (целоживотно) учење; 2) одговорно учешће у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) одговоран однос према околини; 6) одговоран однос према здрављу; 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција); 8) рад са подацима и информацијама; 9) решавање проблема; 10) сарадња; 11) дигитална компетенција. 		

Описати планирани ток наставе и учења

Уводни део (10 минута): Подсећање на најзначајније појмове, припрема материјала за израду макете вулкана, додатна објашњења и упутства за рад.

Главни део (30 минута): Подела ученика у парове, реализација задатака, израда макете вулкана.

Завршни део (5 минута): Постављање макете у холу школе и анализирање резултата рада.

Уводни део:

У уводном делу часа наставник кратким излагањем објашњава и мотивише ученике о облицима, амбалажи и преобликовању материјала. Постављањем питања покреће дискусију како настају дводимензионални, а како тродимензионални облици. Објашњава шта је то уметничка инсталација и рециклажа и како може послужити у обликовању ликовне теме коју обрађују. Ученици показују радозналост и спремност да постављају питања и да разговарају о наставном проблему. Наставник подсећа ученике на раније стечена знања о облику као ликовном елементу и како може вајањем преобликовати различите врсте материјала. Ученици добијају задатак да у пару или индивидуалним радом осмисле уметничку инсталацију вулкана од прикупљеног материјала. Задатак омогућава ученицима да одабраном ликовном техником - преобликовање употребног материјала, креативно приступе задатку обликовања, вајања и рециклирања синтетичких материјала, амбалаже као и природних материјала истовремено.

Главни део:

Наставник дели ученике у парове/групе и дели им припремљени материјал и по потреби помаже и учествује у коректури.

На интерактивној слици ученици се упознају са изгледом вулканске купе. Кликком на одређену ознаку отварају се описи.

Детаљно су објашњени појмови:

- Вулканизам - стварање, кретање и избијање магме на Земљину површину.
- Вулкан - место на којем магма избија на површину Земље.

На слици су приказани и објашњени сви елементи вулкана:

- Вулканско огњиште,
- Вулкански канал,
- Кратер.

- Када магма избије на Земљину површину назива се лава.
- Процес избацавања вулканског материјала назива се ерупција. Ерупције избацују велике количине гасова, лаве, водене паре и пепела. (Сва објашњења прати и одговарајућа интерактивна слика.)
- У садржају се налази и видео снимак ерупције вулкана Јасур, на острву Тана у Тихом океану.
- Према активности све вулкане делимо на активне и угашене. (Приказ на интерактивној слици.)
- Најпознатији активни вулкани су: Етна и Везув у Италији, Хекла на Исланду, Мауна Лоа на Хавајима, Кракатау у Индонезији и други.
- У вулканским областима понекад на површину избија врела вода, у виду водоскока - гејзира. (Видео снимак гејзира.)
- Највише активних вулкана се налази на ободу Тихог океана. Та област је позната као Ватрени појас Пацифика.

Ученицима се објашњава и приближава појам рециклажа, са циљем развијања еколошке свести и унапређивања знања о употреби отпадних материјала у ликовној уметности и свакодневном животу. Дискусија се наставља о знањима и искуствима из осталих наставних предмета с чијим садржајима се може правити директна корелација, посебно са садржајем географије. Ученици закључују да рециклажа подразумева процес издвајања материјала из отпада и његово поновно коришћење и разматрају где се све отпадни материјали могу користити. Закључују да се осим у фабрикама за рециклажу отпадни материјали могу користити и у ликовној уметности где они добијају нову употребну или уметничку вредност. Наставник затим објашњава појам уметничке инсталације, показујући примере и образлажући да је то ликовно дело које чини један објекат или више објеката постављених у простору. Ученици дискутују о томе које све отпадне материјале уметници могу користити да би направили своје уметничке инсталације, а које материјале су они сакупили и припремили за своје ликовно изражавање на часу. Објашњавају како ће приликом обликовања свог задатка – ерупција вулкана, искористити и употребити одабране материјале. Како ће употребом знања из хемије изазвати и на практичном примеру реализовати ерупцију лаве, која ће пластичним примером веома реално објаснити целокупан задатак. Наставник је током реализације задатка на главном делу часа, подстакао ученике да аргументују своје замисли и идеје и да на практичном примеру објасне своја знања из области географије и ликовне културе.

Завршни део:

На завршном делу часа наставник сагледава у којој мери су ученици усвојили дате садржаје и колико су стекли знања о појму вулкан, вулканска ерупција, вулканска лава, као и о рециклажи, уметничкој инсталацији, обликовању и преобликовању материјала. Наставник подстиче ученике да самостал-

но проналазе и повезују знања из разних области које описују исту наставну тему коју су обрађивали на часу. Подстиче ученике да исказују своје ставове и дају критичка размишљања о свом реализованом задатку. Да објасне колико су задовољни својим крајњим продуктом и да самокритички оцене у којој мери су успешно реализовали цели задатак. Ученици на крају часа постављају направљени модел вулкана у холу школе и сви заједно презентују макету осталим ученицима школе. Објашњавају поступак настанка рада и симулацију ерупције вулкана, створену хемијском реакцијом на директном примеру.

Прилози:

Скенирањем наредног кода отвара се интерактивна слика на којој је приказана вулканска купа са свим елементима. Интерактивна слика се емитује путем видео бима и користи приликом обраде лекције и израде макете вулкана.

Коришћена литература и други извори:

Наташа Поповић, *Географија за 5. разред основне школе*, Издавачка кућа Едука, Београд, 2018.

Приручник за наставнике географије, Издавачка кућа Клет, Београд, 2018.

Географија – дигитални уџбеник за 5. разред основне школе, Издавачка кућа Клет, Београд, 2018.

Сања Филиповић, *Ликовна култура за 5. разред основне школе*, Издавачка кућа Клет, Београд, 2018.

Приручник за наставнике ликовне културе, Издавачка кућа Клет, Београд, 2018.

Ликовна култура – дигитални уџбеник за 5. разред основне школе, Издавачка кућа Клет, Београд 2018.

Методички коментар

Методичка припрема *Вулканизам и обликовање и преобликовање употребних предмета* представља интердисциплинарну методичку припрему два наставна предмета: географије и ликовне културе. Начин на који су об-

рађени садржаји подстиче сарадњу и комуникацију, развија и предузетничку, естетичку, дигиталну и компетенцију за целоживотно учење. Промовисање развоја бројних и важних компетенција омогућено је кроз примену бројних метода (монолошко-дијаложке, илустративно-демонстративне, практичне, вербално-текстуалне, показивачке, проблемске и откривачке, методе сазнавања кроз праксу), облика рада (фронтални, рад у пару и индивидуални) и савремених и различитих наставних средстава. Стручност и оригиналност у приступу води организацији часа која обезбеђује успешну реализацију не само образовних, већ и значајних и бројних васпитних и функционалних исхода, као што су развијање логичког мишљења и закључивања, развијање интересовања и радозналости, самостално проналажење и систематизација информација из различитих извора и практична примена усвојених знања и вештина.

УСПОН СРПСКОГ КРАЉЕВСТВА

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	основна школа
Разред:	VI разред
Тема:	Успон Српског краљевства
Циљ / циљеви учења:	СТИЦАЊЕ основних знања о друштвеној и државној историји Немањића од средине XIII до почетка XIV века.
Задачи:	а) образовни: Ученик ће препознати корене српске државности у средњем веку, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама Европе, Медитерана и Балкана, као и узроке настанка, успона и падова средњовековних држава. б) васпитни: Ученик ће развити свест о националној припадности, као и позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури. в) функционални: Поштоваће традицију и културу других народа и биће свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.
Наставни предмет / предмети:	Историја
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	Успон Српског краљевства, владавина Уроша I, краљ Драгутин и краљ Милутин.
Методе / стратегије:	Монолошка, дијалогска, демонстративна и текстуална метода
Облици рада:	Фронтални
Неопходни материјали и средства:	Презентација <i>Успон Српског краљевства</i> , лаптоп и видео-бим.
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	45 минута
Место реализације:	Учионица
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена):	Наставник

Очекивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
<p>Сви ученици би требало да:</p> <p>-образложе узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима;</p> <p>-пореди историјске појаве;</p> <p>-изведу закључак о значају српске средњовековне државности.</p> <p>Већина ученика знаће да:</p> <p>-наведе најзначајније последице настанка и развоја српске државе у средњем веку;</p> <p>-сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;</p> <p>Неки ученици ће моћи:</p> <p>-да приказују на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена.</p>	<p>Ученици слушају предавање, прате презентацију и активно учествују одоговарањем на питања наставника која се односе на градиво које је већ научено (у оквиру активности ПОДСЕТИ СЕ или РАЗМИСЛИ). Читају текст ИЗ ИСТОРИЈСКОГ ИЗВОРА.</p>	<p>Усмено предавање уз показивање презентације и писање на табли.</p>	<p>Активност на часу Усмена провера Домаћи рад</p>
<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) компетенција за (целоживотно) учење; 2) одговорно учешће у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) одговоран однос према околини; 6) одговоран однос према здрављу; 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција); 8) рад са подацима и информацијама; 9) решавање проблема; 10) сарадња; 11) дигитална компетенција. 		

Ток часа

Уводни део: 10 минута

На самом почетку подсетићемо се градива са претходног часа. **ПОДСЕТИ СЕ:** *Ко је родоначелник династије Немањић?* Стефан Немања, он је своме средњем сину Стефану, 25. марта 1196. године у Расу, предао на управу Србију. Најстаријем сину Вукану припала је удео на кнежевина са областима: Диоклија, Далмација, Требиње, Топлица и Хвосно. Не поштујући вољу оца Стефана Немање и одлуку државног сабора, Вукан се сукобио са жупаном Стефаном же-

лећи да себи обезбеди владарско првенство у држави. Уз помоћ угарске војске и краља Емерика уклонио је Стефана и преотео му престо. Вукан је постао жупан и вазал угарског краља. Србија је у овом рату изгубила територије источно од Мораве и претрпела озбиљна разарања. Убрзо између Угара и Бугара долази до сукоба око граница у источној Србији. Цар Калојан победио је Угаре и освојио Браничево. Стефан Немањић, користећи наклоност бугарског цара, уз помоћ домаћег племства повратио је престо, а поражени Вукан се без последица повукао у Зету.

У другој деценији 13. века Србија је заузела значајно место међу хришћанским државама. Стефан је постао краљ „свих српских земаља“, а његови савременици су га прозвали „првовенчани краљ“. После проглашење краљевине 1217. и добијања аутокефалности српске цркве 1219. године, српском владару је порастао углед и поштовање у Србији и међу хришћанским владарима.

Стефан Провенчани је последње године живота провео у духовном миру. Поштујући очев пример закалуђерио се и постао монах Симон. Умро је 24. септембра 1228. године. Прво је био сахрањен у манастиру Студеници, а после тога у својој задужбини манастиру Жичи.

Српски краљавски престо су након Стефана Првовенчаног наслеђивали његови синови. Они су се махом ослањали на помоћ суседних држава с чијим владарима су остваривали родбинске везе. Пошто су средином XIII века велики део Балканског полуострва опустошили и опљачкали Монголи, дошло је до смене на српском престолу. Нови српски краљ постао је Урош I, најмлађи син Стефана Првовенчаног. (*Пустити презентацију - 1. слајд*)

Главни део: 25 минута

(*Презентација – 2. слајд*) Краљ Стефан Урош I (1243-1276) био је најмлађи син Стефана Првовенчаног, из брака са Аном Дандолом. Старији брат Урошев Предислав определио се за црквену каријеру, по примеру стричевом, рано се замонашио и био најпре епископ захумски, а затим и архиепископ српски Сава II (1263-1270). Урош I се око 1250. оженио Јеленом Анжујском, француском принцезом. Она је била даља рођака француског краља Луја IX и његовог амбициозног брата Карла I Анжујског, краља Сицилије и Напуља. (*Презентација – 3. слајд*). Личност краљице Јелене је још увек непотпуно разјашњена. Она је једна од ретких српских краљица која је у култури и политици Немањића играла видну улогу. Уживала је углед и у земљи и ван ње. Сакупљала је у своме дому сиромашне девојке, васпитавала их и учила, била је добро образована, предузимљива и мудра. Поштовале су је и католичка и православна црква, а она је својим поступцима и према једној и према другој показивала наклоност. Католикиња по рођењу, вероватно је по доласку у Србију променила вероисповест, али је целог живота одржавала везе са западном црквом. Образовање и склоности краљице Јелене, њено француско порекло, као и жеља да покаже своју приврженост српској цркви и династији Немањића, одразили су се на

архитектуру и живопис цркава у манастиру Градцу. **РАЗМИСЛИ** *Зашто се у манастиру Градац организује манифестација Дани краљице Јелене?*

У време Уроша I, настојањем Никејског царства које је све више потискивало Епирску државу, обновљена је Византија 1261. године. Краљ Урош је имао добре односе са њом, али и са Дубровником, коме је издао повељу о пријатељству и слободној трговини још на почетку своје владавине. Додуше, извесно време је српски краљ био у сукобу са Дубровником (1252) због спора Дубровачке и Барске надбискупије око права надлежности над католицима у Србији. На страни Дубровника су били и Бугари, који су предузели пљачкашки поход све до Полимља. Тај сукоб је завршен измирењем 1254. године.

Урош је успоставио тесне везе и са Угарском краљевином. О тим dobrим односима и сарадњи сведочи податак да су српски одреди помагали угарској војсци 1260. године у борби против чешког краља Пшемисла II Отокара. Крајем 1267. или почетком 1268. године, Урош I је прекинуо добре односе са Угарском и освојио део Мачванске бановине, али је већ у пролеће 1268. године војска Беле IV потукла Србе и заробила краља Уроша. Он се заточеништва ослободио откупом и прихватањем вазалних обавеза према угарском краљу. Изгледа да је баш после ових догађаја склопљен брак између Драгутина и Каталине, када је њен отац постао краљ Угарске. Пре тога је Драгутин постао млади краљ, од тада ће сви престолонаследници из династије Немањића носити титулу младог краља. Сукоб Уроша са сином Драгутином избио је 1276. управо зато што је краљ одбио да сину издвоји део државе којим би управљао млади краљ, како су то чинили угарски краљеви. Драгутин је зато позвао у помоћ угарску војску и победио оца у земљи званој Гацко. Урош се повукао у Хумску земљу и ту се замонашио и као монах Симон умро 1. маја 1277. године. Тело му је касније пренето у задужбину манастир Сопоћани, недалеко од Раса, коју је подигао око 1255. године.

(Презентација – 4. слајд) Насупрот наглом порасту материјалних могућности земље, које су проузроковале повећану ратоборност српских владајућих кругова према Византији, Драгутиново време (1276-1282) не бележи никакве успехе, нити значајне потезе против Византије.

Пред крај владавине краља Драгутина прилике у земљи нису довољно познате науци, али је атмосфера, поготову после продора Византијске војске до Липљана, свакако довела до крваве абдикације 1282. године, након сабора у Дежеви. Непосредан повод за Драгутиново одступање са престола у корист млађег брата Милутина био је тежак пад са коња под Јелечом почетком 1282. године и повређивање, које је Драгутин видео као последицу тешког огрешења о оца. **ИЗ ИСТОРИЈСКОГ ИЗВОРА:** *Архиепископ Данило II: «Бог јавља овако знамење овом благочастивом краљу Стефану. Када је јездио неким послом с властелом својом под градом Јелечем (Рашка жупа), павиши с коња сломи ногу своју. Пошто је била велика узбуна и велика жалост у његовом отачеству што је њихов господар тако рањен плачући говораху: О моћни и славни и сомодржавни господине наш, чувару и заступниче, шта ћемо радити ми слуге твоје,*

стадо твоје даровано ти Богом, јер ако ко од околних царева чује за такав изненадни пад, ми ћемо насилно потпасти под руку туђинаца, лишавајући се тебе, наши мили господине и чувару слава наша и радости.»

Одредбе Дежавског сабора су у великој мери остале непознате. Сматрамо да је област којом је Драгутин управљао после абдикације обуватала северне крајеве српске државе у чији састав је улазио и значајан рударски центар Рудник. Врло брзо 1284. године, Драгутин је проширио своју област добијањем Мачванско-Босанске бановине, а почетком 90-тих година XIII века припојио је Кучевско-Браничевску област. Овим територијама краљ Драгутин је владао самостално са свим правима једног суверена.

(Презентација – 5. слајд) Са Милутином почиње значајније освајање Византијске територије. Током своје владавине значајно је ојачао српску државу, а Србија је доживела привредни полет: развија се рударство (први центар је свакако Брсково, овде је отворен први рудник сребра и ту је започето ковање новца; крајем XIII и почетком XIV века број рудника се повећава, тако да већ 1293. године налазимо први помен Рудника, а 1303. године Трепче, Рогозне и Грачанице; године 1308. краљ Милутин имао је према подацима једног путника седам рудника), повећана је производња сребра и робе, а трговина је доживела успон. Дуга и успешна владавина краља Милутина имала је свакако свог одраза у монетарној политици. *(Презентација – 6. слајд)*

Несугласице око наслеђа престола, које су појачане после венчања краља Милутина са византијском принцезом Симонидом, довеле су до рата међу браћом, од 1301. до 1313. године. Краљ Милутин је умро 1321. године, али су сукоби око престола настављени и међу њиховим синовима.

(Презентација – 7. слајд)

Завршни део: 10 минута

Исписујемо на табли најзначајније чињенице из лекције, обнављамо оно о чему смо причали на часу и задаје се домаћи задатак (одговорити на питања која се налазе на крају лекције).

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ :

УСПОН СРПСКОГ КРАЉЕВСТВА

Краљ Урош I 1243–1276

- економски и привредни успон српске државе: развој рударства, ковање новца, развој трговине, јачање владарског положаја
- био је ожењен са Јеленом Анжујском и са њом је имао два сина Драгутина и Милутина

Краљ Драгутин 1276-1828

- збацио је оца са престола
- али због повреде се одрекао престола у корист свог брата

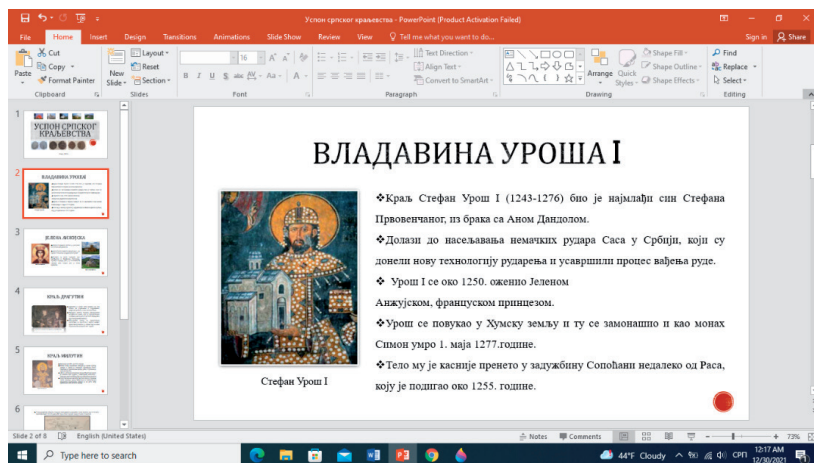
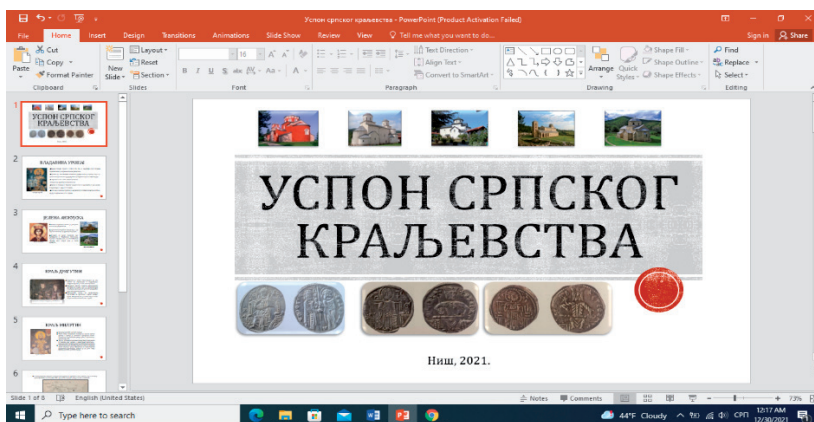
Краљ Милутин 1282–1321

- освајање Македоније, брак с византијском принцезом Симонидом
- почетком XIV века рат с братом Драгутином
- 1321. године је умро

(Презентација – 8. слајд)

Прилози:

ПРЕЗЕНТАЦИЈА

Успон српског краљевства - PowerPoint (Product Activation Failed)

File Home Insert Design Transitions Animations Slide Show Review View Tell me what you want to do... Sign in Share

Cut Copy Paste Format Painter New Slide Section Clipboard Slides Font Paragraph Drawing Editing

1 USPON SRPSKOG KRALJEVSTVA
2 BALUBARNA PRINCEZA
3 JELENA ANZUJSKA
4 KRALJ DRAGUTIN
5 KRALJ MILUTIN
6

JELENA ANZUJSKA

❖ Личност краљице Јелене је још увек непотпуно развијена.

❖ Архиепископ Данило наводи да је „од царског племена, од француског рода“.

❖ Познати су њени повртети кроз калуђерине у Вуколевцима сзловима, Ариљу и Грашцу, док је у Сопонићима сачуван њен портрет док је била краљица.

Манастир Грашца

Slide 3 of 6 English (United States) 12:18 AM 12/30/2021

Успон српског краљевства - PowerPoint (Product Activation Failed)

File Home Insert Design Transitions Animations Slide Show Review View Tell me what you want to do... Sign in Share

Cut Copy Paste Format Painter New Slide Section Clipboard Slides Font Paragraph Drawing Editing

1 USPON SRPSKOG KRALJEVSTVA
2 BALUBARNA PRINCEZA
3 JELENA ANZUJSKA
4 KRALJ DRAGUTIN
5 KRALJ MILUTIN
6

KRALJ DRAGUTIN

❖ Драгутин је више пута тражио од оца област на управљање и издржавање, међутим Урош I је остао непопустљив.

❖ Насупрот наглој порасту материјалних могућности земље, које су проузроковале повећању ратоборности српских владарских кругова према Византији.

❖ Непосредни повод за Драгутиново одступање са престола у корист млађег брата Милутина био је тежак пад са коња под Јеленом почетком 1282. године

Драгутин и Милутин на фресци у Сопонићима

Slide 4 of 6 English (United States) 12:18 AM 12/30/2021

Успон српског краљевства - PowerPoint (Product Activation Failed)

File Home Insert Design Transitions Animations Slide Show Review View Tell me what you want to do... Sign in Share

Cut Copy Paste Format Painter New Slide Section Clipboard Slides Font Paragraph Drawing Editing

1 USPON SRPSKOG KRALJEVSTVA
2 BALUBARNA PRINCEZA
3 JELENA ANZUJSKA
4 KRALJ DRAGUTIN
5 KRALJ MILUTIN
6

KRALJ MILUTIN

❖ Владлао је од 1282. до 1321. године

❖ Током своје владавине значајно је ојачао српску државу а Србија је доживела приредни полет: повећана је производња сребра, роба, а трговина је доживела успон.

❖ Дуга и успешна владавина краља Милутина имала је сваког свог одраза у монетарној политици - ковано је десет основних врста са бројним емисијама

❖ Неуспешне око наслеђа престола, које су појачане после ванбрачног краља Милутина са византијском принцезом Симоницом, довеле су до рата међу браћом, од 1301. до 1313. године

Краљ Милутин

Slide 5 of 6 English (United States) 12:18 AM 12/30/2021

Успеш српског краљевства - PowerPoint (Product Activation Failed)

File Home Insert Design Transitions Animations Slide Show Review View Tell me what you want to do...

Slide 6 of 8 English (United States) Type here to search

4 5 6 7 8

4 У овом раздобљу отворени су бројни нови рудници а вероватно и нове коњнице, које се не могу идентификовати. О постојању већег броја црка посредно указују тисати споменици.

Рудници сребра у средњовековној Србији

Notes Comments 44°F Cloudy 12:19 AM 12/30/2021

Успеш српског краљевства - PowerPoint (Product Activation Failed)

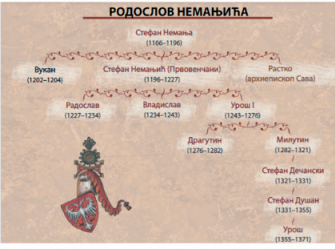
File Home Insert Design Transitions Animations Slide Show Review View Tell me what you want to do...

Slide 7 of 8 English (United States) Type here to search

4 5 6 7 8

Светородна династија Немањићи

РОДОСЛОВ НЕМАЊИЋА

Stefan Nemanja (1166-1196)

Вукан (1203-1204) Стефан Немањић (Првосвештеник) (1196-1227) Растко (Вроцлески Цар) (1196-1227)

Радослав (1227-1234) Владислав (1234-1243) Урош I (1243-1276)

Драгутин (1276-1282) Милутин (1280-1321)

Стефан Дечански (1321-1331)

Стефан Душан (1331-1355)

Урош (1355-1370)

Notes Comments 44°F Cloudy 12:19 AM 12/30/2021

Успеш српског краљевства - PowerPoint (Product Activation Failed)

File Home Insert Design Transitions Animations Slide Show Review View Tell me what you want to do...

Slide 8 of 8 English (United States) Type here to search

4 5 6 7 8

ХВАЛА НА ПАЖЊИ

Notes Comments 44°F Cloudy 12:20 AM 12/30/2021

Коришћена литература и други извори:

Грегор Чремошник, *Развој српског новчарства до краља Милутина*, Београд, 1933.

Група аутора, Уџбеник за шести разред основне школе, Klett, Београд, 2019.

Милош Благојевић, Српске удеоне кнежевине, *ЗРВИ* 36, 45-62.

Оливера Кандић, *Манастир Градац*, Београд, 1989.

Сима Ћирковић, *Историја српског народа*, I/3, Београд, 1981.

Радош Љушић, *Српске династије*, Службени гласник, Београд, 2008.

Методички коментар

Ауторка припреме *Успон српског краљевства*, комбинујући монолошку, дијалошку, демостративну и текстуалну методу подстиче развијање компетенција за целоживотно учење, комуникацију, рад са подацима и информацијама, решавање проблема и сарадњу, и надамсве компетенцију за одговорно учешће у демократском друштву.

НАГРАЂЕНЕ МЕТОДИЧКЕ ПРИПРЕМЕ ИЗ ОБЛАСТИ СТРАНИХ ФИЛОЛОГИЈА

Награду за креативну методичку припрему у области страних филологија освојила је припрема *Das Müllgedicht – Георг Бидлински* наставнице Катарине Минић из ОШ „Љуба Нешић“ из Зајечара.

Катарина Минић

Основна школа „Љуба Нешић“ Зајечар

DAS MÜLLGEDICHT – ГОЕРГ БИДЛИНСКИ

Школа (означити тип школе; не наводити назив конкретне школе):	основна школа
Разред:	7.
Тема:	Обрада песме: „Das Müllgedicht“ – Georg Bydlincki
Циљ / циљеви учења:	Циљ часа јесте да се ученици упознају са немачком књижевношћу, да се у оквиру овог часа подсети врста риме и развију критичко мишљење на задату тему.
Задаци:	<p>а) образовни: На овом часу ученици треба да овладају и прошире своје знање о врстама риме у песмама на језику, који није њихов матерњи језик, као и да развију и искажу свој став и критичко мишљење о теми која се на овом часу обрађује.</p> <p>б) васпитни: С обзиром на то да је тема данашњег часа загађење животне средине, ученик треба да развије свест колико је важно говорити о овој теми, а још важније нешто предузети поводом тога. Колико смеће и бацање смећа свуда околу утиче лоше на здравље људи и живот уопште. Ученике треба усмерити ка проналажењу што бољег решења за овај велики проблем.</p> <p>в) функционални: Ученик треба да стечена знања на овом часу примени у свакодневним животним ситуацијама. Ученици треба да развију радну навику и у пракси, нпр. уколико виде смеће на улици, не прођу само поред њега, већ да га покупе и баце у канту. То је мали корак за сваког од њих, а велики за средину у којој живимо. У томе им и наставница помаже својим примером, показује како се она у пракси бори против овог проблема.</p>
Наставни предмет / предмети:	Немачки језик
Садржаји наставног предмета / наставних предмета који се обрађују:	Фокус овог часа јесте књижевност на страном језику, врсте риме, али и то колико је заштита животне средине важна.
Методe / стратегије:	дијалoшка метода, рад на тексту, активно-продуктивне методе
Облици рада:	плeнум, индивидуални рад, рад у пару, групни рад
Неопходни материјали и средства:	аутентични књижевни текст, лист са задатком, сличице, табла, маркер
Период реализације (ефективно трајање и период реализације):	За реализацију ове теме потребан је један час.
Место реализације:	учионица
Реализатор/и (навести професионалне улоге, не имена):	ученици, наставница немачког језика

Очекивани исходи (шта би сви ученици требало да науче; шта ће већина ученика научити; шта ће неки ученици научити)	Кључне активности учења (шта раде ученици)	Активности наставника	Начин вредновања процеса и продуката учења
<p>Након овог часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● препозна врсте риме у песми ● изнесе своје мишљење на задату тему ● разуме песму на страном језику ● разуме значај ове теме ● прича о овој теми ● примени научено у свакодневним животним ситуацијама 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ученици слушају наставницу и радо учествују у разговору ● Читају песму и радо обаљају задате задатке ● Питају шта значе непознате речи из песме ● Презентују своје задатке пред одељењем 	<ul style="list-style-type: none"> ● Наставница поставља питања ученицима и дискутује са њима, такође даје одговоре на њихова питања ● Чита ученицима песму и даје упутство за израду задатака ● Усмерава ученике током читавог часа ● Провера како су ученици разумели песму и одрадили задате задатке 	<p>Наставница током читавог часа похваљује ученике, који дају тачан одговор, бодри их да буду активни и учествују на часу, док оне ученике, који направе неку грешку или не разумеју, мотивише на рад, даје им додатна објашњења и пружа додатну подршку.</p>
<p>Међупредметне компетенције које се развијају планираним активностима (означити релевантне)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) компетенција за (целоживотно) учење; 2) одговорно учење у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) одговоран однос према околини; 6) одговоран однос према здрављу; 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву (и предузетничка компетенција); 8) рад са подацима и информацијама; 9) решавање проблема; 10) сарадња; 11) дигитална компетенција. 		

ОПИС И ТОК ЧАСА

Уводни део часа

Уводни део часа трајао је приближно пет минута, а изгледао је овако: Наставница поставља сличице на таблу и пита ученике шта виде на њима. Поставља им питања, наводећи их да открију тему часа. Након што су ученици открили тему часа, наставница им поставља неколико питања како би сазнала њихово мишљење о датој теми. Наставница је поставила следећа питања ученицима: 1. *Колико је важно чувати животну средину?* 2. *На који начин ви чувате вашу животну средину?* 3. *На који начин може да се смањи количина отпада који је, нажалост, свуда око нас?*

Ученици у пленуму дискутују шта се налази на сличицама и, након што разоткрију да је тема данашњег часа заправо штетност отпада и заштита животне средине, исказују своје мишљење о томе.

Главни део часа

Главни део часа трајао је приближно двадесет и пет минута, а изгледао је овако: Наставница дели текст песме у којој недостају одређене речи. Она чита песму једном полако, а ученици треба да допуне празнине у тексту понуђеним речима које недостају. Други пут песму читају ученици у пленуму стих по стих и заједно са наставницом проверавају да ли су добро попунили празнине. Затим ученицима поставља питања везана за ову песму, како би проверила да ли је глобално разумеју. Питања која је наставница поставила су: 1. *О чему говори ова песма?* 2. *Шта најчешће бацамо?* 3. *Где се одвози тај отпад?*

Ученици слушају наставницу док чита песму и индивидуално попуњавају празнине у тексту речима које недостају, а затим у пленуму читају песму и заједно са наставницом проверавају да ли су добро попунили празнине. Након тога одговарају на питања наставнице и на тај начин се проверава да ли су ученици глобално разумели песму.

Наставница даје ученицима задатак да у пару повежу сличице са речима из песме. Потом проверавају задатак у пленуму, и наставница пита ученике да ли постоје непознате речи. Непознате речи разјашњава користећи се пантомимом, синонимима, антонимима, тј. беспреводном методом, како би им речи дуже остале у памћењу. Затим даје ученицима задатак да у пару пронађу речи у песми које се римују, а онда се на основу ове песме заједно подсећају које све врсте риме постоје, и препознају их у самој песми.

Ученици добијају задатак да у пару повежу сличице са речима из песме. Након одрађеног задатка проверавају решења заједно са наставницом и питају за речи које су им непознате, а наставница им објашњава непознате речи служећи се пантомимом, синонимима, антонимама, тј. беспреводном методом, како би им речи дуже остале у памћењу. Потом у пару траже речи које се римују у песми, а онда се на основу ове песме заједно са наставником подсећају које врсте риме постоје, и препознају их у самој песми.

Завршни део часа

Завршни део часа трајао је петнаест минута, а изгледао је овако: Наставница дели ученике у четири групе, тако што сваком ученику да да извуче цедуљицу са бројем. Бројеви су 1, 2, 3 и 4. Сви ученици који су извукли број 1 чине прву групу, број 2 – другу, број 3 – трећу, број 4 – четврту и свака група добија другачији задатак. Једна група треба да нацрта све оно што су научили из ове песме, о томе како заштити животну средину, и да то поткрепи пригодним извештајем/објашњењем, друга група треба да увежба изражајно читање песме, са нагласком на речи које се римују, а преостале две групе треба да осмисле два кратка скеча. Једна група треба да покаже како људи штете животной средини, а друга шта људи раде за добробит животне средине. На крају то презентују

пред одељењем и у пленуму праве кратак резиме овог часа – шта су то битно на овом часу научили. Ученици раде своје задатке по групама, на крају часа их излажу пред одељењем и заједно са наставницом сумирају шта су то важно научили, као и која је поука овог часа.

Прилози

(садржај материјала за рад, примери, илустрације, формулације задатака, опис средстава и сл.)

Уводни део часа:

СЛИЧИЦЕ

Главни део часа:
Текст песме са празнинама

Das Müllgedicht

Georg Bydlinski

Viel zu viel
werfen wir weg –
_____ und Flaschen,
Dosen und _____,
_____ und Tücher,
Spielsachen, _____ ...
Wir denken:
Das Müllabfuhr ist noch immer gekommen
und hat den _____ mitgenommen.
Man könnte vieles reparieren –
wir lassen es zum _____ führen.
Der Müllplatz ist schon _____.
Die Müllabfuhr weiß nicht mehr,
wo sie hinfahren soll!

Taschen, Kleider, Müllplatz, Becher,
Bücher, übertoll, Abfall

Оригинални текст песме

Das Müllgedicht

Georg Bydlinski

Viel zu viel
werfen wir weg –
Becher und Flaschen,
Dosen und Taschen,
Kleider und Tücher,
Spielsachen, Bücher ...
Wir denken:
Das Müllabfuhr ist noch immer gekommen
und hat den Abfall mitgenommen.
Man könnte vieles reparieren –
wir lassen es zum Müllplatz führen.
Der Müllplatz ist schon übertoll.
Die Müllabfuhr weiß nicht mehr,
wo sie hinfahren soll!

Taschen, Kleider, Müllplatz, Becher,
Bücher, übertoll, Abfall

Задатак

1. Povežite sličice sa ponuđenim rečima!

Taschen, Kleider, Becher, Bücher,
Flaschen, Dosen, Tücher, Spielsachen,
Müllplatz, Müllabfuhr

*Напомена: Песма је преузета из књиге „Hurra wir lernen Deutsch 3“, а наставница је сама осмислила вежбања.

Коришћена литература и други извори

Vračarić, I. Babić, A. Cvijeta, Šmit. Čagorović Fajfer, I. (2009). Hurra wir lernen Deutsch 3. Beograd: Zavod za udžbenike.

Дурбаба, О. (2011). Теорија и пракса учења и наставе страних језика. Београд: Завод за удбенике.

<https://images.app.goo.gl/hbqbFZkz41bpP3tXA>

<https://images.app.goo.gl/dXyuALkqfoVLn43q7>

<https://images.app.goo.gl/7w5KkYzv97caRKfw9>

<https://images.app.goo.gl/H7gr3uVi6tUTYAYZ9>

<https://images.app.goo.gl/CxaT4Y6MABgAeB9G8>

МЕТОДИЧКИ КОМЕНТАР

У овој припреми аутор кроз интердисциплинарни приступ обрађује тему заштите животне средине на примеру песме једног савременог аустријског писца, при чему је ученицима приближена актуелна тема и само књижевно дело на немачком језику, као и његова структура за коју је спе-

цифична рима, а све то кроз разноврсне задатке и облике рада у циљу развијања језичких знања и компетенција (усвајања нове лексике, увежбавање рецептивних језичких вештина, развијање језичке продукције кроз увежбавање креативних вербалних и невербалних исказа, а уз подстицање више чула).

МЕТОДИЧКИ УЗЛЕТИ 4

Збирка припрема за часове у основној и средњој школи
- филологија, друштвено-хуманистичке науке

Издавач

Филозофски факултет у Нишу
Тирила и Методија 2

За издавача

Проф. др Наталија Јовановић, декан

Координаторка издавачког центра

Доц. др Сања Игњатовић, продеканка за научноистраживачки рад

Лектура

Аутори

Техничко уредништво

Дарко Јовановић (Дизај корице)
Милан Д. Ранђеловић (Прелом)
Ирена Вељковић (Дигитализација)

Формат

17x 24

Тираж

80 примерака

Израда CD-а

Филозофски факултет у Нишу

Ниш, 2024

ISBN 978-86-7379-647-5

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.091.3::821-82(082)(0.034.2)
37:019.3::811.163.41(082)(0.034.2)
37.091.3::1(082)(0.034.2)
37.091.3::811(082)(0.034.2)
37.091.3::9(082)(0.034.2)

МЕТОДИЧКИ узлети [Електронски извор] : збирка припрема за часове у основној и средњој школи - филологија, друштвено-хуманистичке науке. 4 / приредили Снежана Милосављевић Милић, Николета Момчиловић, Милица Тошић Радев. - Ниш : Филозофски факултет, 2024 (Ниш : Филозофски факултет). - 1 електронски оптички диск (CD-ROM) ; 12 cm

Системски захтеви: Нису наведени. - Насл. са насловне стране документа. - Тираж 80. - Уместо предговора / уредници. - Библиографија уз сваки рад.

ISBN 978-86-7379-647-5

а) Књижевност -- Настава -- Методика -- Зборници б)
Српски језик -- Настава -- Методика -- Зборници в)
Друштвене науке -- Настава -- Методика -- Зборници г)
Хуманистичке науке -- Настава -- Методика -- Зборници д)
Страни језици -- Настава -- Методика -- Зборници

COBISS.SR-ID 146874889